

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Ianuarie 2020 (Anul XII) Nr. 131 (1/2020)

BOEM@

Ianuarie 2020 (Anul XII) Nr. 1 (131) - 48 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida A.S.P.R.A.

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

1 / 2020

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor șef: Cristian Biru

Redactori: Constantin Oancă, Paul Sân-Petru, Tănase Dănăilă, Denisa Lepădatu, A.G. Secară, Victor Marola, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Mircea Marcel Petcu (Tulcea), Lidia Grosu (Chișinău), Dumitru Anghel (Brăila), Ștefan Andronache (Tecuci), Ignatie Grecu (Mănăstirea Cernica), Petru Jipa (Germania), Melania Cuc (Bistrița)

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul

www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,

petrerau@yahoo.com

Telefon: **0726 337376, 0740 596225**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regimentul 11 Siret, Nr. 17,
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

○ Materialele trimise la redacție trebuie să fie în format electronic (Word, RTF etc.) și să conțină diacritice.

○ Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional articole apărute anterior în alte publicații (inclusiv pe internet).

Literatură și Artă

DIN CUPRINS

Poezie: Lidia Grosu (R. Moldova) (p.7), Angi Melania Cristea (p.14), Constantin Bejenaru-Beco (p.24), Gabi Bărbulescu (p.26), Adrian Racaru (p.30), Ion Răileanu Delanămoloasa (p.31), Marian Vișescu (p.40), Lucia Pătrașcu / Cătălina Hașotti (p.41), Coralia Drăgan (p.42), Ana Maria Stuparu (p.47)

Proză: Cătălin Rădulescu: Divorț neamiabil (p.15), Cristian Mlădin: Dincolo de pietre (p.19), Angela Burtea: Magia Sărbătorilor (p.32)

Cronică de carte: Ionel Necula: Florin Ciocca - fenomenologul cu aripi de flutur / Un nume nou în epica românească - Ingrid Beatrice Coman-Prodan (p.4) / Marieta Cristian - Mitologie întoarsă (p.6), Tănase Dănăilă: Secretele Magnoliei - O carte cu toamna în suflet și primăvara în cuvinte (p.12), Dumitru Anghel: Semne și cuie de Virgil Andronescu (p.21), Ștefan Lucian Mureșanu: Misiunea unui poet creștin (p.43)

Note de lectură: Daniel Corbu: Emil Brumar. Poezia ca epopee eroico-erotică (p.8), Titi Damian: Damian Stănoiu, modernitatea și actualitatea scriiturii: „Jalba cuviosului Pitirim” (p.17), Alexandru Cazauc: Revolte în șoapte (p.25), Camelia Ardelean: Ileana-Cornelia Neaga - Impresii alandala (p.27)

Eseu: Ioan Gâf-Deac: În Contratimp (Gânduri) - Nevoia de neo-limbaj pentru viziuni poetice (p.33)

Meridiane: Marin Mihalache (Chicago): Edgar Lee Masters - poet american, traducere (p.10)

Eminesciana: Constantin Oancă: 15 ianuarie 2020 (p.3)

Debut: Cynthia Orszag: Toate astea au un cost (p.45)

Interviu: Victor Marola: Interviu cu Mgr. Jana Bukovská-Lady Duns (Cehia) (p.35)

Grafică:

Coperta I: Fantasy Art - Pop Surrealism - Watercolor Girl

Coperta IV: PaigeeWorld - Bohemians drawing

Interior: Grafică de Gutiera Prodan (R. Moldova)

www.boema.inforapart.ro

Constantin OANĂ

15 ianuarie 2020

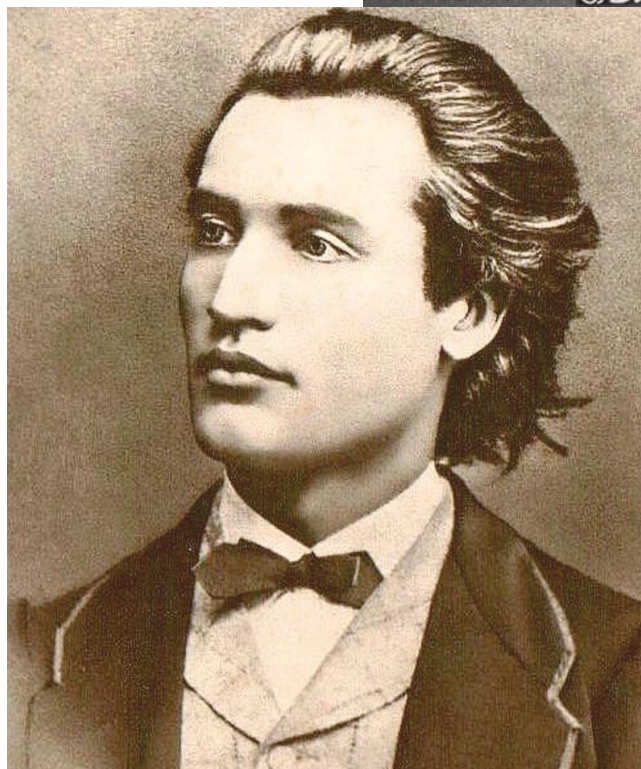
Îmi amintesc de un fapt tulburător petrecut în lumea condeielor la începutul anului 1998, când într-unul din numerele revistei DILEMA s-a creat o dezbinare în jurul numelui „Eminescu” care, prin efectele, dar și scurtimea ei, a fost resimțită ca un adevărat cutremur, loviturile de târnăcop ce loveau în acest soclu se auzeau până de parte. Glasuri multe strigau atunci, de nu se înțelegea nimic, fie pro, fie contra, ca și când adevărul ar avea nevoie de apărare. O răstignire nu durează cine știe cât, dar rămâi cu imaginea celor care răstigneau. Sunt destui și încă dintre cei mari.

Și nu e suficient să constatăm, trebuie mers la cauze. Eu cred că poezia este o taină, iar pentru a avea acces la ea ne trebuie nu numai școala lumii, ci și aceea a harului. Talentul de poet, precum inteligența, este fără îndoială o înzestrare nativă, dar dacă nu îl și cultivi se atrofiază, cultivarea conducând la înțelepciune și bun gust, toate la un loc generând inspirație. Conform definiției poezia/literatura transfigurează/spiritualizează pe cititor, îi schimbă gândirea, iar pentru aceasta poetul trebuie să fie el însuși un profet, cu mesaj și viziune.

Revenind la faimoasa dezbateră din „Dilema” îmi vine să cred că aceasta a fost benefică, se crease un preaplin, Eminescu devenise un clișeu, dezavantajându-l, cum și numele divinității repetat în neștire devalorizează ideea de Dumnezeu. Dar cum altfel s-a repetat numele lui Eminescu dacă nu fără a-i pătrunde taina operei poetice, s-a mers ca la grădiniță, doar rima și ritmul.

Fără îndoială ideea de nemurire ne pune serios pe gânduri, rupând, ca-ntr-o inspirație, pe care o zână, nu tocmai cea bună (aceea a obișnuințelor) a țesut-o pe lumina ochilor noștri. La Mihai Eminescu întâlnim frecvent sugestii despre ideea nemuririi atunci când lucrează cu timpul: „Iar timpul crește-n urma mea, mă-ntunec!” (**Trecut-au anii**). Și ce dacă? Numai așa ne putem du-meri de ceea ce suntem. Iar Nichita Stănescu face și mai multă lumină aici: „Întunecând întunericul, iată porțile luminii”. Când ești în timp ești însoțit de umbra efemerității tale, dar atunci când „Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie” (**Scrisoarea I**) răsare „soarele dreptății”, când umbra-ți dispăre, deoarece tu te situezi în ochiul lui Dumnezeu. Veșnicia este realitatea din spatele timpului, care ne parvine prin revelație: „Anii tăi se par ca clipe./ Clipe dulci se par ca veacuri” (**O, rămâi...**). „Gândurile Mele nu sunt gândurile voastre”, sună un verset din Isaia 55, ceea ce ne îndreptățește să credem în adevărul din **La Steaua**: „La steaua care-a răsărit/ E-o cale-atât de lungă,/ Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ne-ajungă”. Fiind un poet-gânditor Eminescu trăiește nemurirea (care, cum spuneam, vine din gândire): „Numai poetul./ Ca păsări ce zboară/ Deasupra valurilor,/ Trece peste nemărginirea timpului,/ În ramurile gândului...”.

Tânjirea după absolut naște dorul de moarte (aceea a bobului de grâu aruncat sub brazdă, care, până nu

moare mai întâi, nu poate aduce însuțită roadă): „Mai departe, mai departe,/ Mai încet, tot mai încet,/ Sufletu-mi nemângâiet/ Îndulcind cu dor de moarte” (**Peste vârfuri**). Moartea de aici este aceea din **Odă în metru antic**: („Nu credeam să-nvăț a muri vreodată!”), unde descoperirea morții este aceea a descoperirii înțelepciunii, sau din **Mai am un singur dor**, unde lumea cu viața ei sunt văzute ca o mare cu două țărmuri, unul pe pământ și altul în cer, „marginea mării” (pentru care optează poetul) fiind țărmul ei din cer: „Mai am un singur dor:/ În liniștea serii/ Să mă lăsați să mor/ La marginea mării”. Omul este făcut să nu moară: „Numai omu-i schimbător,/ Pe pământ rătăcitor” (**Revedere**).

Și-apoi **Luceafărul**. Hyperion în mitologia greacă este un titan, tatăl lui Helios (Soarele), iar după Homer Hyperion este Soarele însuși. Sintetizând, el reprezintă lumina, iar după Biblie „La început a fost Cuvântul”, adică gândirea, lumina minții, căci se leagă cu un alt verset (tot de la începutul Bibliei) „Să fie lumină!”. Prin urmare Hyperion este Cuvântul (Logosul) care coboară pe pământ să-și ia mireasa pentru nuntirea cu ea în cosmos (precum a făcut-o și păstorul cel bun din balada populară **Miorița**), dar ea a optat pentru lumea comună, după care el a plecat de unde venise, lăsând ușa deschisă pentru ceilalți, între care și eu. Aceasta a fost întruparea Cuvântului în istorie, care era la început și care este și acum, de vreme ce azi ne-am adunat în jurul lui ca înaintea unei adevărate Cine de Taină, Cuvântul fiind pâinea poezilor cea de toate zilele.

În duhul celor arătate mai sus și privind grabnic în jur (că „timpul nu mai are răbdare” - Marin Preda) vedem cu ochii minții cum nașterea și moartea sunt adunate într-un punct. Și de aceea poate că nu greșim spunând că Eminescu s-a născut plecând.

Ionel NECULA

Florin Ciocșa – fenomenologul cu aripi de flutur

Se poartă, văd, poezia filosofică, poezia cu bătaie metafizică. Nu le reușește la toți. Nu se poate face poezie filosofică fără o inițiere prealabilă în materie, fără o propedeutică în domeniu. Or, poetul despre care mi-am propus să vorbesc în aceste rânduri pare bine familiarizat cu metafizica, iar dintre direcțiile de gândire mai noi observ că este mai interesat, cu precădere de fenomenologie, adică de o filozofie antropocentristă, de o gândire centrată pe subiect, pe frământările interioare ale Eului activ - care se rostogolește demiurgic, se pune, se opune și se compune și astfel dă seama de lume și de destinul ei.

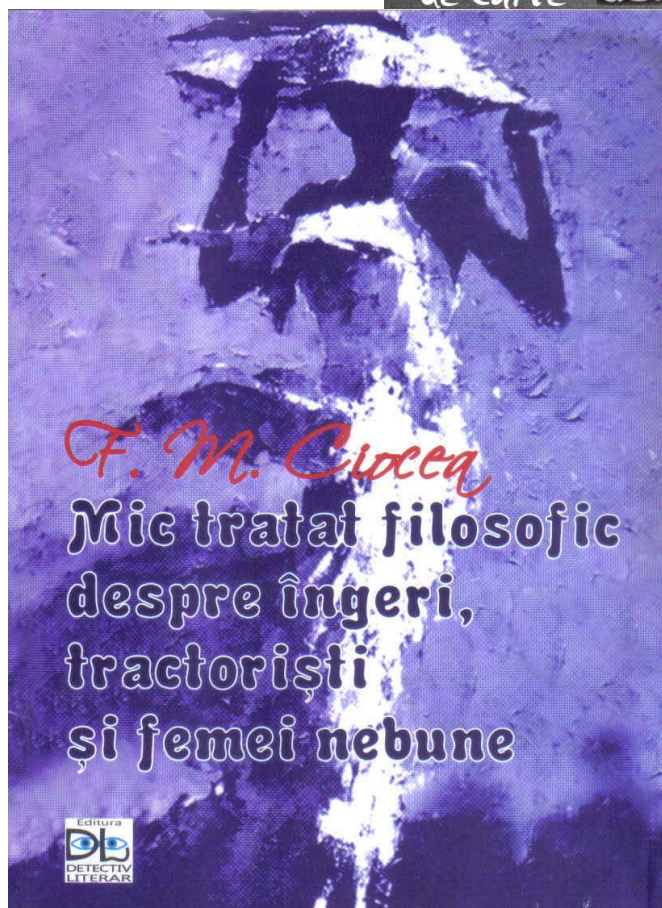
Ideea poetului își are temeiurile ei. După lungile veacuri de gândire cosmocentristă și de cercetare cosmogonică nefertilă era și cazul să ne întoarcem la subiect, să scotocim prin propriile noastre interioare pentru a vedea ce anume a pus Creatorul în noi, în ființa noastră uzată de atâtea izbeliști. Am cumulat, din hărțuirea noastră cu lumea, atâtea disconfort cât nu știm dacă ne putem vindeca prin această resorbție gasteropodică în subiect, în noi înșine, dar de încercat, putem încerca, cum a și făcut-o Florin Ciocșa în volumul său **Mic tratat filosofic despre înger, tractoriști și femei nebune** (Editura Detectiv literar, București, 2016). Este un cerc din interiorul *cercului strâmt*, amintit și de Eminescu despre care nu putem da seama decât raportându-ne la ceea ce se află în interiorul circumferinței - **înger, tractoriști și femei nebune**.

Cum stă bine unui fenomenolog care se respectă, Florin Ciocșa așează în centrul în centrul dispunerilor sale lirice omul și intervalul dintre naștere și moarte pe care îl subîntinde,

*Suntem captivii iubirilor noastre
Și chiar atunci
Când bătrânețea ne sărută pe frunte,
Ne bălăcim într-un iaz de amintiri și iluzii.
O frică ancestrală ne împiedică
Să traversăm barierele
Și totuși
E așa de simplu să treci DINCOLO*

Mai ales moartea cu tot cortegiul de neliniști și disperări este frecvent invocată de poet în versurile sale. Știe că în afara realului pe care-l circumscrie, nu mai există altul în pandant sau în prelungirea celui bătut cu pasul. Știe că omul este o ființă duală, va ființă terestră este încurcat într-o imanentă opulentă, iar ca ființă angelică, năzuiește spre tărâmurile transcendente, pentru străbateră careia are nevoie de aripi de fluture. Poetul însuși se implică fenomenologic într-o empirie zgrunțuroasă, urcă pe tractor și brăzdează pământul, dar își pune și

Boem@ (131) 1/2020

aripi de înger pentru a adulmea lumea ideală, cea de dincolo de circumferința *cercului strâmt*
*Am împrumutat aripile unui înger
Și am zburat la cer
Dar nu am aflat acolo munții mei dragi
Iar acum sorb țărâna
Din fântânile adânci ale Bărăganului.*

Ca om al pământului, nu-și imaginează o altă fericire decât cea terestră, în condiții trudnice și de multe ori silnice. E aici o fenomenologie pe dos. Punerea între paranteze nu privește lumea terestră, empirică ci lumea paradisiacă, beatifică, populată cu heruvimi, în care și Sf. Sisoie simte un anumit disconfort de-și roagă companionii canonizați să-i aducă aminte de viața pământească dându-i un pumn în figură.

Florin Ciocșa scrie, orice s-ar spune, o poezie filosofică bine elaborată și cu adâncimi, mărturisite, de fântână bărăganică. Îl creditez cu căldură și-l recomand tuturor celor interesați de poezie bună

Un nume nou în epica românească Ingrid Beatrice Coman-Prodan

Mi se urăse tot așteptând să apară și la noi, în limba strămoșilor noștri un roman mănos, fascinant și prădalnic, scris cu har, cu dăruire, având la cheie toate adumbririle epocii pe care o traversăm. E ceva nouă în comparație cu ceea ce scriu majoritatea celor pe care-i cunosc și-i țin consecvent în lectură. Scriu doar poezie, scot plachetă după plachetă, se mândresc cu ceea ce

(continuare în pag. 5)

(urmare din pag. 4)

fac, și se consideră dăruți cu har și în gașile Celui de Sus. Am niște îndoieli care îmi impun anumite rezerve în actul de confirmare, dar, de multe ori regret că Alex Ștefănescu și-a închis emisiunea Tv, **Tichia de mărgăritar**, exact când era mai multă nevoie de ea.

Dar nu despre poezie mi-am propus să vorbesc în aceste rânduri, ci despre cu totul altceva, despre o carte fascinantă, care mi-a compensat toată înfrigurarea lungii așteptări și, ca bonus, mi-a redat bucuria lecturii, și uimirea lucrului bine conceput, bine structurat și excelent de bine înfăptuit.

A apărut cu ceva timp în urmă la Editura Rediviva din Milano, în ediție bilingvă, romanul **Badante pentru totdeauna**, semnat de o româncă de-a noastră din mănoasa zăriște a Tecuciului, Ingrid Beatrice Coman-Prodan, despre care puțină lume are cunoștință. Nu știu s-o fi semnalat cineva prin presa noastră literară și-i de mirare pentru că este unul din romanele cele mai reușite din câte au apărut în ultimele decenii la noi. Scris cu nerv, cu talent, cu vocație epică și cu toată durerea înstrăinării - romanul reconstituie drama unei tinere românce ajunsă în Italia ca **Badante** (îngrijitoare de bătrâni), aluviunile pe care le cărașește și cumplitul simțământ al deșrădăcinării de care e încercată.

Despre lumea aceasta a **badantelor (feminin)** (oi fi scris corect acest genitiv-plural?) s-a mai scris câte ceva în vremea din urmă, dar nu știu să fi răscolit cineva așa de tulburător prin noianul de trăiri și simțăminte cu care toți acești năpăstuiți de soartă bat caldarâmuri străine și încearcă să re-înnoade firul unei vieți rupte sau, în cazul cel mai fericit, scâmoșate.

Personajul principal, Magda, este și ea o **badanta**, cu o biografie de copil năpăstuit de destin, dar și de un regim politic bastard și despot care dispune de viețile supușilor

ca de niște lucruri private. Tatăl său, învățătorul Vasile Cormoran a fost arestat în plină noapte, cum se obișnuia, și nu s-a mai întors niciodată. Îi va găsi numele târziu, în rubrica unei reviste - **unde sunt cei ce nu mai sunt?** Era o notiță scurtă, dar care devoala nebunia unui regim tiranic, cu dispreț față de oameni și față de libertate: **Vasile Cormoran, învățător, a fost arestat pe 15 decembrie 1975, executat pe 3 februarie 1976.**

A înțeles repede că fiind cea mai mare va trebui să împartă cu mama răspunderea familiei, să se maturezeze din mers, să devină **badantă** acasă și prin voie vegheată. O vreme i-a scris tatălui câte o scrisoare în fiecare zi, dar cum n-a aflat niciodată unde este întemnițat toate au rămas neexpediate. Abia târziu, după revoluție s-a pornit în căutarea locului unde a fost îngropat, dar în loc de cimitir n-a găsit decât niște salcâmi umanizați și nu s-a putut lămuri care dintre copaci este tatăl ei. Își imaginează că sistemul lor radical a sorbit odată cu apa și sărurile minerale și câte ceva din omenescul celor îngropați la rădăcina lor.

Apoi viața își urmează cursul firesc, deși cuvântul **firesc** sună straniu și nu-i deloc potrivit pentru acele vremuri smintite. Magda devine educatoare la un orfelinat de copii abandonați, deci tot **badantă** și cultivă iubirea față de prichindei cu o dăruire exemplară. Într-o instituție în care totul este inuman, brutal și vulgar, Magda, ulterior și soțul ei, încearcă să strecoare o picătură de lumină, de iubire și de uman printre năpăstuiții abandonați de familie, de societate și, poate, de Dumnezeu.

A venit însă revoluția și cuplul familial, îmbogățită cu încă un copil, adăugat celui înfiat din orfelinat, nu s-a mai putut descurca. Viața a devenit tot mai scumpă iar resursele, după mutarea orfelinatului în altă localitate, tot mai împușinate. Un prieten de familie le propune un loc de muncă în străinătate, dar numai pentru femeii. Magda este nevoită să accepte, să se multumească din mers cu numele de **badantă**.

Numai insistăm asupra activității de **badantă**, mai întâi la o bătrână, mai apoi la un fost profesor universitar, dar subliniem apăsător că peste tot pe unde a trecut a picurat câte-un strop de lumină, de iubire și de speranță. Întregul roman este un imn adus iubirii – celui mai uman dintre simțămintele omenești, iubirea în sensul proclamat de Sf. Apostol Pavel în Epistola către corinteni, (13.13), unde o distribuia în triadă, alături de Credința și Speranța și-i conferea o funcție dispecerală.

Cartea are și o morală: că purtăm în noi o sclipire divină, sădită la naștere, că *trupul nostru este lăcașul Domnului* și oriunde ne va purta destinul, ducem cu noi acea scânteie care ne călăuzește și nu ne abandonează rătăcirii. Adevărul nu trebuie căutat în afara lumii, ci în noi înșine, iar atunci când l-am descoperit putem spune că ne-am descoperit propriile noastre interioare, adică ne descoperim pe noi.

Dar dincolo de osatura epică, rezultată firesc din observarea mediilor traversate de eroină și a personajelor întâlnite, ne surprinde figura ei caldă, luminoasă, totdeauna dispusă să aline, să descopere și să pună în valoare partea curată din om - esența

(continuare în pag. 6)

(urmare din pag. 5)

umană rămasă neinfectată de facticitate și de nesăbuițele lumii. Comportamentul ei patetic și plin de înțelegere, dispoziția ei de a răspândi peste tot duioșie și compasiune îi conferă deja - a observat acest fapt și unul dintre bătrânii pe care îi îngrijea – valoare terapeutică. *Ține minte ce-și spun: tu vindeci sufletele oamenilor prin simpla ta prezență. Măinile tale aduc vindecare și ali-nare și tu nici măcar nu ai nevoie să fii conștientă. Trebuie doar să rămâi așa cum ești și asta e de ajuns. Te uiți în ochii oamenilor, iar privirea ta conține atâta compasiune, încât orice durere se dizolvă și se estompează. Porți în tine esența neîntinată iubirii. Iubirea pură, fără patimă (p.84).* Avea dreptate. Magda nu se interesa doar de trupul celor pe care-i îngrijea, ci și de sufletul lor, de fărâma aceea de inefabil din ființa fiecărui om pe care o căuta cu obstinție și-o descoperea, cel mai adesea, printr-o maieutică socra-tică.

Prin Magda, autoarea realizează, poate, cel mai luminos personaj feminin din epica noastră mai veche și mai nouă.

O felicităm sincer pentru această minunată ispravă românească, pe care o recomandăm călduros tuturor celor dornici de literatură bună. Aștept ediția românească a cărții și n-am nici o îndoială că va fi creditată copios de critica noastră literară.

Marieta Cristian – Mitologie întoarsă

Dacă-i adevărat, și n-am niciun motiv de îndoială, că mitul, de orice natură ar fi, are obligatoriu și un sâmbure transcendent, atunci paradigma eminesciană, care opera curent cu ideea *cercului strâmt* nu-l cuprinde în interior, în ontologia dată, dar nici în exterior, ci mai curând pe circumferința lui, la granița dintre lumi, dintre imanent și transcendent, dintre sacru și profan. Am putea, folosind o distincție blagiană, să ne raportăm la divin fie anabasic, prin implorarea umilă a îndurării divine, cum este cazul bisericii ortodoxe, fie catabasic, printr-o dementă semeție a omului, dispus să străpungă faianța cerului cu vârful ascuțit al catedralelor sale gotice. Fără să aibă trufia celor din Occident, biserica românească, prin modestia și umilința ei, este locul ideal de sălaș pentru divinitate.

Am recurs la această mai generoasă introducere pentru a sublinia apăsător că mitul se articulează aici, între imanent și transcendent, dar granița nu este impenetrabilă, ea putând fi trecută în ambele sensuri. A întoarce un mit înseamnă, de regulă a-l transplanta din transcendent în interiorul *cercului strâmt*, în condiția realului, a simțirii ome-nești - nu prin exonerarea de divin ci prin umanizarea lui, prin asumare ființială. *Sisiful Brâncuși, bunăoară, neavând ce face,/ a schimbat sensul.../ a întors foaia... destinului/ (cum s-ar zice)/ și dinăuntru,/ cu migală,/ a început să cio-plească munți de secunde/ pietrificate/ (avalanșe nu glumă) (Titanii din noi).*

La fel de permisivă se dovedește și granița dintre cosmogonie și teogonie, un pact între genuni prin care *pământul se scutură de zdrențele nopții/ ca un armăsar năvălaș care/ înghițind bucăți mari de jăratic, atins de mâna fermecată a lui Făt-Frumos,/ se pregătește să zboare prin galaxii (De-a ge-neza).*

Până la urmă omul este o ființă duală, este deopotrivă
Boem@ (131) 1/2020

angelic și teluric, profund uman constituit din jumătăți care se caută și se stânjenesc reciproc. *V-ați uitat vreodată în oglindă/ și vi s-a părut că sunteți doar jumătate?! Mie mi s-a întâmplat... /// La început oamenii/ din spirit de economie,/ făceau totul... la jumătate/ o păstrau pe cealaltă și o rupeau în două.../ și tot așa cu fiecare jumătate./ Unii au făcut performanță,/ și-au construit o coloană infinită descrescătoare/ și unde credeți că au intrat dacă nu în... Eternitate!?(Jumătățile)*

Are dreptate. Ca ființă duală omul aparține deopotrivă efemerului și veșniciei, dar și din această perspectivă componentele sunt interșarjabile. Gardul care le desparte sunt mobile și pot fi mișcate în ambele sensuri.

Există în poezia Marietei Cristian o tentație ironică, un joc ludic, moderat de o naivitate prefăcută și o invitație la dialog având menirea de a detensiona discursul liric, marcat de o gravitate metafizică. E o modalitate de a fluidiza lectura și de a-i conferi momente de suspans. Altfel, am mai spus, Marieta Cristian scrie o poezie reflexivă, cu idei incitante care invită la meditație. Cred că merită creditată ca o voce care are ceva de spus în imaginarul liric contemporan. Am înțeles că volumul asupra căruia tocmai m-am pronunțat este debutul poetic al autoarei și nu ascund că m-aș bucura să-i pot urmări evoluția în continuare. Cred în abilitățile sale lirice îi urez bun venit în rândul autorilor de carte și-o propun ca lectură tuturor cititorilor interesați de poezie meditativă.

Lidia GROSU
(Rep. Moldova)

ACEEAȘI, TOPITA ÎN NOI, MATURITATE...

Cu ochii fericirii pe ea,
recuperez imagini
în tăceri oratoare
cu dorința tulburătoare
de a le intersecta
în crângul văii sangvine,
potopit de viori –
Copilăria –
În care și noapțile-s zori...
Chipuri îmbrățișate
de-o altă dimensiune
sunt emoția mea de valoare
pe crestele inimii.

Rudă,
singurătatea exuberantă
nu-și află locul:
cu mine se ceartă,
mă pălmuește, mă arde...
ca, în cele din urmă,
să ne împace
aceeași,
topita în noi...
maturitate...
Copilăria –
în care și noapțile-s zori...

PRIETENII-LUMINĂ

Ne-am cunoscut... LUMINA...
Această nașă, neanunțată oficial,
Fără uz de forță
Ni s-a dăruit pentru-a ne dăruia...

Involuntar sau ba
...De voi greși,
lubitul meu prieten,
Să-mi ierți abaterea,
Dar nu fără privirea-ți încruntată
Ce mi-ar da de înțeles
Că tăcerea ta vorbește
Cu reproș
Despre-armonia
Dintre suflet și gândire,
Siguranță-n versul meu te voi citi
A obiectivului ce ne-a ales –
LUMINA -
Pentru care, anticipat,
Îți mulțumesc...

ÎN MISTERUL VERBULUI A IUBI

Din pacea mea îți voi dăruia...
și va răzbate
spre crângul inimii tale
zâmbet de primăvară –
zidindu-se peste-un oftat
al anotimpului rece
ce te-a-nfiat.

Îl va păcăli...
topindu-l cu farmecul său
și... nu va mai fi iarnă...
ci doar surâsul unei dorințe
de-a ne revedea
în grădina
inimilor înfloritoare
sub semnul lunii decembrie
pe care-l va supraveghea...

Eu voi alerga...
Tu vei alerga...
El, ea va alerga
Noi vom alerga...

Ne vom conjuga alergarea,
în serie
cu-ntâmpinarea...
persoanei –
întâia, a doua, a treia,
la singular și plural,
toate dragi,
fără piedici de anotimp
(ele nu-s, pur și simplu, nu mai pot fi!)
pentru a ne descoperi a mia oară
ca-ntâia
în misterul verbului a iubi...

VOM INSPECTA O CUMPĂNĂ A FLORII

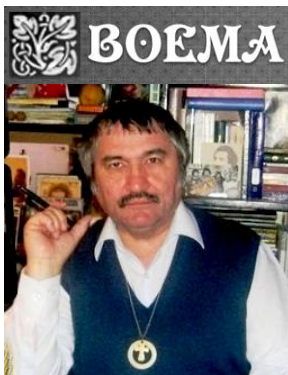
Vom inspecta o cumpănă a florii
Coborătoare în a dorului speranță
Și ne vom prinde-ntr-un arcan cu zorii,
Absenței dăruindu-i o vacanță.

Și ne vom raporta tenta pudorii
În definirea sacrificiului minim
De-a fi prezenți la orele splendorii
Care ne-ar săruta sacrul pe inimi

Vom aresta spectacolul furtunii
Cu toată bucuria de instanță,
Ce-ar domina doi poli vitregi ai lumii,
Iar între ei n-am recunoaște vreo distanță...

Vom inspecta o cumpănă a florii
Și îi vom tălmăci limbajul serii
În care, însetați de-a noastră oră,
Vom cuceri a dorului imperii...

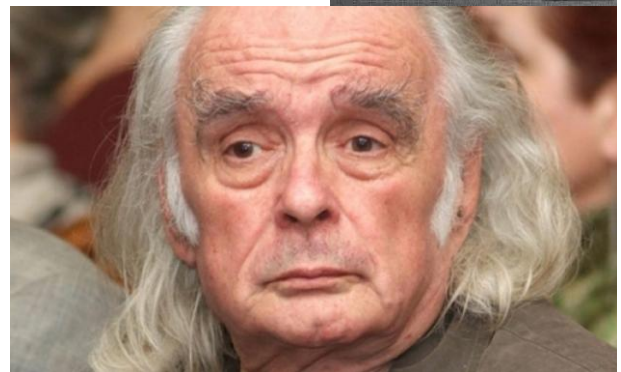
Daniel CORBU

EMIL BRUMARU. POEZIA CA EPOPEE EROICO-EROTICĂ

Poetul recunoscut astăzi ca o voce lirică absolut originală, așezat în prima linie a poeziei române, Emil Brumaru (născut la 1 ianuarie 1939), debuta editorial în 1970 cu două cărți: *Versuri* și *Detectivul Arthur*. Aventura lirică avea să continue cu noi volume de poeme: *Julien Ospitalierul* (1974), *Cântece naive* (1976), *Adio, Robinson Crusoe* (1978), *Dulapul îndrăgostit* (1980), *Ruina unui samovar* (1983), *Dintr-o scorbură de morcov* (1998), *Cerșetorul de cafea* (2004), *Submarinul erotic* (2005), *Poeme alese* (1959-1998), precum și două ediții din *Opera poetică*, editate la editura „Cartier” din Chișinău, prima oară în două volume (2003), a doua oară în trei volume (2005). De asemenea, publică la Editura “Polirom” din Iași (2009) o antologie de autor în două volume sub titlul *Opere* (vol. I, *Julien Ospitalierul* și vol. II, *Submarinul erotic*).

Ceea ce a șocat critica literară încă de la debutul lui Emil Brumaru, conte de Dolhasca (unde a fost multă vreme medic) cu însemne în ordine, a fost îndrăzneala poetului de a se apropia de universul mic, domestic, derizoriu, într-un moment în care toți poezii români căutau temele esențiale, adânc filosofice și căutau metafizicul cu lumânarea. Astfel, constructor al unei mitologii a cotidianului și, așa cum s-a mai spus, a unui paradis domestic, îl putem considera pe Emil Brumaru un precursor al tinerilor poeți postmodemi de astăzi, în special al recuperatorilor segmentului poeziei senzuale în literatura noastră.

Încă de la prima carte, poezia sa revarsă în pagini, ca și opulența acestui univers domestic, hiperbolic: „Dulapul obscur, în tine arde-un înger/ Îmbobocit pe râșniți de cafea/ Visând piper rotund și zahăr cubic,/ Fără să-ți știe taina nimeni./ Ouă adânci cu-amiezi sub coajă fină/ Tu-ascunzi tăcut, miresme ce le ierți,/ Dulci farfurii cu sufletul ca roza/ De parfumat lângă mari pești inerti./ Dar la amurg cotloanele de umbră/ Pline-s de spaima furilor gândacii/ Unde e cheia tandră și subțire/ Spre-a rupe neputința-n care zaci?/ Ca s-auzim cum pentru-ntăia oară/ Cuțitele vorbească de mărunț acru/ Și scos suav din căni miezul de apă/ Să-ți tremure pe rafturi, dulap sacru” (*Dulapul*) Sau: „Din nou copilăria mea visează:/ ienibahar, piper prăjit pe plită,/ Pești groși ce-au adormit în sos cu lapte/ Curcani păstrați în zeama lor o noapte/ Spre o delicatețe infinită,/ Ciuperci cât canapeaua, în dantele,/ Icre cu bob bălos ce ochiu-și cască,/ Aluaturi tapisate, crescând grele/ Într-o dobitocie îngerească,/ Moi miezuri de ficați în butoiașe/ De ou de melc, înlăcrămate dulce,/ Mujdeiuri ireale, șunci gingașe/ Când sufletul-n muștar vrea să se culce,/ Și-n ceainice vădindu-ți eminența/ prin fast de irizări și toarte fine/ Ceaiuri scăzute până la esență/ Trandafirire-a lucrului în sine!” (*Elegie*) În toate aceste evocări lirice, poetul se arată un aristocrat nostalgic, stăpânind totuși o lume a culorilor, a parfumurilor tari, a

Poetul Emil Brumaru

dulapului sacru, teaurizator, în sfârșit, a unei utopii domestice marca Emil Brumaru. E o plăcere să citești evocări cu iz topârcenian în genul acesteia, din *Cântec trist* („Dulci bucătării de vară/ Cu găleți de zoi la ușă,/ Unde plitele-și înfundă/ Nara moale în cenușă/ Și lumina cade-n crățiți/ Și-mbătați de-azur și izuri/ Bat cu capu-n geamuri triste/ Bazălăii din brizbrizuri”) sau ca aceea din *Rugăciune*: „O, vremea când eram copii,/ Tutungerii, tutungerii,/ Cărți de-aventuri, nuci cu magiun,/ Ce să vă spun, cum să vă spun?/ Iubiri ascunse în ghiozdan,/ Suține mici cu miros rar/ Decolorate an de an,/ Plânsul adânc dintr-o vacanță/ În frâna unui tren marfar...”.

Emil Brumaru și-a construit, pentru uz personal, o *rezervație de îngeri*, o rezervație ocrotită de toate legile lumii. Îngerii lui Emil Brumaru nu sunt doar spectatori ai întâmplărilor ca la Rilke sau ca la Vasile Voiculescu, ei se amestecă în universul domestic brumarian, realizând un fel de suduri sacrale. Iată: „Un înger s-a trezit într-o amiază./ Era prea grea lumina și-l izbea./ Alături tremura prelung o vază/ Îndrăgostită de o catifea./ El și-a-ncălțat ușoarele botine,/ Și-a luat din vis bastonul de parfum,/ Și-a pus pe-aripi tristețurile fine/ Și mâinile și-a-nmănușat în fum.” (*Îngerul*).

Detectivul Arthur, livrescul *Robinson Crusoe*, *Julien Ospitalierul* sunt insolite *alter-ego-uri* ale poetului, deosebit de magnetice și provocatoare, în cărțile apărute până în 1980. Vom afirma, și nu credem că greșim, că în lirica lui Emil Brumaru se produce o schimbare începând cu *Ruina unui samovar* (Editura Cartea Românească, 1983) și a celebrelor, de acum, *bocete de adult*. Fără a părăsi utopia domestică, poetul începe construcția unui paradis erotic spectaculos, unde senzualitatea primează, iar eroul liric e un Don Juan etern, aflat în căutarea iubirii ideale. Greu de publicat înainte de revoluția din 1989, când cenzura era stăpână, textele lui Emil Brumaru și-au aflat locul publicării în rubrica „Cerșetorul de cafea” din „România literară” (cumplit de citită!) și în „Plai cu boi – revista lui Diniescu”. Dar fanii poeziei lui Brumaru așteptau o carte. S-a întâmplat în 1998 (la 15 ani de la precedentă apariție editorială), prin *Dintr-o scorbură de morcov* (Editura Nemira), prin *Cerșetorul de cafea* și, la sfârșitul anului 2005, prin *Submarinul erotic*. În *Dintr-o scorbură de morcov*, carte cu o vânzare fulgerătoare, cititorul e potopit de universul senzua-

lității șocante. Morcovul cu scorbură (ce poate fi acolo decât un vierme rozător, neliniștit!) e un fel de *tour d'ivoire* în care se instalează Emilul Brumarului, cum îi place să semneze unele texte, un turn de fildeș unde poetul își șlefuește universul liric își strunește estetic viziunile, răsfoind arhivele detectivul Arthur, temperându-și bocetele de adult, scriind „piese-n părți” ca „Viața și moartea Reparatei”, jubilând estetic la felurite hipostaze ale autorului.

Personajul liric pe care-l creează Emil Brumarul, alter ego-ul poetului, se adresează mereu, populând cartea cu personaje: *Tamara, Leonid Dimov, Reparata, Johnny Răducanu, Surioara, Yvonne de Burgundia*. „O, Leonid Dimov, e seară - își începe el *Epistola reîntregită* - Și trec femei cu trupuri lungi/ Ca niște viespii uriașe/ Pe care nu poți să le alungi/ Cu mâna leneșă din minte,/ Femei cu sâni licențioși,/ Umflați cu pompa lui Dumitru/ Pân' la absurd în plușuri roș./ Femei ce ne-ar lăsa-n burice,/ Plutind pe pântec, să murim/ Fără mâncare, fără apă/ Cum pe corăbii Gordon Pym./ Halucinând vechi etichete/ pe butoiașele de spirt,/ O, Leonid Dimov, e seară/ Și eu beau singur într-un birt”.

Ceea ce ne propune cu obstinație Emil Brumarul este, cum spuneam, senzualitatea ca spectacol nesfârșit. Sâni, picioare, pântec, buric, cosorul, rozvânățul cârlig, plutesc feeric în texte, deh!, poetul excelează într-un joc pe care l-am numi al hipostazelor șocante: „Pentru crăcii tăi de mirt/ De trei zile beau în birt/ Numai spirt/ Și-aștept să-i scobori din rai,/ Delicați și ditamai,/ În ciorapi și jartiere,/ Potcovioară la pantof,/ Cine-i vede-o dată pier,/ Oh!” (*Bocet de adult*) sau „Dacă vrei să umbli goală/ iamă-n garda personală/ Să te apăr, trist, cu flinta/ pe unde-i mai crează mintă/ Și onoarea, cu cosorul/ pe unde-i mai roș bujorul/ De din deal și până-n vale/ Voi purta două pistoale/ Pentru fesele matale/ Ca să nu le piște/ Niște/ Mangafale”. (*Chiuitoră*) și „Voi suge dulceața din smâncuri/ încât o să cază lată-n pat/ Și chiar o să muși/ Cu fermoarul stricat/ La blugi!” (*Jurnal*) Și încă: „Simt căncepe iar deruta,/ Eu îmi beau prin baruri suta,/ Tu în turnuri stai ca muta,/ Fă crăpa-ți-ar pergamuta/ Din bikini/ În craci lungi și orfelini...” (*Foaie neagră*). Dar să nu mai fragmentăm și să lăsăm cititorului plăcerea lecturii întregului tom. Pentru că în orice hipostază klaiamicul Emil Brumarul este un mare farmazon. Tonurile amare (căci există) sunt scăpate în text pe neobservate, fără lamentații de *fortuna labilis*, ca în acest excelent *Bocet de adult*, unde moartea e văzută tot în chip de femeie lascivă: „Doamne, de-aș putea uita/ Că-mi stă moartea undeva,/ Pe o treaptă, lângă ușă,/ Mov, c-o clanță de mânășă,/ Și-mi surâde și m-așteaptă/ Cu jobenu-n mâna dreaptă/ Și-un crin rău în mâna stângă,/ Crin ce nu știe să plângă,/ Ci doar să mi-roase tare/ Și lacom a depărtare...” Plăcute, memorabile și poemele cu trimiteri livrești: „Foaie neagră Dostoievski,/ Hai să ne plimbăm pe Nevski – / Prospekt într-o crișmă veche,/ Să-ți torn lacrimi în ureche” (*Foaie neagră*) sau „Șade Maia pe răzor/ Și citește Kirkegaard!” (*Alt destin cu iz etern pentru Maia Morgenstern*).

Emil Brumarul nu se dezice nici în *Submarinul erotic*, carte apărută la Editura „Cartea Românească”, însoțită de un CD cu poeme în lectura poetului ieșean. Același spectacol liric luxuriant traversează cele 110 pagini ale cărții. De la tonul sprintar din *Amurgul evului mediu* și

până la sonetele satirice sau la *Jurnal de înger*, Emil Brumarul reușește să fie același poet fermecător care înalță detaliul la rang de *elephantiasis epic* și face din banalul vieții, cu atâta fast și meșteșug poetic, o sărbătoare.

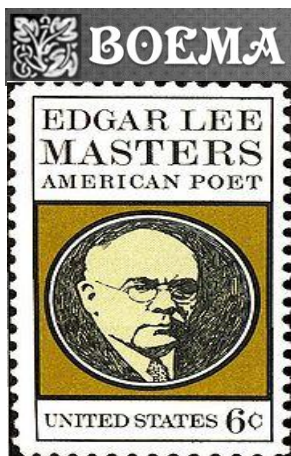
Poemele sale, un fel de bocete de adult răsfățat, venind în linia Conachi, Dimov, Tonegaru, dar și a unui Apollinaire din cântecele pentru Lou, sunt exotice, grațioase și cuceresc la prima vedere. Să ascultăm: „Apollinaire e iar cu noi/ Sâni tăi goi fac găuri dulci/ în aerul în care-ți culci/ Fesele dese și papi bulci/ Gâdili căței de usturoi/ Pahar de sticlă franțuzesc/ Umplut cu bale slave ochi/ Mi-e sufletul eu te iubesc/ Tu mă iubești scoate din rochi/ Marele crin împărătesc/ Și ajută-mă să-l sui în pat” (*Rouă cu pospai de fluturi*). Sau: „Nuielușă de alun/ Ce să-ți spun să te îmbim?/ Să-ți dau whisky cu magiun,/ Leafa-ntreagă să-mi consum/ Ca dementul, pe-un furou/ pentru dalbul tău popou” (*Bocet de adult*). Și încă: „Te-am uns cu miere și salivă/ M-ai mângâiat cu pielea ta/ Ne-am tăvălit de o potrivă/ în dupamiaza milostivă/ Pe cea mai fragedă podea” (*Iubita mea cu dos frumos*).

A căuta influențe la Emil Brumarul e superfluu și neavenit. Ne mărginim doar să semnalăm, în acest scurt portret al nostru, acribia, lucrul pe text la topica limbii și la eflorescențele sale, asemenea unui alt poet, ieșeanizat la început de secol XX: Topârceanu. Iată finalul de la *Poem feroviar*: „Topit în rima leneșă ce fin o/ Plimbă iubita-n lesă prin măraru/ Pe care ți l-oi scutura-n vis, Pino,/ Eu, îngerul jongler Emil Brumarul.../ Iar gramofonul, pâlnia-i înclin-o/ Spre viața dusă-n pizza mă-sii, Pino!!!”

Trăitor în lașul cultural până la 6 ianuarie 2019 (abia împlinise 80 de ani când a plecat spre satele cerului), intrat deja în rândul vedetelor literare, fericit poet cu cititori la sigur, sau *rating*, cum se spune, Emil Brumarul a dat la iveală o mare epopee eroico-erotică, o construcție căreia i-a conferit originalitate și fast și care-l individualizează cu claritate între poeții români.

Pictură de Gutiera Prodan (R. Moldova)

Edgar Lee MASTERS
(1868–1950)

Anne Rutledge

Out of me unworthy and unknown
The vibrations of deathless music;
"With malice toward none, with charity for all."
Out of me the forgiveness of millions toward millions,
And the beneficent face of a nation
Shining with justice and truth.
I am Anne Rutledge who sleep beneath these weeds,
Beloved in life of Abraham Lincoln,
Wedded to him, not through union,
But through separation.
Bloom forever, O Republic,
From the dust of my bosom!

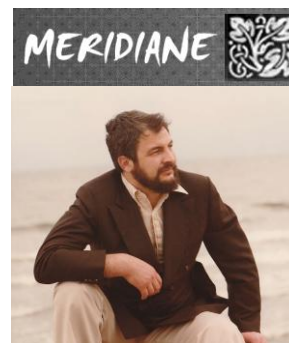
Conrad Siever

Not in that wasted garden
Where bodies are drawn into grass
That feeds no flocks, and into evergreens
That bear no fruit —
There where along the shaded walks
Vain sighs are heard,
And vainer dreams are dreamed
Of close communion with departed souls —
But here under the apple tree
I loved and watched and pruned
With gnarled hands
In the long, long years;
Here under the roots of this northern-spy
To move in the chemic change and circle of life,
Into the soil and into the flesh of the tree,
And into the living epitaphs
Of redder apples!

Archibald Higbie

I loathed you, Spoon River. I tried to rise
above you,
I was ashamed of you. I despised you
As the place of my nativity.
And there in Rome, among the artists,
Speaking Italian, speaking French,
I seemed to myself at times to be free
Of every trace of my origin.
I seemed to be reaching the heights of art
And to breathe the air that the masters breathed,
And to see the world with their eyes.

(continued on the page 11)

Marin MIHALACHE
(Chicago)

Traducător

Anne Rutledge

În mine nevrednica și anonima
Vibrațiile nemuritoare ale muzicii;
"Cu răutate pentru nimeni, cu milă pentru toți."
În mine iertarea a milioane de alte milioane,
Și fața benefică a națiunii
Străluminată de dreptate și adevăr.
Sub aceste buruieni dorm eu, Anne Rutledge,
Îndrăgită în viață de Abraham Lincoln,
Legată de el, nu prin cununie,
Ci prin despărțire.
De-a pururea să înflorești, Republică,
Din țărâna de pe pieptul meu.

Conrad Siever

Nu în acea grădină părăginită
Acolo unde sunt îngropate trupurile în iarba
Care nu hrănește turme și nici în veștede frunze
Care nu rodesc -
Acolo unde prin poteci umbroase
Se aud vagi suspine
Și visele vane sunt visate
Laolaltă cu sufletele adormiților -
Ci aici sub acest măr
Pe care l-am iubit, l-am privit și l-am tuns
Cu mâinile mele cele noduroase
De-a lungul atâtor ani;
Aici sub rădăcinile acestui măr tomnatic
Alchimia ciclului vieții m-a transmutat
În humă și în măduva copacului
Și întru epitafele vii
Ale unor mere mai roșii!

Archibald Higbie

Te-am detestat, Spoon River,
Am încercat să mă înalț deasupra ta,
Mi-a fost rușine de tine. Te-am disprețuit
Ca loc al nașterii mele.
Și acolo, la Roma, printre artiști,
Vorbind italiana, vorbind franceza,
Uneori mi se mărea că sunt eliberat
De orice urmă a originii mele.
Mi se părea ca atinsesem apogeul artei
Că respiram aerul pe care îl respirau maeștrii
Și că vedeam lumea cu ochii lor.

(continuare în pag. 11)

But still they'd pass my work and say:
 "What are you driving at, my friend?
 Sometimes the face looks like Apollo's,
 At others it has a trace of Lincoln's."
 There was no culture, you know, in Spoon River,
 And I burned with shame and held my peace.
 And what could I do, all covered over
 And weighted down with western soil,
 Except aspire, and pray for another
 Birth in the world, with all of Spoon River
 Rooted out of my soul?

The Circuit Judge

Take note, passers-by, of the sharp erosions
 Eaten in my head-stone by the wind and rain i
 Almost as if an intangible Nemesis or hatred
 Were marking scores against me,
 But to destroy, and not preserve, my memory.
 I in life was the Circuit Judge, a maker of notches,
 Deciding cases on the points the lawyers scored,
 Not on the right of the matter.
 O wind and rain, leave my head-stone alone!
 For worse than the anger of the wronged,
 The curses of the poor,
 Was to lie speechless, yet with vision clear,
 Seeing that even Hod Putt, the murderer,
 Hanged by my sentence,
 Was innocent in soul compared with me.

Petit, the Poet

Seeds in a dry pod, tick, tick, tick,
 Tick, tick, tick, like mites in a quarrel -
 Faint iambics that the full breeze wakens -
 But the pine tree makes a symphony thereof.
 Triolets, villanelles, rondels, rondeaus,
 Ballades by the score with the same old thought:
 The snows and the roses of yesterday are vanished;
 And what is love but a rose that fades?
 Life all around me here in the village:
 Tragedy, comedy, valor and truth,
 Courage, constancy, heroism, failure—
 All in the loom, and oh what patterns!
 Woodlands, meadows, streams and rivers—
 Blind to all of it all my life long.
 Triolets, villanelles, rondels, rondeaus,
 Seeds in a dry pod, tick, tick, tick,
 Tick, tick, tick, what little iambics,
 While Homer and Whitman roared in the pines?

Dar ei văzându-mi arta mi-au zis:
 "Ce vrei să ne etalezi, prietene?
 Uneori seamănă cu Apollo,
 Alteori aduce a Lincoln."
 În Spoon River nu a existat nicio cultură
 Și am roșit de rușine și am tăcut.
 Și ce aș fi putut face, totul era învăluit
 Și îngreuiat cu pulberea vestului
 În afară de năzuința și de rugăciunea
 De a mă naște din nou, dar cu toate din Spoon River
 Dezrădăcinate din sufletul meu?

Judecătorul

Luați aminte, trecătorilor, la ridurile adânci
 Săpate de vânt și de ploaie pe piatra mea de căpătâi
 Intangibile aproape ca Nemesis ori precum ura
 Luându-și revanșa împotriva mea,
 Pentru a-mi stinge, nu pentru a-mi păstra amintirea.
 În viață am fost jude de plasă, cizelator la rindea,
 Decizând cazurile după elocvența avocaților
 Nu după justețea acuzațiilor.
 Vânt și ploaie, lăsați-mi piatra de căpătâi în pace!
 Pentru că mai rău decât furia celor nedreptățiți,
 Decât blestemele celor săraci,
 Am rămas ca mut, dar cu o apersepție clară,
 Văzând că însăși Hod Putt, ucigașul,
 Trimis la spânzurătoare din verdictul meu,
 A fost mai inocent sufletește decât mine.

Micul poet

Semințe într-o tîgvă seacă, țac, țac, țac,
 Țac, țac, țac, precum acarieni la sfadă ...
 Letargici iambici care iscă adieri de vânt ...
 Dar pinul urzește o simfonie din acestea.
 Triolete, vilanele, rondeluri, sonate-rondo,
 Balade pe partituri cu aceleași teme desuete:
 Zăpezile și trandafirii de ieri iroșiți;
 Și ce este iubirea decât un trandafir care se ofilește?
 Viața jur împrejurul meu aici la sat:
 Tragedie, comedie, vitejie și adevăr,
 Curaj, statornicie, eroism, eșec ...
 Toate în gherghefuri oh, și ce pitorești!
 Păduri, pajști, pârâuri și râuri ...
 Orb la toate acestea întreaga mea viață.
 Triolete, vilanele, rondeluri, sonate-rondo,
 Semințe într-o tîgvă seacă, țac, țac, țac,
 Țac, țac, țac, ce iambici firavi
 În timp ce Homer și Whitman șuierau peste culmi?

Tănase DĂNĂILĂ

Secretele Magnoliei

O carte cu toamna în suflet și primăvara în cuvinte

Motto:

*Toți oamenii au văzut aproape aceleași lucruri,
dar numai scriitorul știe să le înscrie în memoria sa.*

J. Renard

Scrisul tău să fie ca rășina ce curge din brad: viață revărsată, sună un îndemn al dascălului național de valoare enciclopedică, Nicolae Iorga. Iar cartea pe care o țin în mână, asta este: viață revărsată. De aceea te rog cititorule să intri în paginile ei cu pasul șoptit, pentru că intri în oceanul de sentimente, compus din amăgiri și dezamăgiri, din tristeți și bucurii, din înfrângeri și izbânzi, din vise dar, mai ales, de iubire, de Dor. Și toate acestea încăpute în ființa unui singur om, în viața lăsată în urmă de autoarea acestei arhitecturi literare căreia îi curge fluid simțirea și gândul în pagină - Violeta Mândru. Cine ar putea crede, citind-o, că aparține unei debutante care bate sfioasă la Templul cuvintelor scrise și nu unei scriitoare cu o bibliografie extinsă pe suprafața literaturii?

Recunosc, vinovat, că am avut unele reticențe aflând că tema romanului își află izvorul în viața personală trăită în pribegie, a omului înstrăinat de pe pământul pe care l-a simțit sub tălpi de la sosirea în mișcarea browniană a vieții, precum un pom smuls din pământul în care s-a ivit și strămutat unde nu se știe dacă își va găsi substanța pentru viață sau se va ofili. Pentru că mulți au încercat să aducă în literatură acest fenomen dar au eșuat pentru că au făcut-o fără virtuți literare. Acum însă ne aflăm în fața unei scriitoare cu suficientă combustie lăuntrică, cu talent nativ dar și dezvoltat prin cultură, exercițiu compozițional ținut tainic.

Așadar, vorbim despre un fenomen dureros, trist, dramatic am spune, pentru o generație de tranziție care ține cât o veșnicie. Pentru că, se știe, nimic nu durează mai mult decât lucrurile temporare. Iată drama noastră națională: plecarea în zări și dincolo de zări în special a tinerilor pentru a-și da vieții un sens, pentru a-și da vieții o motivație. Și asta nu pentru că ei nu și-au mai vrut țara ci pentru că țara nu i-a mai vrut pe ei. Deși plecaseră și ea în Italia pe temeiul unui contract pentru a lucra într-un spital modern, în condiții incomparabile cu cele din țară, semnificative este starea sa sufletească când este preluată de agentul firmei pentru a fi introdusă în noul său mediu: *Signor Piletti ne-a însoțit peste tot, ne-a arătat ce să completăm și unde să semnăm, și fiecare dintre noi spuneam să fie O.K. Parcă eram niște cățeluși umili pe care stăpânul îl duce de lesă la plimbare.*

Încă din primele rânduri autoarea imprimă romanului tensiuni, un magnetism al curgerii narative care ține cititorul ostatic, făcându-l să intre pe nesimțite în empatie cu stările sale. Scrisă cu naturalețe, fără a șoca cu ornamente lexicale sofisticate și inutile, într-o desfășurare limpede, oferă un ospăț plăcut al lecturii.

Ploua! Ploua infernal de două zile își începe baco-

Violeta Mândru

vian descrierea,. Dar ploua infernal nu doar în ambient ci și în ființa sa, încât ar fi putut spune precum Poetul: **Plouă afară și-n inima mea. Și iată-mă acum singură în autocarul care mă ducea spre o nouă viață, cu fruntea rezemată de geamul rece, privind cu ochii goi afară. Zeci de gânduri și îndoieli îmi măcina sufletul înnegurat. Doamne, de ce plec eu acum? Ce vor face fetele în lipsa mea? Cine le va iubi și cine le va săruta pe frunte la culcare? Ce va face soțul meu? Oare va ști să aibă grijă de fete? Dar de el? Și fiecare nouă întrebare îmi ardea ochii și, deși îmi propusesem să fiu puternică, șiruri de lacrimi continuau să curgă pe obraji obosiți.** Acesta era bagajul sufletului său în ruină, plin de întrebări și griji pe care îl ducea în Italia tânăra mamă și soție. Când vor înțelege oare **dragii** noștri politicieni pe care i-am pus, inconștient, să ne rostuiască destinele, ce ruină este în sufletele celor ce bat la porți de multe ori închise ale străinătății, ce umilințe îndură, ce efecte dureroase sunt pentru familiile lăsate acasă? Adevăr grăita părintele Justin Pârvu: **Și tu dormi popor român.**

Deși timpul și contextul sunt altele, gândul îmi lunecă pe raza timpului la **Tristele** lui Ovidiu exilat în Tomis. Ca stare lăuntrică, ca sentiment al înstrăinării, asemănările sunt evidente. Păstrând proporțiile, ca și Ovidiu, Violeta se dovedește o fină și profundă analistă sentimentală a timpului său într-o scriere cu o stilistică aerată, fluentă, cu redare ca într-o peliculă cinematografică a faptelor trăite. Și dacă o scriere literară se justifică atunci când iese din limitele Eului autorului, când în ea se regălesc tot mai mulți oameni, romanul Violetei are această determinare de a-l face pe cititor să simtă că este scrisă pentru el și despre el.

(continuare în pag. 13)

Admirabilă este onestitatea autoarei în raport cu personalul spitalului, umanitatea cu care își învâluie bolnavii, preluând parcă din suferințele lor, profesionalismul și demnitatea în fața stărilor limită, dificile. Are măiestria de a face un tablou desenat din cuvinte fiecărui personaj cu care s-a intersectat, colorind cu existența lor propria sa existență. Scrierea sa este directă, cinstită, curată cu acoperire estetică a textului, emoție pozitivă. Intuiește bine psihologia oamenilor, știe să le descifreze subtilitățile de limbaj, ironiile, își alege cu grijă replicile și nu ezită să riște când este călcată pe demnitate. Grijă de a nu epata prin superioritate profesională, prin cultură, prin educație sunt aspecte ce întregesc portretul firii sale cu nuanțe de delicatețe, de rafinament.

Structurată pe capitole cu un înțeles semiindependent, pe întreaga axă romanul are o cronologie graduală de jurnal, cu logică într-o alcătuire lexicală îngrijită, cu un firesc al expresiei. Autoarea practică prin scris o disecare sentimentală reparatorie, tribut al memoriei sale fabuloase, sprijinindu-se desigur, și pe pilonii însemnărilor, ca legământ al neuitării celor care i-au trecut prin viață și prin suflet. Se dăruie trecutului cu pasiune, cu datoria parcă de a lăsa o cronică vie a unui timp încâlcit, care a marcat-o puternic și pe care îl poartă ca un Sisif în sipetul memoriei sale. Unele momente sunt relevate prin repetiție, aceasta făcând parte din tehnica sa de a accentua situații, stări care au marcat-o mai puternic.

Emoționantă este tandrețea cu care își învâluie familia, cele două fete care sunt acum grațioase domnișoare, soțul, pentru care poartă o sinceră pasiune, model de soție, model de frumoasă familie românească aflată acum în descompunere. Este obsedată parcă de povara unei vini a plecării sale dar, cu siguranță, cei care cunosc aspectele intime ale situației știu că nu a fost o dezertare de la condiția sa de mamă și soție ci a fost de fapt o jertfă și nu va fi decontată sentimental. Desigur, a existat și riscul unui eșec, a unei clacări, dar, așa cum spune P. Cornelle **A învinge fără primejdie înseamnă a triumfa fără glorie.**

Violeta s-a dovedit reprezentativă pentru partea frumoasă a românului, în toate situațiile a lăsat o bună impresie, a reușit să se facă utilă și atrăgătoare. A fost într-un fel o ambasadoare a ceea ce numim România profundă. Primită cu rezerve, cu suficientă detașare la început a avut parte de-o emoționantă festivitate de *bun rămas* ca o recompensă pentru aurul din sufletul său.

Revenită în țară găsește aceeași vraiste socială, dezamăgită că nu reușim să recuperăm o epocă, nu putem vindeca istoria de rănilor ei, nu putem cârpi prezentul găurit de atâtea nevoi. Dar, nu încetează să lupte cu asperitățile lumii și cu ea însăși. Există în carnea cărții o voință neostoită de a rămâne în granițele moralei, a simplității și demnității sale și a neamului său de care se simte legată ombilical.

În esență, scriitoarea nu a căutat să creeze personaje ci să reconstituie destine. De aceea susțin că Violeta Mândru nu este doar un autor de carte ci este o scriitoare în înțelesul deplin al cuvântului.

lubește viața și este îndrăgostită de cuvânt. Știu, cuvintele mari sunt riscante, pentru că poartă în ele încărcături imense pentru cei care le spun dar cred în ele susținut fiind de talentul ei. De altfel ea, autoarea acestei cărți, nu are nevoie de un bonus în apreciere. A știut să coboare

în infernul lumii și să aducă la suprafață chintesența, dându-i consistență literară. Adevăr, amărăciune, autoironie, umor, onestitate, asprime, haz, farmec, idei, cultură, psihologie, dramă, spirit critic, poezie toate acestea sunt îmbibate în text dându-i un spirit alert, cromatică lexicală.

Surâsul Magnoliei este o carte care poate sta pe primul raft al literaturii fără să roșească. O grea povară pentru autoare pentru că o obligă: dacă astăzi ești bun, mâine trebuie să fii mai bun. Căci ceva trebuie să rămână după noi, iar după Violeta va rămâne nu doar această carte ci și oamenii povestiți în ea ca icoane a unui timp continuu, ca o poveste fără de sfârșit.

Nu ne-am propus să facem acum o chirurgie a textului, am emis doar unele considerații cu caracter general, lăsând cititorului plăcerea de a-i găsi noi nuanțe, noi înțelesuri.

La om totul trebuie să fie frumos, și înfățișarea și sufletul și gândul, spune un personaj din **Unchiul Vanea** a lui **Cehov**. Violeta Mândru însumează aceste virtuți. Iar în planul vieții și al literaturii pentru care are potențial, îi propun spre reflecție, ca un decalog, cuvintele lui Lucian Blaga: **Sapă, sapă, numai sapă, până dai de stele-n apă.**

Pictură de Gutiera Prodan (R. Moldova)

Angi Melania CRISTEA

Turbulențe

ziceam în trecut că orașul arde cu luminile lui false cu acea calea unirii unde pictorii seduc femeile doar dintr-un fum de trabuc iar adolescenții se dau cu parapanta printre demisoluri decorate kitch-os și discotecii turbulente

dar arta urbanului mi-a intrat în plex ca o respirație efervescentă și nu mai pot descălța sandalele hai-rup-iste nu mă mai pot clona să fiu a satului cu umbrele sale vitange

foamea de artă demolează #mitulvesnicieinascutelasat

din enclava numită orașul-meu-flamboaian toți piticii vor să mă scoată vie abulică victimizată să îmi poată scrijeli pe piept logica rațiunii pure cea conform căreia nu ar trebui să înot între cele două emisfere moarte/viață cu masca de oxigen pe chip

simt cum orașul se întinde ca lava peste minți murdare aici deținuții evadează avem zile zen și oamenii politici se așază pe esplanadă umăr lângă umăr într-o tovărășie stupidă

doar eu poeta mironosiță #rezist

Holocaust

a plătit cu cele 7 vieți de pisică orele debutau tam-tam sau veneau de-a valma incendii el nu măsură ritmul cu care aluneca spre holocaust răzuia codul de intrare dar era imposibil să depisteze acel algoritm al supraviețuirii într-o bulă iluzorie

încălca regulile cu demnitate fiind un fel de ultras al artei cuvântului

dar din regnul său niciunul nu i-a rostit numele de paiată Omul-licurici

cu toții l-au crezut imaterial neînregimentat ideologic

eu am știut că Omul-licurici nu a trecut prin Piața Victoriei nu este soldat pe deplin între tine și #lumeadevietuitori este o colonie de cuvinte și numai noi egO-urile putem falsifica gânditorii care din paiate ordinare vor devenii aleșii zilelor de hram

Orașul-capuccino

anul acesta ploile de vară trâmbițează ca un cocoș cum deschizi fereastra ferigi uriașe îți invadează spațiul și cresc până în ultimul centrimetru locuit altfel încât ai impresia că sufletul s-a transformat într-un bolovăniș ce te târăște contra curentului iar tu nu mai poți smulge liniștea buruienoasă din pavajul străzilor

te tot lași aruncat de rafale pe cimentul orașului-capuccino și vezi toate mizeriile vieții cum flutură

ploaia asta parcă este dusă cu pluta trage de copertina blocurilor kaki cu ghearele lungi de zmeie a universului

eu strivesc țânțarul insomniac care bănuie noptile și bâzâitul lui umple valizele supraponderale însinuându-se în acea porta-voce ce #nuepesilentiosniciodata și o iei într-o călătorie dincolo de zidurile minții tale

Veri rubiconde

vara asta îmi este sete de lecturi paralele de vremea când îți citeam din firul nopții și îmi tăvăleam gelozii prin livezi tinere nu îndrăzneau să am himere eram într-un du-te-vino continuu cu dragostea pe accelerație la maximum și ardeam calorii emigrând pe muntele unde se ține târgul de fete

oricâte anotimpuri vor adormi în camera mea de oaspeți vara va fi doar a ta pentru că atunci am umflat globul pământesc cu plămâni noștri firavi și l-am atârnat de cureaua lui Dumnezeu ca pe un pliant spre o insulă exotică

tu stai lângă lacul de steril și protestezi au ars copacii cărțile vrăjitoarele știi că nopțile în lunci înflorite se reduc iar eu și vara am plecat într-o croazieră unde voi găsi fluturi melci păianjeni cer toate morțile posibile și mai ales #dragosteadinpanteculmamei

Magnolia în care așez visurile

Când am plantat magnolia în curte, Cerul se apleca mirosul să-i sărute Și iriși se roteau în palma mea Ca o cămașă înflorită dintr-o stea. Lângă magnolia înaltă și bogată Am repetat o moarte vinovată, Și dintr-odată în apus m-am risipit Cu lumea de cuvinte ajunsă la zenit, De parcă viile de grauri părăsite Ar fi cuvinte vii și răstignite.

În dimineți mi-am potrivit prescura Să pot cu mierea limbii a-mi atinge gura, Iar pragul casei în umbră de magnolii A devenit altarul cu îngerii, frivolii! De-acuma lumea, fremătând ca un arțar, Va fi amvon, postire și altar, Așa m-am pus să făuresc la visuri Și în magnolie să le așez, surâsuri, Îndumnezeite de al gliei glas Sau de al meu prea omenesc popas!

Cătălin RĂDULESCU

Divorț neamiabil

- Se poate să vorbiți așa?...

Celălalt își caută o poziție mai comodă de a se sprijini în cârjă, căutând totodată să se ferească de razele matinale ce excesive îi intrau în ochi. În cele din urmă, își atinse ambele ținte.

- Păi de, băi, tată, bă - ziceam și io că părerea unuia ca mine nu mai contează. Ce să mai știe unul la vârsta mea despre ceea ce-l înconjoară, când în fiecare zi lumea inventează alte și alte drăcii. Păi zi-i și mata – ba smartfon, va aifon, gugâl, ce să mai zic de blutut - și alte chestii. Iar pe vremea mea, tabletele se găseau numa' la farmacie. Io am rămas pe loc de la **casetofon** – când eram ceva mai tânăr și aveam doar vreo cincizeci de ani. Da' acum la nouăzeci și șase... ce păreri să mai am io?...

- Vai de mine, cum puteți să vorbiți așa?... Pentru noi contează părerea fiecărui potențial client...

- **Potențial**, zici?... Și care ar fi **potențialul**' ăla?...

- Pentru noi – plăcerea de a fi discutat amiabil cu aproape un centenar. Pentru dumneavoastră - o pungă cu biscuiți pe care o veți mânca cu familia. O veți primi imediat după completarea chestionarului. - Uite-o aici!...

- Care familie, băi tată bă, că nevastă-mea care era cu 15 ani mai tânără, a murit de 20 de ani. Copiii sunt hai-hui în lumea largă, cin' să mai știe de ei, iar ca alte rude poate vreun nepot babei după unchiș, de care numa' bunu' Dumnezeu mai știe...

- Sunteți singur?... La vârsta asta venerabilă... Dar poate fi periculos... În plus, cui o să lăsați totul?...

- Eah, cât oi mai trăi oi mai trăi... apoi n-are decât s-o ia cine vrea să facă ce vrea... că după mine în criptă n-am s-o duc...

- Da, da... poate că aveți dreptate... succesiunile, partajele și alte plictiseli postume... da, da... e, da' să ncepem: uite aici sortul de biscuiți din care vreau să vă dau o pungă după ce terminăm: ce ziceți de el?...

- Păi ce să zic, băi tată bă, aștia seamănă cu ăi din anii '50, puțin înainte să mă bage comuniștii la închisoare că eram chiabur... încurcate vremuri... nu i-aș mânca...

- Păi atunci nu vi-i dau cadou pe ăștia... uite, aștă-lalți...

- E, băi tată, aștia seamănă cu ăi de pe vremea când eram băiet în casa părinților... aș lăcrima ori de câte ori aș gusta din-trânșii...

- ... dar aștia?...

- E, da! Aștia, da!... chiar dacă-mi amintesc de front!... ajunsesem în fața Stalingradului, era iarna lui '42, un ger cumplit... stăteam prost cu aprovizionarea, dimineața ni se dădeau la cana de ceai biscuiți care semănau cu ăștia... de-ai știi tu, băi tată bă – cu câtă poftă îi mâncam... când răpus de oboseală adormeam în tranșee, visam că primesc dimineața la cafeaua cu lapte biscuiți de ăia de pe vremea bătrânilor, lipiți cu sirop... într-o dimineață, după ce am luat o astfel de masă, am adormit iar puțin în tranșeu... m-am sculat nu după mult timp... începuse un bombardament de katiușă... am văzut cum camarazii mei încep să se împrăștie, le zburau în toate părțile mâinile, picioarele, creierii... un deget m-a lovit în frunte și pe urmă n-am mai

văzut nimic: m-a îngropat un proiectil de mortier – așa am aflat mai târziu la spital... ehehe, ce grozăvie și războiul ăsta – ce știți voi, tineretu'...

- Păi atunci vă dau punga asta...

- Da, pe asta o iau...

Operatorul de sondaj începuse să completeze caligrafic, în pastă, datele personale ale celui interviat: numele, adresa exactă cu nume și număr de stradă, număr de bloc, de scară, apartament...

- „**E, nu B!**”, interveni conștiincios bătrânul când fu cazul, corectând prompt litera scării. Urmărise cu multă atenție grafia celui alt, grijuliu mai ales să nu fie stălciată vreo cifră din **CNP**. Se miră doar când văzu că se folosește în ortografie „â”-ul din „i” – ca pe vremea părinților. Continuarea utilizării acestuia și în anii '50 fusese socotită apucătură mic-burgheză și nostalgică după vremurile când el și ai lui fuseseră chiaburi, ceea ce îi mai aduse un supliment de pușcărie politică pe care o servi aproape imediat după ce se întoarse din Gulagul siberian.

- Gata... spuse operatorul. Semnați! Da, aici...

- Iată punga, să o consumați cu plăcere, de unul singur, dacă așa a fost să fie... ei, și fiindcă suntem în Săptămâna Mare, ce să vă doresc eu – decât **Paști fericit** și cât mai multe zile senine!...

*

Pe măsură mai tronau într-o dezordine aproape „tehnică” bucatele tradiționale aduse de vecină, ingrediente indispensabile ale tocmai trecutei Sărbători Pascale: castronelul cu salată de boeuf consumat pe trei sferturi, tăvița cu friptură apetisant mirositoare și, lângă punga cu biscuiți pe jumătate consumată – o farfurioară cu câteva ouă roșii.

Sonoria țărâi prelung, ca o alarmă de noapte din vremea îndepărtatei sale tinereți. Bătrânul își apropie precipitat cârja de aluminiu și, cu un icnet, se sculă din fotoliu.

- Vecină, ușa e totdeauna deschisă, ce mai suni?...

Ca răspuns, începu o nouă serie de zbârnăituri, de data asta sincopate de mici pauze.

- Acu', acu'!... strigă răgușit bătrânul care, abandonându-și cârja, se apropie gâfâind de ușă.

Vremea capricioasă îi trezise toate junghiurile reumatice, mai ales pe acelea din genunchi și umărul drept.

- Ce Dumnezeu nu intri direct când știi că ți-ușa totdeauna...

- Bună ziua!...

În prag îl așteptau două zâmbete afabile, cu tot șirul de dinți la vedere, ca de parter plus mezanin.

- A, aha, da, bună – da' cine sunteți dumneavoastră, dacă aveți bunătatea să-mi spuneți?...

- „Cei doi”... atât e suficient... am venit pentru partaj!...

Bătrânul rămăsese cu gura căscată: soția îi murise de 15 ani, și cât fuseseră împreună nu se puse se niciodată problema să...

- E, dar să vă reîmprospătăm memoria. Câteodată e nevoie la vârsta dumneavoastră: nu vă mai amintiți, săptămâna trecută, sorturile de biscuiți, cei

(continuare în pag. 16)

stalingrădeni de pe vremea părinților, serviți dimineața la ceai înainte de începerea programului...

- A, gata, da băi tată băi, mi-amintii: da' care e baiu'?...

- Păi, am venit să ne luăm donația: c-așa-i întotdeauna la noi după „divorț”... ăla amiabil, de pe stradă, mai știți?...

Bătrânul îl privea mai departe încurcat.

- Ei, hai, fie, vă descurc eu... la priviți..., îi puse în față chestionarul.

- Da, și?...

- Ce scrie în titlu, ați citit?

... – **act de donație**...

- Păi, vedeți?... vă spun eu bine ce vă spun că am venit după „partaj”... acum ați înțeles?...

- Băi tată bă, m-ați lucrat... acu' înțeleg... lasă-mă să-mi iau doar cârja...

- V-o aduc eu. Nu vă mai obosiți. Și uite, v-am agățat aici și punga de biscuiți...

Bătrânul se pregătea să iasă pe ușă.

- Să știți că toate actele sunt în regulă!... aici ștampila Notariatului, uite ici și celelalte ștampile de la celelalte Organe... a, să nu uitați să vă luați xerocopia, mai zise, apropiindu-se plin de solitudine de bătrân.

... ca un robot, se îndreptă spre lift. Apăsă pe butonul de chemare cu o clipă înainte ca altcineva, de la alt etaj, să fi făcut același lucru. Își aștepta răbdător rândul.

Pe scară se auzeau pași. Își făcură apariția doi polițiști care dădură bună ziua. Unul din ei se uită la coala din mână bătrânului. Apoi, fără grabă, i-o desprinse dintre degete. Nu citi decât titlul.

- Dacă nu aveți vreo treabă urgentă în oraș, am dori să intrăm împreună câteva momente la dumneavoastră în casă, îi zise pe ton jos.

Omul în uniformă îl sprijini pe cel în cârjă.

- ...viața este definitiv frumoasă în țara asta: totdeauna, divorțurile sunt amiabile.

-... hi, hi, hi... de la Abdicare încoace...

În următoarea clipă, zâmbetele începură să li se topească evanescent.

Ofițerul îl ajută pe bătrân să se așeze încet pe canapea. Apoi se întoarse spre cei doi:

- Băieți, fără multă zarvă: sunteți arestați... amândoi...

- Noooi?!... Da' pentru ce...!?

- Ce căutați aici?

- Noi? Ce căutăm aici...! păi să vedeți – ca după Paști, în vizită de curtoazie la un bătrân singur...

- Și asta ce e?, îi luă din mână ofițerul originalul „donației”, reunindu-l cu xerocopia.

- Totul este legal, să știți... cetățeanul a semnat de bună-voie și nesilit de nimeni... poftiți, aici vă rog – semnătura și ștampila Notariatului!...

- Care nu era altceva decât un birou de-al Poliției, sub acoperire...

- Poftiți, aici și semnătura celorlalte instituții...

- Care v-au dat toate „aprobările” cu promptitudine, la rugămintea noastră, spre a vă prinde mai repede..., loane, pune-le cătușele!...

- Dar în definitiv n-aveți nicio dovadă!... N-aveți niciun drept... se precipită celălalt spre ieșire.

Dincolo de tâblia acesteia, se dovedi că mai există un impediment: ajungea cu nasul la pieptul unui combinezon negru, peste care se afla o țigvă cu cagulă prin ale cărei orificii privirea băiatului cât ușa rămânea de nepătruns.

- Săru' mâna!...

Fără să spună un cuvânt, vizigotul îl împinse încet de omoplați până îl readuse în centrul odăii.

- Biscuiții sunt expirați de două luni, zise ofițerul punând punga înapoi pe masă.

- Avem toate probele, Wolfram!... Pretenarii voștri de pe Strada Principală tocmai au fost ridicăți și acum torturează hârtia cu agramatismele lor, în strădania de a ne spune ce și cum, doar-doar și-or mai reduce din pedepse. În paralel, am scos de la dosar toate plângerile victimelor – și sunt multe!... Îi vom căuta noi pe ceilalți care, timorați, crezând că voi sunteți „legea” în țara asta, n-au îndrăznit încă să depună plângere, rămânând pe străzi. – Luați-i!

După ce restitu bătrânului xerocopia, îi recomandă cum ar fi bine să redacteze convenita Declarație. Apoi, după ce stabili data și ora când putea să vină să o preia – salută scurt și ieși.

- Expirați de două luni, ai?!... Porcilor, escrocilor!... Codoși nenorociți!...

Fără să mai aștepte ajutorul vecinei ce tocmai intra pe ușă, cu un gest neașteptat de vioi, se ridică de pe canapea, luă punga cu biscuiți și ajungând neverosimil de repede la bucătărie - o aruncă cu zăduf în găleata de gunoi.

*

De data aceasta nu fusese nevoie ca deștepătorul cu rezonanțele-i stridente să intre în funcțiune spre a-l trezi din somn. Nu mai dormea demult în momentul când primele gheare alburii ale zorilor prinseseră a-și arunca zgârieturile pe fațadele imobilelor de vizavi.

Cu gest reflex, se duse la bucătărie spre a-și prepara ultima cafea ce avea să o soarbă în fosta sa casă. Renunță, parcă spre a nu-și mai adăuga încă o amintire la cele ce aveau oricum să-l năpădească pentru tot restul vieții, oriunde ar fi fost.

Ca un robot, se îndreptă spre lift. Apăsă pe butonul de chemare cu o clipă înainte ca altcineva, de la alt etaj, să fi făcut același lucru. Își aștepta răbdător rândul. Era ora la care locatarii se deșteptau spre a pleca grăbiți spre slujba sau treburile lor.

Pe palier se auzeau pași. Își făcură apariția doi adolescenți, o ea și un el. Nu numai că nu-i dădură bună dimineața, dar ezitanți, avură pentru o clipă tendința de a se refugia înapoia ușii pe care tocmai ieșiseră. Fata se uita cu coada ochiului la bătrân.

- Crezi că ne-a văzut?, șușoti băiatul.

- Nu, nu cred, și oricum nu m-a recunoscut, n-are ce să-i zică diseară maică-mii când o veni acasă...

Tinerii rămaseră imobili acolo unde se aflau, aproape fără să respire, așteptând încordați.

Cu un păcănit scurt ascensorul poposi brusc în fața palierului. Urcă cu un icnet cumpănind reculul cabinei ce-i prelua greutatea și, respirând aerul închis de lemn vechi, colonie ieftină și tutun prost apăsă pe butonul ciobit al parterului.

Titi DAMIAN

Damian Stănoiu, modernitatea și actualitatea scriiturii: „Jalba cuviosului Pitirim”

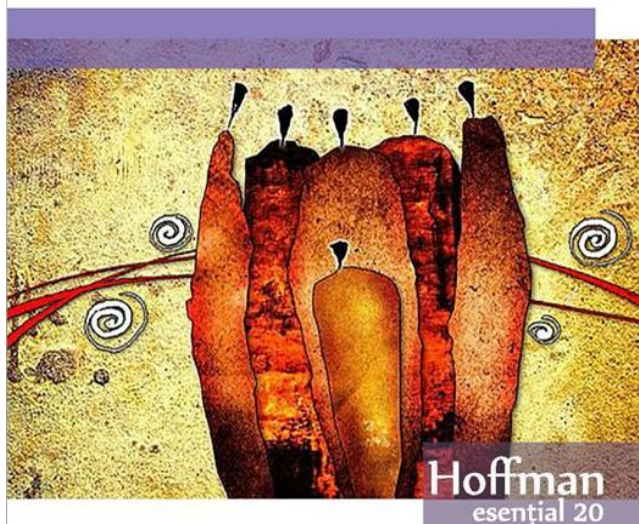
Opera lui **Damian STĂNOIU** reprezintă creația unui scriitor de primă mărime, ilustrând o realitate artistică demnă de luat în seamă în perioada dintre cele două războaie mondiale. Apare într-un moment când Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Liviu Rebreanu, George Călinescu, Mircea Eliade își dădeau toată măsura forței lor creatoare, integrându-se, prin talent, acestei generații de prozatori de excepție, ale căror creații au situat romanul românesc alături de cel european. Primul său volum, „Călugări și ispite” (1928) a constituit o surpriză plăcută pentru cititori, scriitorul aflându-se constant și în atenția criticii de specialitate, beneficiind de aprecieri favorabile din partea unor nume de prestigiu: George Călinescu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Eugen Lovinescu, Mihail Sebastian, Al. A. Philippide, Octav Șuluțiu, Perpessicius, iar mai târziu i-au consacrat studii consistente Al. Piru, Dumitru Micu, Ovid S. Crohmălniceanu, Ion Negoitescu, dar mai ales Ion Nistor, a cărui osândă de a-l menține în actualitate trebuie evidențiată. A cucerit un loc în literatura noastră mai ales prin cărțile care statornicește, prin umor, ironie și satiră, moravuri, situații și chipuri caracteristice lumii împrejmuite de zidurile mănăstirilor, căci nimeni nu a zugrăvit mediul mănăstiresc atât de complet ca Damian Stănoiu, integrându-se astfel lungului șir de scriitori, precum Ion Creangă, Calistrat Hogaș, D.D. Pătrășcanu, Mihail Sadoveanu, Alexandru Sahia, Tudor Arghezi, Vasile Voiculescu care au surprins acest mediu greu accesibil marelui public. Personalitatea lui literară o găsim concentrată cu precădere în creațiile inspirate din lumea monahală, relevându-se ca un explorator al unui mediu nu încă îndeajuns cercetat.

Ne propunem să dovedim că opera sa de inspirație monahală, privită astăzi cu un ochi proaspăt, nu și-a pierdut din valoare, deși patina timpului ar fi putut s-o deterioreze, din contră, atât sub raport tematic, cât și stilistic, ea trăiește în modernitate, adică într-o perpetuă actualitate.

„*Jalba cuviosului Pitirim*” (publicată în volumul „*Pocăința starețului*”, editura Cartea românească (1931), pune în prim-plan pe starețul mănăstirii, Pangrație, căruia secretarul îi citește forma finală a unui raport pe care trebuie să-l trimită urgent la episcopie, urmare a unui ordin primit de la episcopul cel nou de a nu mai desface „băuturi bețive” mirenilor în mănăstire. Ordinul era rezultatul unei anonime care îl înștiința pe episcop de acest fapt interzis de legile nescrise monahale. În raportul conceput de monahul Nifon se recunoaște, ipocrit, faptul că, într-adevăr, s-a săvârșit fapta, dar o și justifică punând-o în seama dușmanului cel mai

Damian Stănoiu

Pocăința starețului

de temut al călugărilor: „*Satana ne-a pus la cale să facem nebunească abatere vânzând băuturi bețive în cuprinsul acestei mănăstiri, pentru aceasta cer iertare și osândă de la Dumnezeu și de la arhiereul nostru.*” Următoarea justificare este de natură materială: „*Prin locurile acestea, însă, se cere ca monahul să aibă și haină, și hrană; iar chiliile, nefiind făcute prin scorburi și prin pustiuri, se cere să fie drese, măcar din când în când date cu var [...], am îmbunătățit hrana bieților părinți și am dres ce mai era fără așteptare și am pus și la păstrare, căci dacă monahului îi scrie să nu îngrămădească averi pe pământ, cu starețul este însă altceva, căci el are silința să se îngrijească de ale zilei de mâine.*” Atrage atenția în raport o formulare-aluzie potrivit căreia „am mai pus și la păstrare”, clar că este o indirectă invitație de a se înfrupta și episcopia din câștigul obținut, mai ales că mănăstirea practica prețuri cu mult mai mari decât la cârciumile mirenilor de prin satele dimprejur. În ordinul trimis de episcopie se mai pune o întrebare cu tâlc, referitoare la stoc, la care Nifon răspunde fără ocoliș: „*Mai avem pentru vânzare două zăcători, în care să fie tot până la o mie de deca la un loc; și mai avem paisprezece boloboace în care să fi rămas, după pritic, tot la o mie de deca și tot la un loc.*”

Desigur, informația naște semne de întrebare: Ce se va întâmpla cu asemenea bogăție? Va fi confiscată de episcopie? Va fi aruncată, pentru ca totul să intre în normal, adică călugării să-și continue viața de obște după vechile canoane?

Aici raportul este întrerupt, nemaiaivând importanță pentru cititor, căci răspunsul la aceste întrebări, vine indirect. Este introdus în scenă părintele Calist, chelarul mănăstirii, responsabilul cârciumii. Scurta convorbire dintre cei doi relevă faptul că starețul nu se prea sinchisea de ordinul episcopiei: „*- Cum îți merg afacerile, părinte Calist? – Bine... cu ajutorul lui Dumnezeu! - Atunci, dă-i înainte!*”

(continuare în pag. 18)

Raporturile dintre stăreție și episcopie păreau că s-au limpezit, dar, la scurt timp, starețul primește un răvaș confidențial de la cuviosul Filaret, economul episcopiei - iscoada sa pe lângă preasfinția sa, proaspăt uns în funcția de arhiereu. Acesta promisese în cuvântarea ținută cu prilejul instalării că „are să fie bicul lui Dumnezeu, că are să curețe eparhia de elementele compromise, că este hotărât să stărpească anumite moravuri.” Deocamdată, episcopul Pangratie nu se îngrijorează, știind din experiența relației cu episcopul anterior că „de la vorbă la faptă e cale tare lungă.”

Răvașul debutează ex abrupto cu trei proverbe ce conțin, voalat, niște amenințări: „Despre păduche se spune că când se satură de sângele celui care îl are, iese pe frunte; iar despre șarpe că atunci când i se urăște cu viața, își scoate capul în drum, iar despre om, că atunci când se umflă de sine, face câte o prostie, de se miră singur.” Este clar că intenția „spionului” este să-l culpabilizeze, reproșându-i: „Huzurești acolo ca-n sânul lui Avraam.” Formularea conține o aluzie transparentă în două direcții: este o invidie, dar și o amenințare. Afirmatia aceasta are tâlcul ei, căci, mai degrabă, este menită să-l înfricoșeze, o treaptă superioară a culpabilizării: „Preacuvioșia voastră va afla chiar pe ziua de mâine ce sabie v-ați atârnat singur deasupra capului. Pedepsă cumplită vă așteaptă!” Asta, pentru că „preasfințitul meu și al vostru stăpân de când a primit raportul pe care i l-ați trimis, nu-și mai găsește astămpăr și pace! Pregătiți-vă dar să aveți curaj să suferiți mucenicia.” Aluzia din final intră și ea în rol, căci după așa înfiorătoare amenințare, lasă și o fereastră speranței: „Dar faceți-vă și un pic de nădejde în suflet, căci Dracul care ține afacerea asta și cu mâinile și cu picioarele, va găsi tot el un mijloc să vă ușureze. Faceți la noapte și câteva închinăciuni, să se amestece și Dumnezeu, și atunci lucrurile se mai pot îndrepta.” Încurajarea din final detensionează întrucâtva teama starețului acumulată prin acest șir de amenințări.

Părintele stareț Pangratie nu prea pricepu înțelesul răspunsului din ultima parte, cam ambiguu, căci amestecă și pe Dracul, și pe Dumnezeu în rezolvarea situației, așa că „îl apucă nădușile”, gândindu-se la pedeapsa care se pare că-l așteaptă în urma controlului de la episcopie, care va avea loc chiar a doua zi. Așa că își ia măsuri de prevedere: „După ce slobozi o înjurătură mirenească în cinstea canoanelor, își săltă burta cu mâinile, ca să răsuflă mai bine, apoi dă ordin chelarului ca vinul să fie în pivniță, măsurile să fie ascunse în cămară, iar economului, până mâine să facă mănăstirea sticlă.” După ce dă aceste ordine ca un general, obosit mai mult de emoție, se așază pe o canapea în cerdac, apoi „se îndreaptă din nou spre găleata cu gheață. De data aceasta, puse sticla la gură, apoi o așază pe masă, lângă paharul pedepsit să stea aproape veșnic ud.” Îngrijorarea mai vine și din faptul că starețul nu-i cunoaște apucăturile noului episcop, căci, dacă ar fi fost vorba de celălalt, care a trecut de curând în lumea dreptilor, îi cunoștea năvururile: „Când șeful îți ușurează buzunarele, înseamnă că-ți mai lasă libertatea să le mai și umpli.” Tradiția plocoanelor este, în mănăstire, mai tare decât litera Evangheliei, așa că îl dojenește în gând pe noul episcop: „<Nebun> poate fi socotit un arhiereu

care, în loc să stea în palat și să primească pommelnice, dezgroapă canoanele și se ostioiește la drum lung.”

Pregătirea pentru întâmpinarea „oaspeților” este mult mai meticuloasă: „În câteva ore, mănăstirea era curată ca o basma. Se târnuise curtea, se dresseseră porțile, se spoise lăptăria și pităria, se îndreptaseră crucile și scoseseră urzicile din cimitir; preoții învățaseră pe dinafară pomelnicul ctitoricesc, casierul își obișnuise memoria cu câteva serii de cifre, secretarul pusese ordine în scripte, vestmântarul numărase odăjdiiile, ecleziarhul și paracliserii curățiseră bisericile, arhondarul își primenise paturile – într-un cuvânt, mănăstirea fusese gătită cu adevărat pentru primirea unui prinț cu blazon de proveniență divină.” Înștiințat că totul e în regulă, cuviosul Pangratie își netezi barba și burta, luă poza unui comandant de cetate bine întărită, apoi mulțumit, zise semeț: „- Să poftească preasfinția sa!”

Peste noapte, însă, odată cu primul vis, se deșteptă „buiumac și nădușit.” Se făcea că-l bătea arhiereul cu Pidalionul în cap. O altă treaptă, superioară îngrijorării: spaima, așa că trimise după bibliotecar să-i descopere în cărțile sale canoane potrivit visului. Și a descoperit bibliotecarul fix canonul potrivit: afurisenia. La aflarea acestei pedepse, starețul „simți clei în gură.” Se mai liniștește după un pahar de vin, adoarme, dar visele nu-l lasă în pace. Se făcea că chelarul Calist vindea vin la ușa chelăriei, având înfașșarea mai mult de drac decât de călugăr, negru ca un harap, cu două cioturi de coarne ieșite prin culion, unghiile de jumătate de metru, iar din gură și din nas îi țâșneau flăcări. Este oare mustrare de conștiință, ori teama de consecințe? Pare că-și face procese de conștiință, din moment se gândește să accepte pedeapsa necesară meritată, așa că a trimis iar după bibliotecar să-i caute canoane. Când află că ar putea fi caterisit, „simți o moleșeală în tot corpul.” Asta însemna că trebuia să se despartă de... mănăstire.

Teama i s-a transformat în frică, frica în spaimă, iar până la coșmar nu mai este decât un pas, fapt ce-i paralizază voința. Pentru a amplifica spaima, scriitorul recurge la tehnica suspansului, descriind natura din preajma mănăstirii în pragul dimineții hotărâtoare: „Soarele apăruse în fundul văii și părea că stă pe loc ca să privească mănăstirea, ale cărei turle albe și pline de cruci se înălțau deasupra pădurii de fagi [...] Văzută din cerdacul mănăstirii, natura înconjurătoare, cu văi line, străbătute de pâraieșe, cu dealuri împădurite, alcătuiau un tablou de a cărui frumusețe ochiul părintelui stareț nu se poticnise niciodată.” Bibliotecarul mai descoperă și alte canoane mai drastice, menite să accentueze starea de tensiune și i le raportează din oră în oră. Înfricoșat, starețul îi impune să caute „unul mai îndurător.” În sfârșit, a găsit ceva mult mai convenabil: să împartă pedeapsa în trei: și la chelar, și la econom, considerându-i și pe ei vinovați. Așa că porunci ca, până la sosirea „oaspeților”, să se pregătească obștea de slujbă, iar în vârful dealului să se posteze pădurarul „gata să sune din corn când va apărea automobilul cu preoți, iar clopotarul să tragă toate clopotele cu nădejde.”

(continuare în pag. 23)

Cristian MLĂDIN

Dincolo de pietre

Soarele trimitea raze de foc peste pământul toropit, ca o minge de foc care a uitat să se rostogolească. Oameni și animale sufereau împreună. Iarba era uscată, iar copacii mureau încetul cu încetul. Nu mai plouase de două luni. Cu o mână sub cap, la umbra firavă a unui copăcel, Mihai se odihnea pe pământul crăpat de secetă. Cămeșuica lungă era udă leoarcă.

Vitele pe care le păstorea, cinci la număr, căutau cu disperare puțină umbră. Steiuri singuratică de piatră răsăreau ici colo pe întinsul câmpiei. Mari și cenușii, se spunea că ar fi fost morminte de uriași din vechime, care ar fi fost dovediți în luptă de voinicii acelor locuri. La nămiezi, copilandrul adăpase vitele scoțând cu greutate apă din fântâna singuratică din mijlocul câmpiei arse de soare. Cumpăna sa părea asemenea unui bătlan ce se odihnește într-un picior. Scârțâia îngrozitor, dar cine mai băga în seamă asta atunci când găleata veche de lemn aducea din adâncul pământului lichidul vieții, apa...

Băiatul privea printre frunzele rare ale socului. Vântul adia ușor, mișcând crengile, iar cerul albastru, fără pic de nor, părea o mare fără valuri. Cu părul ciufulit și năclăit de sudoare, Mihai observase pe cer o pasăre.

- "O fi vreun vultur", gândi.

În zborul ei spre pământ, penajul negru o făcea ușor de recunoscut. Era un corb. Iar ciudat, pasărea venea drept spre el. Mirat, copilul urmărea mișcările păsării. Și iată că, atunci când ateriză, corbul se transformă într-un bătrân îmbrăcat cu o mantie neagră, zdrențuită, sprijinindu-se într-un toiag noduros.

Speriat, Mihai sări în picioare. Se frecă la ochi, fără a veni a crede ceea ce vedea.

- Nu te speria copile, căci nu am venit să-ți fac vreun rău! spuse bătrânul.

- Cine esti? întrebă Mihai.

- Sunt Corbul. Ceea ce trebuie să știi, este că ești cel ales.

- Nu înțeleg. Te-am văzut zburând, iar acum...

- Unele lucruri nu trebuie înțelese. Trebuie doar să ții cont de ele. Să simți...

Mihai era speriat, dar se străduia să fie tare, să nu arate slăbiciune. Știa că dacă ar fi dat bir cu fugiții, ar fi fost învins. În luptă ca și în viață...

- Spune-mi te rog, ce vezi în depărtare? spuse Corbul

- Câmpia. Pietrele...

- Mai departe!

- ????

- În depărtare, peste munții cei mari sunt frații tăi, făcu bătrânul.

- Dar eu nu am frați!

- Frații tăi sunt toți cei de un sânge cu tine, care vorbesc aceeași limbă. Ai fost ales să unești toți românii din Moldova, Țara Românească și Ardealul sub un singur steag. O singură țară, mare și puternică. Fă tot ce poți să fii cel mai bun!

- Dar...

Până să apuce să răspundă, bătrânul dispăru ca un fum.

Cu inima bătându-i nebunește, Mihai se trezi înfri-coșat. Tresărea convulsiv, uitându-se în jurul său. Vitele se așezaseră pe pământul crăpat, uitându-se nepăsătoare la el. Câmpia era pustie, iar pietrele străluceau tăcute sub soare, mari și cenușii...

- "Ce vis ciudat am avut", șopti Mihai. "Nu-l voi povesti nimănui. Ar crede că am înnebunit. Sau...?"

Pe pământul cu iarba uscată, lângă copăcel, rămăseseră două pene negre...

Anii trecură, iar copilandrul Mihai crescua. Devenise un tânăr înalt, frumos, dârz și hotărât în tot ceea ce și propunea să facă. Ajutat de unchiul său lane, începuse să facă negoț cu vite. Spirit practic, începu să cunoască oamenii și firile lor.

"Dacă știi cum gândesc și reacționează și mai ales care sunt slăbiciunile oamenilor, poți cu ușurință să-ți îndeplinești planurile", gândea Mihai.

Afacerile mergeau bine. Tânărul muntean vindea și cumpăra animale în Țara Românească, Moldova, chiar și în Ardeal.

Cunoștea limba greacă de la mama sa, Teodora. Învăță și limba turcă, pentru a-și putea vinde mai bine animalele la Înalta Poartă. Pe linie maternă, se trăgea din vechea familie a Cantacuzinilor, iar tatăl său era un bogat negustor grec, care făcuse comerț în Țara Românească. Murise însă la un an de la nașterea sa.

Războiul băntuia peste tot, iar Moldova și Țara Românească stăteau ca un ghimpe în coasta marelui Imperiu Otoman. Trecuseră peste o sută de ani de când "atletul lui Cristos", lăncu de Hunedoara trecuse la cele veșnice. În Moldova, domnul Ștefan încercase și el, cu succes, să țină piept Semilunei.

Anii au trecut, dar oamenii erau tot oameni...

Lupta pentru putere și dorința de a cuceri noi teritorii erau dorințele mai marilor lumii. Astfel că războiul avea nevoie de oameni, de arme și de hrană. Ca un balaur ce nu-și poate astâmpăra foamea...

Mihai intuia toate aceste lucruri, iar marfa sa avea trecere peste tot. Fratele mamei sale, lane, fusese numit ban al Craiovei de ceva timp.. Negustor de succes, cumpărase sate și moșii, trecând mai apoi la dregătorii care până mai adineaori erau rânduite doar pământurilor.

Cum nu avea copii, îl luă sub oblăduirea sa pe Mihai. Îl simțea asemeni lui, bun negustor și organizator. Avea planuri mari pentru el. Tocmise profesori de științe și bătrâni mercenari, prin care Mihai își desăvârși educația și deprinse meșteșugul luptei. Avea o statură de uriaș, era inteligent, viteaz și iscusit în luptă iar curând, ajunse să-și depășească dascălii.

Asemeni unchiului său, ajunse apoi să vândă giu-

(continuare în pag. 20)

vaieruri la Istanbul. Având astfel suficienți bani, începu să cumpere și el moșii, iar apoi, cunoscând mari dregători de la Înalta Poartă, cumpără titlul de ban de Mehedinți.

Iane îmbătrânise, dar sufletul lui râdea, căci vedea în Mihai fiul pe care nu l-a avut niciodată. După ceva timp, cumpără dregătoria de postelnic, apoi pe cea de agă. Cu banii pe care îi dobândise între timp și cu alții, împrumutați, nu trecu mult și, prin rudele și prietenii săi, cumpără firmanul prin care dobânda domnia Munteniei. Își inventase mai înainte o origine domnească pentru asta, declarându-se fiul nelegitim al lui Pătrașcu Vodă, din neamul Basarabilor.

Profeția Corbului prindea viață...

Cerul plumburiu și apăsător făcea ca oamenii să-și îndese mai bine pe cap căciulile din blană de miel. Cu sumanele jilave de roua dimineții, așteptau semnalul vânătorii. Domnul urma să vâneze mistreți în Codrii Vlăsiei.

Totul era pregătit. Alaiul domnesc intrase în luminișurile pădurii iar caii nechezau, agitați. Boierii călăreau umăr la umăr cu domnul țării. Îl apreciau pentru curajul și dârzenia sa, dar îi și știau de frică.

- Paharnice Turtulea, ia-o domnia ta la stânga cu grupul dumitale iar eu cu grupul meu vom purcede spre dreapta, spuse Vodă.

- Am înțeleș, Doamne!

Ochii lui Mihai scânteiau în lumina dimineții. Porniră în galop. În depărtare se auzeau boncăluitul cerbului și grohăitul mistreților. Prins de patimă, Domnul porni singur în urmărire. Calul său murg zbură printre trunchiurile copacilor. Aplecat pe grumazul său, cu hlamida fluturând, Mihai Vodă avea arcul pregătit.

Ținea calul strâns cu picioarele sale puternice, pregătindu-se să tragă. Vârful săgeții sale, îndreptat în jos, părea a fi un mesaj al morții. O moarte ca o izbăvire...

Deodată, calul se împiedică de o buturugă iar trupul masiv al Domnului zbură prin aer. Căzu rău, lovindu-se la picior. Calul, ca un slujitor credincios, ce-și făcuse datoria, zăcea cu țeasta fărâmată lângă un copac.

Turma de mistreți simți mirosul sângelui iar masculul cel mare al turmei atacă pe cel căzut. Din partea stângă, prin luminișurile verzi, săgeata paharnicului Turtulea plecă ca un fulger. Mistrețul cel mare căzuse, cu ochiul străpuns de săgeată. Turma se împrăștie cu repeziciune.

Paharnicul întinse mâna, iar Domnul se ridică cu greu.

- Îți mulțumesc ție, domnia ta, paharnice, spuse Domnul. Datorită ție sunt încă în viață.

- Suntem aicea ca să-ți fim alături, Doamne!

- Întinde mâna, paharnice.

Cu pumnalul cel bătut cu pietre prețioase și cu stema țării pe el, Mihai Vodă își creștă încheietura mâinii.

- Orice s-ar întâmpla de acum încolo, de astăzi vom fi frați de sânge. Primești asta? Nu-ți fie teamă. Suntem doar noi doi aici. Iar celorlalți le-om spune că ne-am rănit în ramurile copacilor.

- Primesc, Doamne, cum să nu primesc, spuse Turtulea.

- Și mai am un legământ de făcut, frate al meu. Oricare dintre noi ar cădea primul, oriunde ar fi asta, celălalt să îi ducă trupul la Mănăstirea din Deal, lângă Târgoviște.

- Așa să fie, Doamne, murmură paharnicul. Creștă și el cu pumnalul încheietura mâinii, iar sângele se uni, sfîșind legământul lor.

Alaiul domnesc ajunse degrabă la locul întâmplării, iar

Domnul hotărî să se întoarcă. Fusese o zi grea, iar rana de la picior era gravă.

De când ajunsese domn, Mihai era supus unei presiuni uriașe. După ce întorsese armele împotriva otomanilor, atacase cetățile dunărene de pe malul românesc și de pe cel bulgăresc al Dunării. Babadagul, Vidinul și Plevna căzură în mâinile sale.

După victoria de la Călugăreni, cu sprijinul principelui Sigismund și al moldovenilor lui Ștefan Răzvan, Vodă continuase ofensiva. Angajase mercenari alături de oastea credincioasă a țării. Cu toții luptau spre biruința Crucii asupra Semilunei.

Astfel că Mihai se alie cu împăratul Rudolf al II lea în lupta împotriva otomanilor. Cu oastea de lefegii, alături de muntenii săi, atacă Moldova, închinată turcilor. Cucerind-o după trei săptămâni, intră triumfător în Transilvania, iar la Alba Iulia fu încoronat Principe.

Profeția se împlinea...

Trădat apoi, pierdu în luptă Moldova, dar alături de generalul imperial Basta înaintă spre recucerirea Transilvaniei, care fusese recucerită de principele Bathory.

La Turda, generalul Basta, la îndemnul nobililor maghiari, se hotărî să-l aresteze pe Mihai și să pună domn din rândul nobilimii maghiare în locul său în Transilvania.

August. Luna lui cuptor...

- "Mi-aduce aminte de copilărie", gândi Mihai, ieșit din bivouac. Oștenii își vedeau de treburile lor. Sulițele și halebardele, săbiile și arcurile, frumos aranjate, străluceau sub razele soarelui.

- "Românii mei dragi, cu voi împreună, Dacia străbunilor noștri va fi iarăși a noastră," gândi Mihai, întors între timp în cortul său. Începu să-și îmbrace armura. O făcea singur, ca un soldat sim- plu.

Un grup de mercenari valoni înaintau nepăsători spre cortul Domnului. Majoritatea neînarmați. Ajunși lângă cort, un grup de zece oameni pătrunseră înăuntru.

- Dă-te prins, strigară ei.

Aprig la mânie, Mihai încercă să tragă spada.

- Ba! strigă Domnul. Atunci, un soldat aflat în spatele său îl împușcă în mână iar căpitanul Jacques Beauuri îl străpunse cu halebarda în piept. Trupul său masiv se prăbuși cu zgomot.

În grabă și în liniște deplină, soldații prădară mai întâi cortul apoi decapitară trupul lui Vodă.

Văzând românii cele întâmplare, îi atacară pe mercenari. Fură depășiți numeric însă, învinși și alungați.

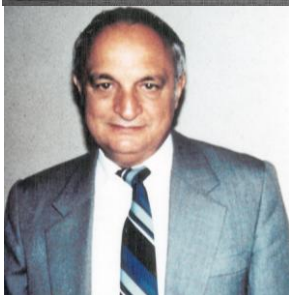
Grupul de lefegii a reușit să facă ceea ce n-au putut să facă toate armatele turcilor...

Trei zile a stat trupul Domnului sub soarele arzător de august. În a patra noapte, o umbră se furișă pe câmpul de luptă înțesat de soldați crăiești.

Era Turtulea. Găsi capul lui Mihai aruncat în bațjocură pe hoiul unui cal. Cu ochii larg deschiși, parcă ar fi vrut să-i mai spună ceva.

-Stiu, Doamne, știu. De-acuma ne întoarcem acasă. Odihnește-te în pace, frate.

(continuare în pag. 22)

Dumitru ANGHEL

SEMNE ȘI CUIE de Virgil ANDRONESCU

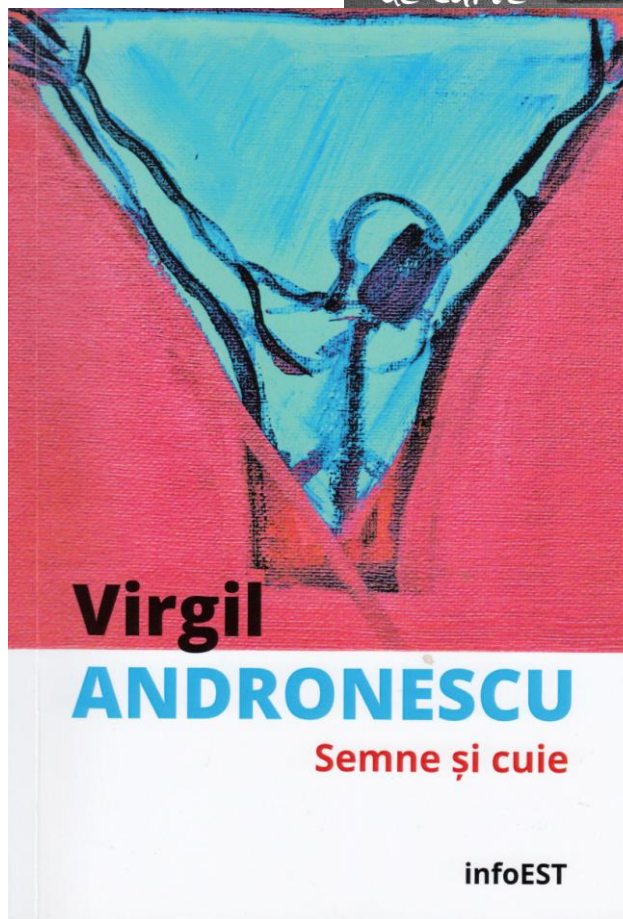
Volumul de versuri „*Semne și cuie*”, Editura InfoEst, Siliștea-Brăila, 2019, semnificativ ilustrat pe cele două coperti prin segmentarea simbolului plastic al Răstignirii, după lucrările *Erezie I și Erezie II*, semnate de Walter Mărăcineanu, și, în paginile din interior, cu 12 imagini picturale ale artistului Hugo Mărăcineanu, este a *noua carte* de lirică a poetului Virgil Andronescu, după debutul editorial cu placheta „*Poezii*”, semnată Virgil *Andronache*, la Editura TipoAlex, Teleorman, în 2003.

Parcursul său scriitoricesc, după stabilirea la Brăila, a fost foarte bine reprezentat de volumele „*Ultimele luni din viața umbrei mele*”, Editura Alfa, Iași, 2011; „*Chipul tău blând coborând din icoane*”, Editura TipoAlex, Alexandria, 2010; „*După Dumnezeu, potopul*”, Editura Pim, Iași, 2011; „*Cronica potopului după Dumnezeu*”, Editura Zorio, 2014; „*Necropsie lirică*”, Editura Zorio, 2017; „*Nuclee aforistice*”, Editura Proilavia, 2018; „*Foaie de observație – Jurnalul unei conștiințe*”, Editura Pim, Iași, 2018, din care rezultă o literatură lirică cu o densitate și o intimitate autobiografică, cu mereu alte unghiuri, din care să fie surprinsă, în mereu alte ipostaze umane.

Poezia poetului Virgil Andronescu s-a născut, așadar, din suferință, din revoltă și damnare; a învins... călcând pe cărările împotrivirii Destinului și a reușit să sfideze capcanele nedreptăților biologiei primare. *Omul* Virgil Andronescu și-a acceptat soarta, deși s-a revoltat... elegant și fără să acuze pe cineva, acceptând umanitatea prin viciile ei mărunte, cu toate formele de demistificare, generatoare de noi *tabu*-uri. Și-a monitorizat parcursul uman în condițiile de criză acută a egalității în drepturi, de parcurs vital, fără să țipe, fără să suspine...

A avut doar cuvinte de caldă mulțumire pentru „*trimisul Domnului pe Pământ*”, dr. Pesamosca, o personalitate medicală, simbol de sacrificiu uman pentru un om în impas biologic, iar Virgil Andronescu, *poetul*, a știut să-i aducă elogiul și cuvinte de mulțumire ca într-o rugăciune de copil înainte de culcare. Cuvinte de recunoștință fierbinte pentru medicul curant din partea poetului, care n-a cerut nici despăgubiri financiare și nici n-a condamnat pe nimeni, ci s-a resemnat cuminte și demn, hotărât să-și ia la întrebări Destinul prin *Poezie*, ca într-o *Simfonie a Destinului*, din marea muzică a lui Beethoven.

Poetul Virgil Andronescu a ales să rămână în picioare, apărându-și cu demnitate nedreapta încercare și de aici echilibrul total al ființei sale sociale și al parcursului său cultural. În consecință, poetul și-a pus sufletul pe tapet și, ca într-o *Agora* clasică, s-a

manifestat patetic și a ales *calea... creștină a lertării*. Această sentință corectă a justiției sale interioare l-a ajutat pe poetul Virgil Andronescu să-și stabilească tematica cu tentă religioasă a volumului „*Semne și cuie*”. Ideea mistico-patetică a *Crucificării* este bine reprezentată, argumentată liric-pământeană și plastic-divină între credință și tăgadă, ambele ipostaze moral-religioase justificate aleatoriu doar de opțiunea blândă și împăciuitoare a poetului Virgil Andronescu, singurul... „*inculpat*” nevoit să accepte fără rezerve, fără „*blesteme*” și reproșuri: „*Ce înseamnă să trăiești... / Să mori valorează mai mult?*”, prin care poetul și-a asumat responsabilitatea existenței pământene: „*Existând... Pe tine te părăsești... / Negând viața*”.

Ca să afirme patetic și... cu mâna pe inimă, că: „*Răstignit. Eu l-am omorât pe Christos!*” Și să încheie, împăcat, conciliant cu sine și cu Iisus Christos: „*Te jertfești. Pe ceilalți... După tine... / Mai bine te înghite pământul! / Dumnezeu și Diavolul / Se sfâșie într-al tău sine*”. („*Toți ucidem în fiecare zi!*”, pag. 9), într-o jertfelnică accețiune de poet damnat...; ca într-o mărturisire a păcatelor poeticești-plastice, susținute de *simbolul Răstignirii* și ca nedreptate acceptată de Tatăl Ceresc, întru mântuirea urmașilor cuplului matrimonial Adam și Eva, și de simbolul liric al *cuielor*, provocatoare de suferință fizică!

Poezia poetului Virgil Andronescu este apocaliptică, cu tentă religioasă... discursiv-amplificată, niște extaje caligrafe, de-a binelea

(continuare în pag. 22)

Boem@ (131) 1/2020

manieriste, între ludic și patetic, care țin mai mult de elocvență decât de imagine: „am trăit cândva demult / când încă se mai putea scrie / cu-n bețișor de pământ / pe pământul de pe sicrie, / când încă inima / îmi ardea mocnit / aprinsă de o scânteie” („Cuie și semne”, pag. 15). Parcă s-ar afla într-un perpetuu delir liric: „Dumnezeu s-a împiedicat / De credința mea / Și s-a prăbușit în mine... / Și-a julit genunchii, / A sângerat mai mult de o eternitate / ... / Și de aici a început prăbușirea mea / În Apocalipsă, / Acolo unde L-am întâlnit... / Pentru prima dată pe filosof” („Prăbușirea în Apocalipsă”, pag. 17), motivându-și blasfemia în limitele unei blândeți suspecte, cu trimitere spre filosoful Cioran.

Deși volumul „*Semne și cuie*” se află, tematic, în zona *semnelor* divine și a *cuiei*lor penitenței, cu toate consecințele unei devastatoare suferințe sufletești și fizice, pe structura unei poezii religioase, cu verbul înmuiat în aghiazmatarul credinței și testura învățăturilor biblice și al unui sistem noțional teologic, poetul Virgil Andronescu proce-sează, major și surprinzător, *poezie de dragoste*, de iubire năvalnică, pământeană și frumoasă.

Poetul încercat de atâtea nedrepte „hotărâri ale Destinului” și-a direcționat cursul vieții și resursele artistice spre limanul liniștitor al iubirii, al dragostei-tampon, între neliniști omenești nemeritate și speranța dragostei plene și recuperatorii: „am văzut cerul... am trăit nemuriri / cum e să te îngropi în sine și-n uitare de viu / să nu plângă nimeni... părinți ori prieteni / și blestемate iubiri”, arogându-și dreptul la fericire: „Până când să mai rabd amintiri...” / până când să mai cred într-un târziu cimitir? / până când să mai aștept taina adâncă a neființei? / până când de bisturie să mai fiu disecat?” („Blestемele iubirii”, pag. 18).

Atât de crâncenă este revolta împotriva destinului provocat de dezzechilibre biologice, încât salvarea poetului este potențată, riscant și aleatoriu, de *drogul* recuperatoriu al dragostei: „Mi-ai injectat cu durere / Drogul iubirii”, iar „Drogul iubirii / Și-a făcut efectul / Și-acum Dumnezeu mă asistă / De-acolo...” („Drogul iubirii”, pag. 19).

Și, ca să-și asume toate păcatele, toate ereziile și toate „trădările”, poetul afirmă tranșant: „Sunt insul / sunt entitatea / care trăiește... / numai pentru iubită / și fondul poeziei” și-și cere scuze elegante, poeticești: „Sunt Omul-Poet / spunând versuri... / fără bale la gură / fără geamăt de bucurie” („Cu P mare”, pag. 21), într-o orgolioasă încercare de resuscitare a personalității sale, lirică și erotică.

Mai există o altă foarte importantă stare de neliniște sufletească, de-o anume crispăre lăuntrică, din conștiința poetică a poetului Virgil Andronescu, cu o alternativă ezitantă din zona adorației de Dumnezeu, în ciuda puternicelor sale convingeri creștine, rezultate și din practici ritualice ortodoxe, precum calitatea de *pictor de biserică*; de parcă n-ar mai crede în nimeni și nimic: „când.. / nemuritorii sunt doar Poeți și gata / iar Cel rămas rămâne pe cruce / Dumnezeu și Om întrupat la răscruce!” („Când”, pag. 37).

Poet creștin și cu frică de Dumnezeu, Virgil Andronescu este tranșant și afirmă într-o năvalnică sarabandă: „Din vers mi-am așternut culcuș / De îngeri triști / Și de serafimi însângerați, / M-am pitit în veșnicia, / Cuvântului stătut în călimară”, convins fiind că dialogul său cu Divinitatea este edificator: „De aici'nainte... / Nu am să mai sufăr de friguri / Nici spaime de înfrigate credințe / N-am să mai am nici lacrimi / Nici măcar pentru sfinți... / M-am îndrăgostit / De întunericul lumii / Și am înțeles lumina durerii / La adăpostul poeziei...” („Sfântă Salvatoare de Om și Dumnezeu”, pag. 38).

Și, ca să nu-și audă vorbe sau să păcătuiască din neînțelese... *înțeleșuri* docte ale Creștinătății, poetul are *dogma* sa: „Eva nu a mușcat din măr, / Așa cum se vorbește prin târg, / Și-a lepădat doar pielea de șarpe / În poșeta sa de firmă” și are cea mai îndrăzneată și... „păcătoasă!” sau plauzibilă variantă despre... misterul izgonirii din Rai: „Eva s-a îmbrăcat cu o frunză de viță nobilă / Și a fugit cu un altfel de... Adam” („Între Geneză și Potop”, pag. 42).

„*Semne și cuie*”, noul volum al poetului brăilean Virgil Andronescu, venit din Turnu Măgurele, orașelul patriarhal și al nonconformistului poet teleormănean Dimitrie Stelaru, rămâne cea mai bună și convingătoare carte dintre cele publicate, cu toate aflate sub semnul unei originalități agresive!

(urmare din pag. 20)

Vântul adia blând. Mănăstirea Plăviceni veghea cu turla sa înaltă câmpia ca o rugă mută, o rugă spre cer.

Câțiva muncitori lucrau la restaurarea vechilor ruine. Unealta de fier a unuia dintre ei se adânci neașteptat de mult iar pământul se surpă. Curioși, oamenii începură să sape în jurul gropii. Credeau că descoperiseră o pivniță. Dar oase mari și înnegrite de vreme începură să apară sub privirile lor. Lipsea însă capul...

- Ce-am găsit aici, măi Mihai? făcu unul dintre muncitori.

- Nu sunt sigur încă, dar acest creștin și-a găsit liniștea în pământul sfânt al țării sale, spuse Mihai, observând stema Țării Românești pe pumnalul ce nu îl mai putuse apăra de dușmani...

Soarele trimitea raze de foc peste pământ, asemenea unei mingi de foc care a uitat să se rostogolească...

În secvența a doua a nuvelei, este introdus în rol și cuviosul părinte Pitirim, semnatarul anonimei, venit recent dintr-o mănăstire din nordul Olteniei, unde „călugării se îndeletniceau doar cu slujbele bisericești și cu mulsul caprelor.” Nesuferind abaterile ce se săvârșeau sub ochii lui, găsind aici viața monahală „mult mai împușinată”, l-a indignat vânzarea băuturilor alcoolice chiar în incinta sfântului locaș, așa că, „smintindu-se de toate câte vedea și de toate câte auzea”, a făcut o jalbă la episcopie, pe care nu a avut curajul s-o semneze. Fire cinstită, cu frica lui Dumnezeu și încrezător în dreptatea celor mai mari, inițial, denunțul i-a ușurat sufletul, gândindu-se că scrisoarea lui va înlătura „obiceiurile lumești și drăcești” instaurate în mănăstire. Și-l imagina „cu sufletul săltând de bucurie”, pe episcop cu cârja în mână „muștrând cu înțelepciune pe stareț.” Nu putu adormi de bucurie decât foarte târziu, căci a auzit că episcopul în persoană vine în cercetare.

Autorul recurge și în cazul lui, la motivul literar al visului-coșmar. S-a deșteptat speriat foarte, este și el înfricoșat de coșmarul unui vis, și anume că episcopul, în loc să-l pedepsească pe stareț, l-a descoperit pe denunțător: „l-a legat ocalele de gât și l-a plimbat prin toată mănăstirea.”

Să zăbovim, așadar. Pregătirea în cât mai bune condițiuni a întâmpinării l-a ușurat pe stareț, apăsându-i pe suflet doar așteptarea. Odată intrat în scenă, denunțătorul preia toată spaima, care, prin remușcare, crește în intensitate, mai ales că este amplificată de un citat din cărțile sfinților: „Cel ce grăiește de rău pe egumen, nu va zăbovi a cădea în rele”, așa că Pitirim „își mușcă dreapta cu care scrisese, căinându-se că n-a tăiat-o la timp.” Ajuns la biserică dis-de-dimineață, „căzu la picioarele celui mare și mărturisește păcatul.” Dialogul dintre Pangratie și Pitirim este edificator pentru a marca relația dintre stareț și monah, dintre stăpân și slugă: „- Ce-ai făcut, nenorocitul? – Ce să fac...uite... n-am putut suferi cele ce se petreceau din pricina cărciumii de la chelărie...și...am făcut o jelanie la sfânta episcopie...-Tu?! - Eu...- Ticăloșule! - Iartă-mă, cinstite părinte! - Aș putea să știu și eu ce-ai scris?”

Scrisoarea cuviosului Pitirim, pe vreo patru pagini, se constituie într-o satiră la adresa instituției călugăriei. Are toate ingredientele pledoariei acuzării dintr-o sală de tribunal. Într-o logică perfectă și un discurs impecabil, Damian Stănoiu, prin gura cuviosului Pitirim, înfierează toate abaterile de la viața monahală. Debutul scrisorii este pus sub semnul umilinței denunțătorului: „Sunt un biet monah, slab la minte și la trup și nici în curaj nu mă aflu mai priceput.” În continuare, se vede vocația de orator a lui Damian Stănoiu, izvorâtă din multele predici rostite din amvon, ca preot, dar și cunoscător al cărților sfinte, apelând în final la înțelepciunea celor mari: „Muștră pe cel înțelept și te va iubi!” Consideră că o faptă rea trebuie îndreptată, nu pedepsită, după exemplul sfinților: „Oare n-avem pildă pe Moise care a pierdut pământul fâgăduinței? Pe David după ce a ucis pe Urie? Pre Solomon după ce a căzut la închinare de idoli? Pe Ghezi care s-a umplut de lepră?”

Reacția starețului după ce ascultă textul scrisorii este cruntă, neconformă cu atitudinea unui preasfânt stareț: „După ce admiră o clipă priceperea negândită și îndrăzneala nebunească a lui Pitirim, starețul îl scuipă

drept în frunte și vru să-i înfigă mâinile în păr, dar se stăpâni. N-ar fi folosit la nimic. Scrâșni din măsele, apoi deodată se însenină. Îi venise o idee.” Îi poruncește după ce îl culpabilizează încă o dată: „Să pui mărturie și să-i spui că în ceasul când te-ai apucat să scrii denunțul, erai beat...Și că nici pe sfert din cele scrise nu sunt adevărate!” Replica naivului Pitirim: „- Bine, dar asta înseamnă să mint!” Aproape s-au împăcat, iar starețul îl liniștește: „- Nu-i nimic. Mînți ca să dregi o prostie și ca să faci o faptă bună. Cât despre păcat, ca să fii cu sufletul liniștit, ți-oi da să faci un canon!” În felul acesta, Pitirim, naivul, își ușurează sufletul: „- Așa, da, conveni Pitirim. Și sărută mâna superiorului.” Exact ca-n nuvela lui Negruzzi: „Ca un câine, linge mâna stăpânului care-l bate.”

Punctul culminant pare să fie sosirea „oaspeților”, dar aceștia se lasă așteptați, pentru ca tensiunea așteptării să crească emoția: „Călugării se așezară în formă de semicerc, la intrarea cetății. În mijlocul șirului, părintele stareț, flancat de proiștoși, având în apropiere grupul de cântăreți: în vârful uneia din cozi se răznise bietul Pitirim, mai bleg și mai smerit de cum îi era firea.” Cornul pădurarului anunță o mașină, dar se dovedise o alarmă falsă, iar starețul arăta, de emoție, „roșu ca un măr pădureț.” Climent, bibliotecarul, tot mai caută canoane mai îngăduitoare, în timp ce pădurarul sună din nou, dar mașina care trece se dovedi că are doi preoți în propagandă electorală.

Dintr-o dată, „fața părintelui Pangratie mai prin-se culoare” și, înduișat, se adresează lui Pitirim, recunoscându-și, cu ipocrizie, greșeala: „Părinte Pitirime, Dumnezeu și Maica Domnului te-au îndemnat să faci acea dreaptă scrisoare către preasfinția sa. Ai spus lucruri groaznice dar adevărate.” Apoi, adresându-se călugărilor din jur: „Părinților, eu sunt de părere că e mai bine, mai călugăresc și mai creștinesc să spunem adevărul și să cerem iertare în genunchi.” În momentul acela, pădurarul sună prelung, apare o mașină care stopează, clopotele sună a sărbătoare. Intrigat peste măsură, starețul ridică un colț al mușamalei și scoate la iveală pânțelele unui poloboc enorm, iar din mașină coboară părintele Filaret, în timp ce starețul se arată foarte uimit: „Ce înseamnă asta, părinte Filaret? Vrei să ne golești pivnița?” crezând că a venit să-i confişte vinul. „- Dimpotrivă, vreau să mai adaug...Starețul răsese cu poftă, dar îndată îi fulgeră un gând: - Ci vorbește, omule, lămurit! - Iaca vorbesc. Porunca preasfinției sale sună așa: Dacă e vorba să vînză vin la chelăria mănăstirii, drept este să se desfacă mai întâi al sfintei episcopii. Părintele răsese silît. - Dar cu canoanele cum rămâne, mă rog? E rândul economului să rădă. - Cum să rămâie? În urma raportului atât de documentat și de convingător al preacuvioșiei voastre, s-a încredințat și preasfinția sa că, într-adevăr, <Nu se mai potrivește veacului acestuia>” Umilința și teama starețului se transformă în revoltă: „Astfel ține el fâgăduielile făcute la instalare? Aici e mănăstire domnească, părinte, cu testament și cu blestem de la ctitori, precum că nimeni nu e slobod – ori domn

(continuare în pag. 24)

de-ar fi, ori episcop de-ar fi...ori egumen... Să-i schimbe rostul prefăcând-o în cârciumă și în local de petrecere și scandal!" Desigur, osândă mai mare decât blestemul de a vinde mai întâi vinul episcopiei nu există, așa că privirile i se întorc către Pitirim: „- Te-a luat dracul! Pentru meritele cuvioșiei tale, de mâine încolo vei lăsa pravila...și... denunțurile și te vei ocupa de vânzarea vinului sfintei episcopii... adică al episcopului...Am zis!” Cum s-ar spune, ipocrizia atinge cotele cele mai ridicole. Prăpastia dintre promisiunile făcute la instalare și intențiile episcopului de a se îmbogăți este uriașă. Pitirim avea dreptate. Instituția călugăriei devine doar o simplă afacere în care starețul devine un abil negustor de vinuri și de influențe.. Din nefericire, Pitirim este găsit cel vinovat. Acarul Păun. Anonima l-a băgat, fără să vrea, în caruselul afacerilor. După cum observă Pompiliu Constantinescu, „Pitirim cade în primul plan al atenției noastre, bonom suficient și cu avânturi schiloade de mucenicie, dar repede resemnat într-o ironică postură de negustor de vinuri.”

Este în structura acestei nuvele o schemă abilă cu subiect de dramă, dar final de comedie, cu individualități succint, dar bine caracterizate, cu intenția satirică, gradat prezentată. Fire inteligentă și cultivată, chiar autodidact fiind, Damian Stănoiu, de-a lungul celor aproape 20 de ani de monahie, a căpătat o experiență de bun psiholog, urmărind firile atâtor monahi, pe care o valorifică în cărțile sale. Are știința tensionării și a detensionării situațiilor, fără a le transforma în drame sau tragedii, aducându-le, mai întâi, la faza maximă, ca apoi, printr-o întorsătură a evenimentelor, să le arunce în ridicol. Starețul devine, pentru cititor, un fel de vechil pe moșie, iar Pitirim nu este decât o slugă. Amândoi au o doză de ipocrizie, trăsătură tușată cu negru de la un cap la altul al nuvelei: la starețul din lăcomie, la Pitirim, din naivitate și resemnare. Se observă lesne că Stănoiu îi tratează pe cei doi în oglindă, gradându-le sentimentele, mai întâi bănuiala, apoi teama, spaima, coșmarul – totdeauna în urma unui vis de noapte -, ca apoi să arunce totul înspre celebra propoziție a lui Caragiale: „Pupat toți Piața Independenței.” De la cel mai umil monah, până la episcop sau mitropolit, călugării au luat apucături de mireni, banul i-a îndepărtat de cele monahale.

Asta o spune autorul, nu pentru a satiriza, cum s-a interpretat fals până acum, ci din durerea monahului din el, aflat în ipostaza lui Pitirim, care dorea îndreptarea defectelor și revenirea la viața monahală autentică, după cum pleda el și în „Monografia mănăstirii Căldărușani.”(1924)

Pictură de Gutiera Prodan (R. Moldova)

Constantin BEJENARU-BECO

Balada Martirilor de la Niculițel (Zotic, Atal, Camasie, Filip)

N-au murit! Martirii veșnic sunt aproape
Ochii pretutindeni cată scrutători,
Gânditori în frunze, limpeziți în ape,
Tremurând în rouă și zâmbind în flori.

Seva-nflăcărată nu se pierde-n luțuri
Ci, întinerită urcă-n noi iubiri,
Gândurile sfinte se preschimbă-n scuturi,
Jertfa lor de sânge arde-n alți martiri.

Să slăvim martirii care dorm sub humă.
Să le dăm în suflet tainică zidire,
Fapta lor de jertfă s-o cântăm prin lume
Înstelată-n pânza Versului Cinstire!

Balada Deltei

In memoriam Tănase CARAȘCA

Triunghi de Țară Nouă cu grinduri ca de aur,
Cu șerpui de vițe de ape lăncezânde,
Măiastră așezare de dunărean tezaur,
Privirile-mi vrăjite abia te pot cuprinde.

Copil al osteneții și lenevos culcuș
Spre limpezimi de stele întinzi țepoase scuturi
Din care prind să bată aripi de pescăruși
Sorbind învolburarea săratelor săruturi.

Nu-ți tulburase nimeni nemărginitul lan,
Nimbat în zori de toamnă de-o pâclă cenușie
Și sterp rămase veacuri lacustrul Bărăgan
Ce putrezea sporindu-ți mustoasa temelie.

Descălecăm de-acuma în umedul ținut
Pe care doar Pescarul de Oameni
evlavios călcase,
S-așternem peste Țară covorul neștiut
De-volburate holde cu fibre de mătase.

Băltoasele recolte culese de mașini
Și-apoi cărate leneș pe apa sinilie,
În pântecul Cetății de-oțeluri și lumini
Și-or preschimbă urzeala-n omături de hârtie.

Și când ne-om pune fruntea cu Cărțile deschise,
S-or auzi aievea foșniri de lanuri zvelte
Și-n taină pe Caietul ce-l încrustăm cu vise
S-o revărsa Balada Fermecătoarei Delte!

Alexandru CAZACU

Revolte în șoaptă

Domnul **Lucian Mănăilescu** este un valoros poet dar și un remarcabil fotograf și redactor de reviste fie online fie tipărite. Domnia sa se află mereu în preajma poeziei de calitate. Și asemeni oricărui scriitor autentic este în primul rând un lector care frecventează toată gama de la autori de la clasici la contemporani intrați în diverse canoane literare până la debutanți găsim o adevărată *"plaisir goûté lentement"* în versurile altor confrăți indiferent de vârstă, situare geografică ori notorietate. Singurul criteriu fiind cel estetic.

„**Amurg în șoaptă**” este noul său volum de versuri apărut la Editura Editgraph - Buzău în 2019 beneficiind de prefața scriitorului Virgil Diaconu. Multe poezii din acest volum conțin dedicații către poeți din diferite generații și în ele găsim referiri la alți confrăți într-ale muzelor. Volumul este împărțit în patru părți fiecare din ele tratând în diferite registre câte o temă centrală general umană. Tonul liric este unul preponderent melancolic, rostit în șoaptă, *sotto-voce* dar se pot detecta nuanțe de ironie fină ce camuflează întrebări grave precum și mai ales o doză de revoltă exprimată evanescent.

„*Cubul Rubik*” este primul ciclu de poeme și tratează sfârșitul existenței a cărui analiză îi generează poeziei „*doruri duminicale*” o întoarcere acasă din „*viața străină*” pentru a fi a „*fericit ca în copilărie/când mă îngro-pa zăpada*” (*Sentiment*) ori asocieri livrești pentru avertizarea orașului unde „*frica a rămas singurul mijloc de supraviețuire/ploaia ronțăie picioarele statuielor/și străzile se sinucid, aruncându-se în mahalalele nopții*” (*Șoarecii lui Camus*). Însă actul final are pentru poet dimensiunea unui zbor al inimilor „*lacom de singurătate și împodobite cu nefericite, sclipitoarele cristale de rouă*” care permit exclamația „*Și ce dacă a venit târziu!... Noi încă știm să ne pierdem sus, tot mai sus, în înalt/visând că tristețea noastră este pasărea paradisului...*” (*Pasărea paradisului*)

În a doua segment al cărții „*Soarele din buzunar*” vorbește în duh humuleștian despre copilăria care „*avea gustul de cireșe amare al fericirii /alerga desculță și pune vârșe/ în prundișuri.../ dar peștele de aur al Lunii/ îi aluneca mereu printre degete*” (*Peștele de aur*). De asemenea aici sunt tratate liric și amintiri ce sosesc din universul citadin, azi apus, al mahalalelor industriale cu viața lor de atunci parte a vieții autorului dar și cu fantome ale neliniștii ce se reinventează „*veselia este bun comunitar, acordeoanele/ și copii scâncesc, trece mașina salvării/ trece viața/ și fereastra se desprinde brusc/ din pereții văzduhului și se înalță sus/ tot mai sus, printre stoluri de înger*” (*Dimineața de toamnă*)

Despre dragoste, memoria ei și singurătate se

vorbește în poeziile din „*Gâtul de lebedă al amintirii*”. În vers clasic unde poetul nu renunță la speranța că perechea sa va sosi în decorul haltele atemporale ale unei iubiri ce transcende existența „*Și te aștept, în fiecare seară/Când cerul cade în ceașca de cafea/Și-n amintiri se face primăvară/Cu zări de fum și nori de catifea O să te-aștept în viață și în moarte/În gări cu trenuri către infinit*” (*Vis cu ferestrele sparte*). Dar și în tulburătoare poeme scrise în vers alb cruda singurătate este stăvilită parțial doar de mângâierea unei comprehensive divinități „*Bolnav de ochii tăi/ stau la fereastra nopții/și scrijelesc cu unghia lumina/.../Bolnav de tine/timpul îl îndur și Dumnezeu, bătrân/și singur, îngroapă/în genunchii mei biserici*” (*Candelă de zăpadă*)

„*Viața pe facebook*” este ciclul care încheie volumul și unde poeziile sunt impregnate de componenta socială a existenței ce se desfășoară astăzi într-un oraș de provincie care reproduce în nuce starea de spirit și de acțiune a întregului teritoriu „*un fel de Atlantidă de mahala/ un El dorado poleit cu staniol/ care și-a greșit continentul și secolul/ străzile lui băjbâie printre stele/ și o iau mereu de la capăt*” (*Soarele Disco*). Unde „*fericirea face trafic cu aripi de înger*” și „*am învățat să stăm în genunchi cu rugăciunile/ lipite de buze, exersând apatici, ziua de mâine/ care e, întotdeauna, tot cea de ieri*” (*Se întâmplă ceva*). Aproape din fiecare text din acest grupaj transpare un semnal de alarmă întru construcția unei rețele sociale reale între semenii de aici și acum abandonând viața dedicată și delegată exclusiv virtualului mediu electronic.

Domnul Lucian Mănăilescu reușește, printr-un discurs echilibrat, limpede, esențializat, grevat pe o zestre culturală vizibilă fără ostentație să dialogheze

(continuare în pag. 39)

Gabi BĂRBULESCU

VESICA PISCIS

Cu lumina ce răsare-n șapte sfere colorare,
șapte cerbi coboară-n mare, printre măști și târâtoare,
șapte pași fac fiecare.

Și pe lumea ruptă-n două, ei pun mugurii de rouă,
să creeze-o punte nouă, desenând șapte mandale,
șapte note muzicale, două frunze, cinci pumnale,
peste fruntea celor care își duc crucea în spinare.

Cu lumina celor șapte, întru Vesica Piscis,
urcă cerbii dinspre mare, prăvălind proscrisul vis.

MAGICIANUL

Jocul Mare a-nceput în cristelnița de lut,
nouă pietre s-au rotit, în trei colțuri s-au zidit,
nouă coruri au cântat, nouă Grații au zburat,
nouă spice-au semănat în trigonul fermecat.

Nouă capete de lup nouă munți au străbătut,
nouă praguri au trecut, nouă vetre au țesut
între coaste de mamut, punând ochi la absolut.

Și din ochi s-a ridicat, strălucind un tesseract,
răspândind lumina lui prinsă-n capul unghiului.

AVATARUL

M-am trezit în nevăzute oglinzi cu irizații bizare.
Hergheții galopează cu Foamea-n țesuturi,
Din urlat de luturi cenușa răsare
În coama-nnodată cu aripi de fluturi.
Cavalerii sihaștri adună-n sutane
Roua-nfrunzită pe jugul de lacrimi,
Să-nvie pierdutul din râul de patimi.

Prin riduri de timp oglinzi nevăzute
Devin avatarul nopții virgine -
Secunde prelinse din tainicul Sine.

GRAI DE VERDE

Nu vă așterneți pojghiță de gheață,
Pe roșul aprins merit să trezească
Povestea nescrisă de albul din viață,
În grai de verde, dorind să-nflorească.

Lăsați-vă timpul să scrie răvaș,
La focul luminii ascuns de trecut,
Cu slove criptate din templul mayaș,
Sub steaua lui roșu veți fi renăscut.

În graiul de verde flăcări se-nalță
Și-n roșu aprins rescriem povești,
În piept înflorește boboc de speranță,
Etern, primăvară în mine trăiești.

ÎNTRE ALFA ȘI OMEGA

Sufletu-i o carte cu file de mister,
Labirint de arte, din cioburi de eter.
Dornic, levitează prin mii de galaxii,
Să primească darul ambroziei timpurii.
Corabia lui Isis o lasă ca tribut,
Și primește-o viață - fantomă pe pământ.
Din catarge rupte, aduse de furtuni,
El își face scară, să iasă din genuni.
Se pierde într-un vis, în somnul neputinței,
Renaște din abis, cu harul biruinței.
Ofrande el închină, în zbor de șoim hoinar,
Să nu fie-o umbră în focul din Tartar.
Pe altar, prinos - un totem cu stea -
Oferă veșniciei, din soarele lui Ra.
Și sufletul devine un Alfa între sfinți,
Precum și un Omega al celor adormiți.

ÎN AMURG DE ANOTIMP

În umbra unei lacrimi te-am descoperit aseară,
Ți-ai făcut culcuș în patimi, înviind dorul de vară,
În tăcere m-ai iubit, sărutându-mi pleoapa udă,
C-un surâs ce-a răsărit într-o primăvară nudă.

Cu șoapta frunzelor târzii m-ai mângâiat pe tâmpile
Și-n ecou de rapsodii doina inimii să-mi cânte,
În durerea din suspin mi te-ai împletit ascuns,
Cu montură de destin focul lacrimii ai prins.
În căușul mâinii tale, roua florilor o strângi;
În culori autumnale, setea dragostei mi-o stingi,
Iar în fiecare toamnă îți vei aminti în timp,
C-ai iubit cu foc o doamnă, în amurg de anotimp.

NOAPTEA DIN MINE

Am zburat cu aripi de ceară
În locuri străine, neștiute,
Unde dorul de tine mi-e vară
Și flăcări de iluzii pierdute.
Falena iubirii se zbate
Să-nchidă durerea-n falun,
Doar marea să-i fie abate
În turnul clădit de taifun.
Și valul să-i fie zbicerul
Ce-i duce simțirea-n apus,
Iubirea să-ncante eterul,
Iar dorul să fie răpus.
Crăiasa albastră urzește,
Scânteii de speranță unește,
Iubirea falenei sporește
Și noaptea din mine zidește.

Camelia ARDELEAN

Ileana-Cornelia Neaga – Impresii alandala

Pe poeta Ileana-Cornelia Neaga o cunosc de mai mult timp, din spațiul virtual, care mi-a adus în cale atâtea nume de scriitori români contemporani, consacrați sau bătând la porțile afirmării și unde s-au legat atâtea prietenii frumoase. Pe atunci nu știam că este “fiică a satului Crișan, ce poartă numele unuia dintre eroii neamului românesc” (după cum afirma regretata scriitoare Maria Toma Damșa), sat situat în partea nordică a județului Hunedoara. Nu știam nici că locuiește mai mult în Italia, deși o bună parte din viață și-a petrecut-o la Brad, nu departe de orașul în care locuiesc. Știam doar că este o împătimită a versului popular și a tradițiilor, precum și o mare iubitoare a scrisului “în grai” (“graiul crișean”, în special), a cărui origine se pierde în negura timpului și pe care încearcă să îl păstreze viu, neîntinat, în sufletul și cugetul generațiilor actuale, prin intermediul poeziilor sale, de un farmec și o prospețime aparte.

Pașii în lumea reală ni s-au întâlnit mult mai târziu, în primăvara anului 2017, de Ziua Internațională a Poeziei, ocazie cu care am schimbat volume personale și ne-am mărturisit aprecierea reciprocă. În aceste vremuri tulburi, în care mulți își reneagă obârșia, rușinându-se că au rădăcinile la sat, Cornelia Neaga se mândrește cu locurile natale și cu faptul că provine din mediul rural: “Asta sunt eu, asta mi-e bogăția sufletească... și mândria de a mă naște și a trăi într-un colț de rai, satul meu, printre oameni la fel ca mine, ce cunosc valoarea veșniciei de la țară”.

Volumul *Impresii alandala – în rânduri șchioape* (Editura PIM, Iași, 2017), dedicat fiicei sale Cecilia, este o “răbufnire de moment”, “un foc de artificii”, după cum însuși autoarea afirmă, scris “fără cuvinte pompoase”, ci “simple” și curate, inspirate din diferite perioade ale vieții. Poeziile nu respectă o regulă anume a versificației, dar acest neajuns este suplinit de originalitatea și bogăția spirituală sau emoțională a versurilor, atinse, la “nevoie”, de o tușă fină de umor: “Rânduri scurte/ versuri albe/ alandala/ fără ritm, fără măsură/ dar cu priză/ și la modă-n bătătură” (*Versuri albe*).

Poeta continuă “joaca”, autopersonificându-și fără menajamente creațiile: “Duduie sub copita cuvântului/ strofa năvălășă/ sfișcuită din când în când/ de o metaforă ce se lipește/ ca nuca în perete”, greșeală “taxată” fără tact de “un neavenit/ cu pretenții de critic literar”, ce “taie-n carne crudă” versurile “Potcovite/ cu rime desperecheate” (*Murg năvălășă*). Reacția “victimei” după “Cuvântul greu”, ce “cade din nou ca o ghitolină”,

CORNELIA NEAGA

IMPRESII ALANDALA

- în rânduri șchioape -

este una imprevizibilă, de refugiu și mai adânc în lumea scrisului, dar în niciun caz de renunțare: “Condeul umilinței/ se îndoiaie pentru o clipă,/ cu ultimele puteri/ o ia la trap,/ împrôscând cu copitele/.../ poezii nervoase”.

Tot într-un mod satiric este descris “duelul” dintre poezia populară și cea în vers alb, prima devenind invidioasă că nu este lăsată să se “afirme”: “Și-a azvârlit opinca roasă/ poezia populară./ Topăind cu talpa groasă/ și tare invidioasă/ pe sora în versuri albe”. După ce “Ingenua se revoltă” și “iese-n lume demonstrând/.../ c-o pancartă/ scrisă-n grai”, este luată “la paișpe metri” fiindcă nu “își cunoaște locul”, așa că “Șchiopătând/ merge-nainte/.../ cu speranța ca poemul/ să-i aducă-n dar.../ condurașul de mătase” (*Cenușăreasa*).

Umorul Corneliei poate fi gustat și în poezia *Pictură abstractă*, unde ea descrie cu șarm o pictură “modernă”, ce lasă loc de interpretări și pe care ea se străduiește să o înțeleagă: “Un triunghi mic a furat/ roșul macului/ ...o pată mică... cred că s-a rătăcit/ nu departe, talpa fierului de călcat/ s-a-nvinețit de furie./ Încă o linie și două bile negre ca noaptea,/ o stea stilizată și o pată verde.../ răsucindu-mi gâtul, privind din jos în sus/ parcă, parcă... văd un cioc galben/ sau o mutră prinsă de icter?”. Concluzia este, desigur, una (la fel de) amuzantă: “Și totuși.../ am rămas plăcut impresionată”.

Pe același ton, autoarea surprinde câteva din superstițiile oamenilor simpli de la țară (în special), pentru care și o găză întâlnită în cale poate avea multiple semnificații: “Flutur galben/ și miel alb/ vreau în cale să-ntălnesc/ bine/ mie ca să-mi meargă/.../ ...port izmana pe dos/ nu cumva să mă deoache/ uitătura vreunui prost./ Nu vreau nici să-mi taie drumul/ mârta neagră/ și-nvârt bumbul în cărare/ de-mi răsare-un popă/ care/ nimic bun/ nu-mi prevestește/.../ ...de-i

(continuare în pag. 28)

vineri/ și e-n 13/ deziluzia mă pândește” (**Superstiții**).

Chiar dacă pare o femeie puternică și plină de optimism, poeta nu se sfiește să-și recunoască temerile ce o macină, la cumpăna dintre ani, când orice pas înainte reprezintă, de fapt, o apropiere tot mai mare de eternitate: “Ca-ntr-o menghină/ mă strânge/ teama/.../ ...mă-nfășură/ în chingile de oțel” (**Temeri**). O plimbare prin natură, care ar fi trebuit să fie plăcută și reconfortantă, se transformă într-o “listă de griji”, resimțită acut: “Tălpile se afundă/ în otava înrouată, rece/ percepând senzații/ contrastante, viitoare:/ artrită, artroză, reumatism,/ cuvinte ce-mi străfulgeră/ materia cenușie./ S-a dus naibii toată poezia răsăritului/ alergând prin iarba verde de acasă!” (**Senzații**).

Cu toate acestea, Cornelia rămâne o luptătoare; ea nu abandonează lupta, chiar dacă semnele de mai bine sunt firave: “o speranță/ galbenă și pipirie/ s-a ițit dintre ruine”. Nădejdea înflorită într-un colț de suflet crește (doar) cu multă răbdare și încredere în forțele proprii, dar și în Cel de Sus: “Zi de zi prinde putere/ se întramă și-nverzește/ udată și de credință/.../ Strânge din dinți în tăcere/ când se mai și poticnește/ și-o ustură jilitura/ dar pe loc firea-ntărește” (**Oaza**).

Pătrunzând cu sfială **În casa Domnului**, unde “împăcarea și pacea/ au găsit sălaş bun”, poeta admiră icoanele de lemn “scorojite, crăpate/ pictate/ de vreun iconar/ ce a tocit opinca/ suind cărarea” spre locul de rugăciune. Ea observă cum, printre cei prezenți, “puțini la număr/.../ un strănepot de-al pictorului/ își face o cruce/ grăbit”. “Am picioarele înfipite/ în lutul credinței sfinte”, dar “Spiritul mi-e încă liber/ visurile n-au barieră/ zburdă după cum mi-e firea”, ne mărturisește ea, într-un exces de sinceritate, în poezia **Spirit liber**.

Autoarea, pe care frica de Dumnezeu a făcut-o mai puternică, rămâne o persoană modestă, ce scrie, nu pentru glorie sau din vreun (alt) imbold pragmatic, ci pentru a-și exterioriza trăirile și a oferi, din rodul imaginației sale, un “balsam pentru inimi” prietenilor și tuturor celor care își deschid casa sufletului, să o primească (**Mâini întinse**).

Poezia **Apă de ploaie** descrie plastic felul direct de a fi al poetei crișănene, adeptă a zicalei “Ce-i în gușă, și-n căpușă!”, care consideră că sinceritatea este cel mai bun lucru de oferit semenilor, în pofida consecințelor: “Spun ce cred la repezeală/.../ adevăruri dezbrăcate/ de pompoane și cordoane/.../ Dar se pare/ nu cad bine./.../ Doar gogoșile umflate/ și pudrate/ pică bine/ la stomacurile fine”, ce “se-mbată/ ...cu apa/ ...care curge șiroaie/ de la ploaie”.

În timp ce încearcă să se redescopere/ regăsească (“Cine sunt eu?/ Doar o frunză/ ce se zbate” – **Zbor astral**), autoarea “se leagănă în visuri albe” și “face planuri... mărețe” (**Visul meu**), conștientizând că “Ochii rîd, inima plânge” “pe a vieții scenă vie” (**Rol**). “Eu/ bobul de nisip/ năuc, sfrijit/ mă scurg printre boabele/ colțuroase de granit” (**Bob năuc**), “amintindu-mi/ că sunt călător/ prin lume” (**Balanța**), mai spune ea, meditănd cu nostalgie la problemele existențiale ale vieții, care-i tulbură liniștea.

În opinia Corneliei, **Vama** este, uneori, “Frontiera ce desparte/ două stări/ conflictuale”, ce pot fi “vindecate” doar colindând “Câmpuri de iubire/.../ sărutate

de razele soarelui” și “stropite de șoaptele răsăritului” (**Câmpuri**). Pentru ea, viața a fost “un drum plin cu hârtoape” și o fugă “fără oprire” “dup-o căruță/ ce nu m-a așteptat vreodată”. Acum, la moment de bilanț, viitorul nu pare prea încurajator: “am înfruntat sabia sortii/.../ și mi-am bătucit genunchii./ Cea căruță dus-o fost/ cât erau roțile bune/ dar apoi a-ncetinit/ când obedele-au sărit/ și rău s-a hodorogit./.../ Vă spun drept/ **Am obosit**”, ultimul vers dând și titlul poeziei.

Sentimentul trecerii grăbite a timpului (“prea iute se-nvârtește/ și scrășnește/ roata vieții”) accentuează starea generală de melancolie, ce străbate versurile ca un pumnal. “Roata scârțâie/ chiar de-i unsă/ și obada-i putrezită” și nimeni nu scapă de iureșul ei, deoarece, “chiar de-i pătrată/ Tot se v-nvarti odată” (**Roata**).

Într-un inedit **Hășiș de gânduri**, autoarea împletește imagini sau culori din natură cu stări lăuntrice, pozitive sau negative, inerente ființei umane: “Atâta verdeață/ ochii mi-a-nverzit/.../ Albastrul din stele/ mi-a albăstrit cugetul./.../ Violetul amurgului/ mi-a înveninat inima/ scuișând/ atâta răutate/ că invidia a îngălbenit./ colindând nestingherită/ pe cărările poetului”.

Planând între propriile incertitudini și întrebările izvorâte din acestea, Cornelia Neaga simte “în străfunduri de grote ale sufletului/ răni ce încă supurează”, trezite de “Gânduri.../ alipite-n grabă”, care “Împreună au alcătuit/ scut de nepătruns/ pietrificând/ învelișul fraged al eului”. Ultima întrebare, deși pare adresată cititorului, este destinată mai degrabă sieși: “Credeți că am inimă de piatră?”, ca o încercare de a se asigura, probabil, că greutățile vieții nu au metamorfozat-o în ceva aparent viu, dar mort/pustiu pe dinăuntru (**Întrebare**).

Dacă “Simți/ că ceriul se prăvale”, e semn că se apropie zile negre și trebuie să iei măsuri, fiindcă “Te doare/ că-ți plâng de milă” alții. Nu-ți rămâne decât să “Strângi din pleoape și (să) strivești/ lacrima ce-i jar/ și frige”; atunci “te închizi în negre-abisuri/ și tragi ușa după tine./ te prefaci/ că ți-e mai bine” (**Negre-abisuri**), experiență pe care autoarea pare să o fi încercat de multe ori, de-a lungul vieții.

Atunci când **Maldăr** de sentimente/ strivite/ pe diguri de frământări/ au ruginit/ precum frunzele în Brumărel/ așteptând vremuri mai bune”, nu poți decât să rămâi cu “un gust amar/ a lehamite”. Această stare se extinde îngrijorător și ajungi să asțiți neputincios la “spectacolul” morbid dat de “Inimi, sloiuri înghețate./ suflete pierdute-n beznă/.../ smulgând/ de la sân de mame/ muguri fragezi/ și vlăstare/ fără vină” (**Minți bolnave**). “Fiara-șarpe” cu chip de om, strecurată printre semenii noștri, este o realitate crudă, pe care poeta o “înfiează” pe măsură.

Poezia **Mâinile tale** este scrisă în formă adresată, autoarea dedicând versuri pline de gingășie mamei, ființa cea mai scumpă de pe lume: “Mâinile tale/ Căuș de mângâieri/ pe fruntea mea îngândurată/...// petale de crini/ ștergându-mi lacrima amară/...// aripi de libelulă/ rugi înălțând cu pioșenie/...// cerșind îndurare/ pentru păcate neștiute...”. Amintirea mamei, ca un înger păzitor, sau a altor persoane

(continuare în pag. 29)

dragi care i-au marcat copilăria, se decupează și din poezia **Seri de iarnă**: “Mama ne cântă/.../ iar o gutuie-i/ lună-n fereastră!”; “Umbrele joacă/ Bunu’ le-nvie”; “Buna se roagă/ cu voce joasă/ o veche Biblie/ în mâini strângând”.

Imagini din copilăria fericită și lipsită de griji revin constant în cugetul poetei, reînviată de un dor imposibil de stins: “Moșul sania urnește/ Spre tărâmul de poveste/.../ Nu vrea să dezamăgească/ vreun pici mic și-obrăznicuț/ ce cu ochii plini de lacrimi/ cine ști’ ce i-a cerut!” (**Moșu-i bun**).

Nu este neglijată iubirea, o altă temă a volumului. Dragostea pentru partener primește, în cazul Corneliei Neaga, o cămașă de sărbătoare, acoperită pe alocuri cu petice: “Mă ascund/ după cuvinte/ că o fi și c-o păți/ mă răsuci și mă-nvârtesc”, comunicarea cu acesta lovindu-se, uneori, de un zid gros de tăcere (“când tu îți ferești privirea/ și-o fixezi sus în tavan/.../ deloc nu mă ajuți/.../ și... / renunți” – **Ăăăă, mmm**).

În poezia **Joi**, scena singurătății în doi continuă, autoarea făcând haz de necaz sau uzând de un strop de ironie fină, pentru a-și alina suferința: “Citeam undeva/ că fericirea vine joi!.../ când... lângă zăvoi/ îi târg de boi./ Nu vine luni, nu vine marți,/ că suntem niște ingrați!.../ ce vină are ea.../ dacă noi.../ nu am zărit-o, nu am simțit-o/.../ nu am avut ochi pentru ea” și, așa cum era de așteptat, „ne-a scăpat printre degete”? Încrederea în omul iubit pare să se spulbere definitiv la influența nefastă a “gurilor rele”, lăsându-i un gust sălcui: “o șoptă/ îmi străpunge/ nesătulă/ toată-ncrederea în tine./.../ sentimente arse-n mine/ se transformă/ în tăciune” (**Șoptă**).

Schimbând puțin (mai mult) “macazul”, trecem la floarea-de-colț, “mireasa solitară/ crescută pe vârf de ștei/.../ și-mbăiată/ doar de roua dimineții”, despre care autoarea nu are decât cuvinte de laudă: “Al tău nume-l fredonează/ adierile de vânt,/ rătăcite printre cetini” (**Floare-de-colț**). Tot **Din lumea florilor** se desprinde și “Regina nopții”, care “trage cu ochiul la cornul de lună/ ispitindu-l cu mireasma ametoare”, iar “Floarea-soarelui/ îndrăgostită de astrul zilei/ suferă de spondiloză cervicală”. Sânzienele, “flori mărunte/ înflorite în ajun de sărbătoare/.../ împletite în cununi/ ...cu dor/ în cânt de cucii/ și în șoate descântate/ pentru leac/ de dragoste” (**Flori mărunte**), nu sunt nici ele uitate.

Apropierea de natură și talentul de a transpune în imagini inedite fapte obișnuite de viață, purtând amprenta fanteziei autoarei, se pot regăsi (și) în poezia **Toamna-i cu pricină**: “Negre porumbele/ galbene gutui/ în coș de nuielă/ Toamnă, tu le pui!.../ Se jură o barză/ ce cuibul îl lasă:/ - Zău, în primăvară/ fac cale întoarsă!.../ ciobanul îi mangă/ doar nu-i prima oară/.../ Și de toate astea/ cine îi de vină?! Toamna se ascunde/ că-i cătăm pricină!”.

Cu toate că se află, în cea mai mare parte a timpului, departe de țară (sau poate tocmai de aceea), Cornelia nu rămâne indiferentă la situația grea a românilor de aici și se frământă pentru soarta lor: “Eșarfa nepăsării/ în culorile stindardului românesc/ flutură fleșcăită/ sub ploaia indiferenței./ Îi pasă cuiva?” (**Eșarfa nepăsării**). **Dorul sec**, “strâns într-o șoptă”, o macină neconținut, dar cu toate acestea, ea merge mai departe,

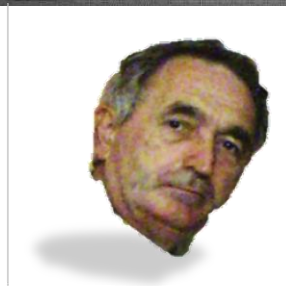
spre țelul propus, știind că se poate întoarce oricând cu bucurie la vatra de unde a plecat și care o așteaptă credincioasă.

Citind versurile Corneliei Neaga, ai impresia că ai pășit pe o poartă prin timp, ce te-a teleportat într-o lume de altădată, încununată de simplitate, dar fascinantă, totodată: lumea strămoșilor noștri, pe care nu i-am cunoscut, dar al căror sânge ne curge în vene.

Socotind după “avalanșa” de volume publicate într-un timp relativ scurt, înțelegi un lucru important: faptul că autoarea nu scrie doar pentru a-și umple timpul liber de după pensionare, ci pentru că în ea a “mocnit”, ani de-a rândul, un fluviu de slove, care a așteptat momentul prielnic să țâșnească la suprafață. Poeziile sale sunt inspirate din viața de zi cu zi, utilizând cuvinte obișnuite, dar pline de semnificații, și regionalisme tipice locului de baștină. Chiar și fără artificiile versificației moderne, acestea ajung acolo unde trebuie, adică în sipetul inimii cititorului, “prietenul apropiat” al Corneliei, lăsându-și roadele pe câmpia sufletului...

Picturi de Gutiera Prodan (R. Moldova)

Adrian RACARU

Desfirării

Prin huceaguri cu tata iscodeam o pădure
Fiecare grăbit înspumând câte-un cal
Printre crâsnice înnegrite de sălbatice mure
Cu umbriri pescuite din torent abisal

În luminișuri ferite agățate de zări
Călări ne arătam când unul când altul
Atenți la jivine și la povârniri de cărări
Vântul aromea și veghea doar albastrul

Tăișul securii la brâu în sclipiri se crucea
Când unduios cu frâul pulsam zăbăluța posac
Tâlhărește roiri potrivnice au zburlit veșnicia
Și cavalcada năucă ne-a desfirat peste veac

A la Conachi

Te doresc, pojar ce arde,
Închingat în trup, de șarpe...
De, mă ști, că-s cumsecade
Ca să vii, din nou, la noapte !

Că –n privire, prin pridvor,
Nurii-s pâlcuri de cazaci
Și prin suflet, la cuptor
Dragostele-s cozonaci!

De, mă ști, că-s cumsecade
Ca să vii, din nou, la noapte !
Focul, să-l simțim cum arde
Și să-l ațâțăm, cât poate !

Ironie tomnatică

Nu adulați poetul
Că îmbracă în epitete ramuri
E aproape scandalos
Vă consemnez
Copacii au un caracter nevolnic
Își lasă fructele să cadă
Sunt și vulgari
Cum vine toamna
Se dezbracă
Și-n văzul lumii iarna
Danseză goi
Chiar siluiesc zăpada

Nu sclivișiți portretul că poetul îmbracă
În epitete ramuri
Cu viclenie el încifrează
fensiva nudă
De provocare la păcat
Căci ramurile dezvelite
Cu despuiată ironie

În dezmiardarea populară
Li se spune... craci
Da, dar fără tentă aluzivă
Deci
Nu mai periați poetul că îmbracă
Ramuri
El îmbracă
Lauri

Suflete cine ești

Suflete cine ești
că până și porumbelul
se recunoaște-n oglindă
pe când tu când te înalți
cu stolul de spaime
și cu încercările tale îndârjite
tu nici măcar c-un abur
nu venezi oglinda purtătorului

Suflete cine ești
să ne ții așa
ca pe o alesătură urzită
pentru suveica ta de la cer
la pământ și de la pământ la cer
de la iubire la ură
și de la ură la iubire
de la lacrimă la surâs și de la surâs la plâns
și cu interes
împătimit
de la iad la rai
de la rai la iad

Suflete cine ești
Armură nu ești
Ești o armă
Nu de folosință
Un alt fel de armă
cea care se folosește
de noi înotriva noastră
Te bănuiesc a fi
bumerangul
vrășmașului meu
fiindcă atunci
când te folosesc
nu atingi nicicum ținta
știi să eviți loviturile și treci
pe deasupra urmăritorului
și te întorci învârtind-te
provocator
în inima mea
ca să mă zvârcolesc
în neliniștea atotcuprinzătoarei
chemări

Ion RĂILEANU DELANĂMOLOASA

Destul am văzut

Destul am văzut
aveam aceeași ochi
aceleași cuvinte
și tac în privirile zăpezii
să răsar
în surâsul tău
într-o zi pe care
nu am să o văd niciodată.

Dorul din dor

E toamnă într-un
galben clar
Sufletu-mi zboară lin,
hoinar
pe un parfum de crizantemă
ce așteaptă să primească-n dar
dorul din dor
din dor visat
de neiertat.

Ultima tăcere a noastră

Ultima tăcere a noastră
Nu ne-a mințit
La fiecare intersecție
de frunze
ne-am luat în brațe
făcându-ne crucea
iubirii noastre.

Lacrima

Lacrima ce am avut-o
Înainte de a fi
Lacrima ce o am
De când sunt pe pământ
Lacrima am avut-o
Iubind
Lacrima am avut-o
până când
m-ai întrebat:
tu nu știi ce-i nașterea?
Și de atunci
Plâng lacrima din lacrima ta
Pentru că sunt.

Pe calea durerilor

N-am să mai port nici un gând
pe picioare
las totul în seama
fluturilor
sângele tot o să curgă
pe calea durerilor, facerilor,

Am să cobor în tăcerilor râului
și-ți voi clădi malurile și valurile
după aceea speranța mea este
tristețea.

Florile ochilor tăi

Florile ochilor tăi
le am în palme,
am să merg
să le duc la râu
ca să pot înota peste ele
și apoi
să vin să te îmbrățișez
alături de stele.

Gândurile îmi merg pe stradă

Pașii au început să uite de ei
Liniștea nu-i decât o zarvă
Inima-mi plânge
Încerc să ajung într-o casă pustie
Nici măcar gândul nu mă duce ca o frunză
Am lacrimi pe picioare pe minciuni și pe răs
Doamne! Cât mi-am dorit să fii vis
Dar mi s-a-ntâmpat o pășire care
A ucis drumul din vis...

Câte un gând pe fiecare zbor

Sunt strigat de tine în somn
Pasărea visului mă acoperă
Cu florile din brațele tale
Și-mi șoptești
Câte un gând pe fiecare zbor
Și dintr-o dată nu-ți văd decât ochii
Care mă înghit
Și n-am curajul să fug din ei
Pentru că așa cred
Că sunt ai mei
Și atunci merg
Alene
Prin tine
Ca și când
Aș fi într-o floare.

Căpitan comandor în rezervă, Ion Răileanu Delnă-
moloasa s-a născut pe 13 aprilie 1955. A fost vicepre-
ședinte al Asociației Române pentru Propaganda și
Istoria Aeronauticii -Filiala "General av. Aurel Niculescu"
Galați.

Este membru al Cenaclului literar "Calistrat Hogaș"
din Tecuci.

A publicat poezii în diferite reviste literare, este inclus
în antologiile: *Colț de Rai Literar* - scrieri tecucene-vol.I.;
Averile după Conachi - culegere de literatură contempo-
rană din spațiul tecucean.

Angela BURTEA

Magia sărbătorilor

S-aprinseseră luminile în oraș, poveste, nu alta! Mulțimea venită ca ursul la miere privea extaziată, învârtindu-se în loc, în speranța că, din câteva mișcări, va prinde întregul spectacol.

Mii de luminițe colorate stăpâneau întinsul, îmbiind spre chiote de bucurie, îmbrățișări, săruturi tainice și pline de vis, zâmbete firave ori încărcate de speranță, chipuri împietrite de-atâta bogăție sărbătorească. Și eu prin toată mulțimea de gesturi! Singură! Trăiam singurătatea ca pe o binefacere, căci lumea nu se sfârșise, iar luminile cerului continuau să ardă și după stingerea celor artificiale. Acolo îmi era visul, de-acolo îmi luam elanul.

Și-n mijlocul mulțimii trona imensul brad împodobit cu beteală strălucitoare, globuri peste care fuseseră aruncate zeci de vopseluri și sute de cutii ambalate în staniol, de-ți furau ochii de-atâta sclipire. Zâmbeam fiecărei clipe, inclusiv ledurilor care se întreceau în magie și-n același timp gândurilor mele adunate ciorchine în casa sufletului.

Mă iubești? se auzi undeva, în spatele meu. *Hei, nu m-auzi?* repetă insistent un el. *Și mâine!* fu răspunsul ei. *Ce rău îmi pare că nu-i și mama!* răzbătu vocea unei copile. *Mă-ta, toată ziua mă-ta, dar eu ce sunt?* răspunse bărbatul îmbufnat. *Tată, tată, când venim și cu mama?* strigă euforic un băiețel. *Peste câteva zile, când va veni în țară!* răspunse cu glas vioi tanti Vasilica, vecina de la parter, căci lu' tanti Vasilica nimic nu-i scăpa în materie de scară și viață trăită după canoane moderne. *Hai, frate, la un vin fierț, am înțepenit de-atâta frig, gata, s-au aprins și luminile, ce durerea mea!* rosti un flăcăiaș, căruia începuseră să-i mijească mustățile, aruncând din el figuri de șmecheraș.

M-am retras ușor, mergând când ca racul, când ca un câine obosit și-nfrigorat, lăsând în același timp ca o fărâmă din mirajul iernii să-mi scalde întreaga făptură, iar lumina speranței să pâlpâie întru împlinire.

Încercând să-mi dezmoțesc degetele picioarelor, am mărit viteza pașilor și-n câteva minute mă aflam deja în dreptul chioșcului de ziare. Era preferatul meu, căci acolo găseam de fiecare dată tot ceea ce-mi trebuia, iar vânzătoarea, o femeie ceva mai răsărită în vârstă, cu ochi verzi care te băgau în boală, dacă nu-ți fereai privirea la timp, zâmbea de fiecare dată trecătorilor și prin farmecul ei irezistibil ademenea prin strigări meșteșugite: *la ziarul, ia revista, ia să vezi cine-i cunună, cine-n luptă se mai bagă, cine-a divorțat în toamnă, cine-i iar cu burta goală, cin' s-a cununat aseară! la revista, ia ziarul...*

Coană Leană, ești prin preajmă? am întrebat după câteva secunde de așteptare. *Stai mă, ghinișor, că-mi lași semne,* se auzi din separeul improvizat. *Da, fetiță, aici sunt!* zise femeia cu glas de fată mare și priviri

seducătoare, înfățișându-se radioasă. Pe ușa aflată la juma' de metru, în partea laterală a chioșcului, ieși don' Gică, covrigarul din colț, răsucindu-și satisfăcut mustățile. Mi-a clipit din ochi, m-a bătut prietenește pe umăr și mi-a șoptit în treacăt: *Viața-i viață cât e viață, iar eu strâng pe mândra-n brață!*

Sub zâmbetul meu poznaș, privirea mi se ducea când spre coana Leana, care mușca cu poftă dintr-un covrig cu mac, când spre veselul covrigar care se strecura cu dibăcie printre trecători, într-un mers săltăreț, mai ceva ca un puștan după ce furase primul sărut din viața lui.

Văzându-mă cu revistele în mână, mi-am continuat drumul, împrumutând parcă ceva din trăirea plină de entuziasm a celor doi, coana Leana și don' Gică, dar nu m-am bucurat prea mult căci o lovitură întunecată a trecutului m-a trezit la realitate.

O, ce faci, lumina Crăciunului meu? zise un el, care venea îndârjit spre mine.

Vocea gravă, plină de emfază, îmi era cunoscută. Într-o clipă, mă aflam în brațele acelui bărbat, venit de nu știu unde, și-ncercam din răspuțeri să mă eliberez din strânsoare.

Ușurel, ușurel, că tot proastă și speriată ai rămas și după doi ani! continuă el.

Gura lui urât mirositoare, ca o hazna binecuvântată și stropită cu alcool de proastă calitate, se lăfăia pe obrazii mei, încercând să-și exprime bucuria revederii. Apoi, ușor îmbrâncită, m-am dus într-o parte vreo doi metri șchiopătând, legănându-mă de parcă aș fi fost o corabie în tangaj, încercând să-mi echilibrez mersul cât mai repede posibil. Era fostul soț, care îmi redase libertatea, după un mariaj chinuit.

Pentru câteva minute, chipul mi s-a transformat într-un boț de ceară, total inexpressiv, rupt de realitate, timp în care-mi ștergeam din răspuțeri, cu un șervețel umed, urmele băloase de pe față. Încercam să fac dispărută nu numai apropierea nefericită în care intrasem printr-o conjunctură neașteptată, dar și imaginea deplorabilă a aceluia care zdrențuiseră frumosul din mine, lăsând răni necicatrizate, temeri și multă nesiguranță pentru mult timp.

Am respirat adânc de câteva ori, trăgând cu nesaț aerul rece în piept, apoi mi-am trimis gândul spre frumosul din Univers și mi-am spus că am atâtea motive pentru care ar trebui să fiu cea mai fericită femeie din lume, iar neprevăzutul peste care dădusem apăruse tocmai pentru a-mi arăta diferența. Realizam pentru a nu știu câta oară că, în singurătatea mea, nu eram niciodată singură!

Într-un moment, poate mai puțin așteptat, țiuitul telefonului mă deșteptă, anunțându-mă că cineva îmi expediase un mesaj. Am îndreptat rapid mâna spre buzunarul interior al rucsacului și-am dat citire celor scrise: *Ina, de ce nu răspunzi? Într-un sfert de oră sunt în gară.*

Tomită! mi-am zis într-o explozie de bucurie și-am năvălit spre marginea trotuarului în speranța că voi fi salvată de vreun taxi. Sub presiunea timpului, nici nu știu când am ajuns în forfota gării, un loc pe care-l iubisem dintotdeauna, căci întregul peron mustea de-atâtea întâlniri și despărțiri, de-atâtea lacrimi văzute și

(continuare în pag. 39)

Ioan GÂF-DEAC

În Contratimp (Gânduri) Nevoia de neo-limbaj pentru viziuni poetice

Substanța poetică, pentru a fi exteriorizată/înfățișată, are nevoie de putere (proprie) de exprimare.

Tentația poetului este de a transborda substanța poeziei sale în lumea vizibilă, într-un mediu înconjurător dispus pentru primire/ găzduire și expunere, spre consum a lucrării poetice.

Capetele/terminalele de recepție sunt cititorii, alte persoane decât poetul, firesc delimitate prin obiectivitatea existenței unicității eului.

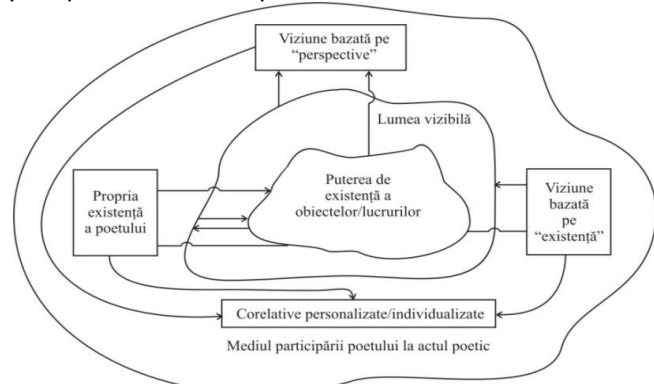
Dacă în lumea vizibilă, alte obiecte, evenimente, experiențe, forme ș.a. în afara poeziei își dovedesc/își legitimizează existența prin amplasare în mulțimea de elemente comune/obișnuite/triviale, convențional acceptate, creația poetului trebuie să-și câștige cel puțin un loc pe teren.

Cu cât individualitatea poeziei este mai accentuată/conturată, cu atât poziția sa este mai centrală pe suprafața sau hiper-suprafața mediului exterior poetului.

Corelativul personalizant/individualizat ale poeziei facilitează căile de acces ale acesteia în lumea vizibilă.

Propria existență a poetului și viziunea bazată pe alte „existențe” completează formalizarea viziunii care se sprijină pe „perspective”.

În acest fel, este identificat un mediu al participării poetului la actul poetic.

Elementele componente și corelațiile din mediul ce găzduiește actul poetic

Prezența poetului în lumea poetică este condiție *sine qua non* de punere a sa și a operei sale în unghiul larg al viziunii bazate pe „perspective”.

Așadar, pentru a fi poet este necesară căutarea căilor, mijloacelor, a formulelor, metodelor, tehnicilor, procedeelelor ș.a. de acces în lumea poeziei.

Un astfel de demers este inițial similar cu un act uman, obișnuit, comun: a vrea, a dori, a crede, a acționa etc. într-o anumite direcție, pe un anumite tărâm, într-un

anume peisaj, într-un mediu oarecare, fie el chiar cel al poeziei.

Organizarea accesului spre această lume este a) întâmplătoare, b) cvasi-rațională, c) rațională.

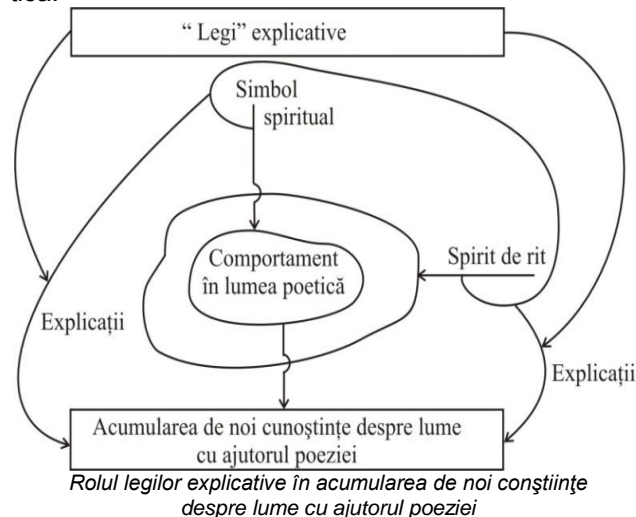
Efortul de acces este legitimat de necesitatea avansului persoanei/poetului spre un orizont. Perspectiva este complementaritate pentru orizont.

Într-o astfel de instanță se operează cu „nealta binomă spațiu-timp”, dualitatea în cauză cantonându-se în conceptul general poetic, permisibil al cunoașterii inexplicative prin poezie.

În acest fel, se petrece acumularea de noi cunoștințe despre lume cu ajutorul poeziei, indiferent dacă acestea sunt sau nu „explicate”.

Prin construirea depozitului de cunoaștere cuprinzând cunoștințe despre lume recoltate/colectate cu ajutorul poeziei, se constată că în structura acestuia este cantonat și „spiritul poetic”, catalizator al comportamentului poetic într-o lume complexă, trivială, comună convențională, obișnuită.

În toate situațiile descrise, în mod exhaustiv, „răsar” în manieră autoorganizatoare „explicații” pentru orice fel de simbol spiritual. Inexplicația este/ devine explicație datorită existenței obiective a unor legi aplicative pentru experiența/ forma/ substanța poetică.

Rolul legilor explicative în acumularea de noi cunoștințe despre lume cu ajutorul poeziei

Cunoașterea explicativă poetică este specifică lumii obișnuite, ori a altor părți formale din literatură (proză, eseu, nuvelă ș.a.)

Cunoașterea inexplicativă poetică se realizează cu ajutorul tensiunilor și forțelor *non-normative* din cunoașterea generală rațională.

Totuși, poetul obișnuit este adeptul edificării cunoașterii poetice obișnuite, pornind de la normele cunoașterii generale raționale.

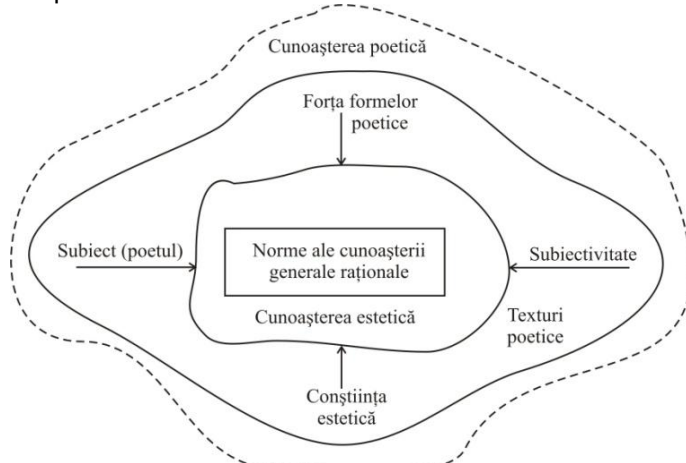
Poetul ca subiect, forța formelor poetice, subiectivitatea și conștiința estetică sunt factorii ce determină depozitarea de cunoaștere estetică în baza folosirii/apelului la normele cunoașterii generale raționale. Abia după compunerea perimetrală a elementelor de mai sus se ajunge la *cunoașterea poetică*.

Pe de altă parte, se dovedește complicată/complexă formalizarea noțională/ conceptuală a expresiei „cunoaștere poetică”.

(continuare în pag. 34)

Chiar normele cunoașterii generale raționale încă suscită clarificări, intrări în hipertextele valențelor lor noționale.

Nu este încă întocmit un registru al semnificațiilor normative ale cunoașterii generale raționale la care să se raporteze elementele de semnificație/semnificante de natură poetică.

Cunoașterea poetică obișnuită pornind de la normele cunoașterii generale raționale

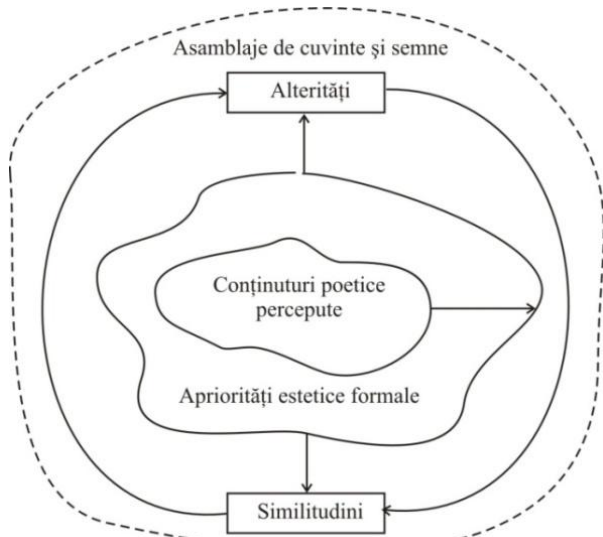
Nu suntem în posesia unui registru al elementelor constitutive ale conștiinței estetice și, cu atât mai mult, funcția obiectiv a acesteia nu este însoțită de alternativa decizională a maximizării ori minimizării efectelor/ rezultatelor din sistem.

Poetul recurge, din motive de proximitate și în termen "imediat", la similitudini pentru a exprima semnificații.

Orice similitudine are grad de libertate înalt în privința însoțirii sale cu cel puțin „o alteritate”.

De aceea, aprioritățile estetice formale ale poeziei înoată/glisează într-un sub-mediu în care trăiesc contururile poetice percepute.

În final, asamblajul de cuvinte și semne validează material procesul creației poetice, absoarbe/consumă prin detensionare efortul poetului depus pentru cel puțin un discurs de ordonare a unei substanțe cu care să construiască/ să exprime/ să înfățișeze poezia sa.

Obținerea de asamblaje de cuvinte și semne pornind de la conținuturi poetice percepute

Într-o astfel de întreprindere aserțională, devine discutabilă problema *proprietății poeziei*.

Odată creată (scrisă, conturată, înfățișată ș.a.) poezia s-ar părea că nu mai aparține poetului.

Instanța logicii arată că poetul, în fapt, a recurs la limbaj (limbă, cuvinte, propoziții, fraze ș.a.) pentru a edifica un anume "ceva" (de exemplu, poezia), însă elementele de construcție (în cauză) nu-i aparțin în calitate de proprietar unic, imuabil, singular.

Limba, literele, cuvintele, propozițiile ș.a. sunt ale tuturor. Acestea sunt „bun comun”, în proprietatea subsistemului colectiv uman.

Ca atare, construcția (poezia) aparține material tuturor.

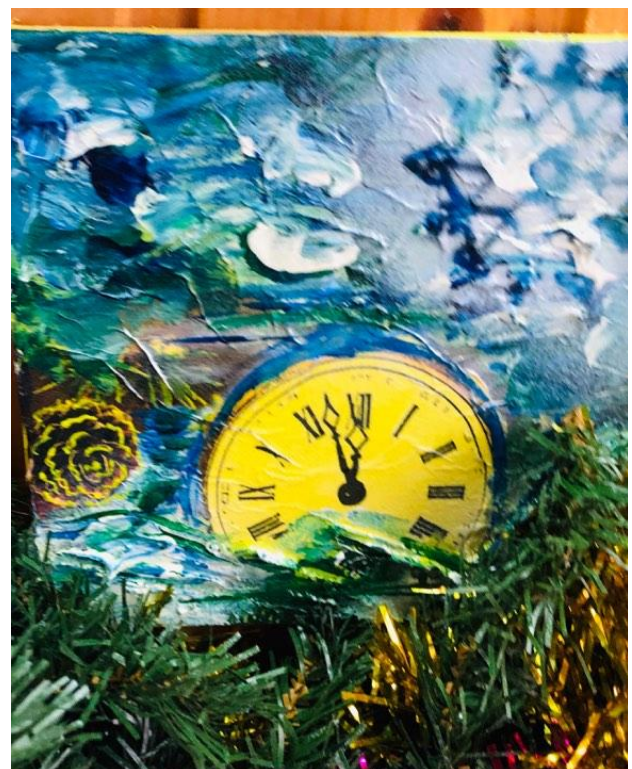
Cel mult, poetul poate revendica următoarele: a) cheltuiala măiestriei sale de constructor-poet, a meseriei pe care o are în privința scrierii, b) efortul consumat pentru căutarea, selectarea și reținerea cuvintelor, c) sortarea cuvintelor, d) proiectarea construcției (poeziei), e) zidirea, f) finisarea și g) furnizarea/livrarea construcției (poeziei).

Așadar, poetul este mai degrabă "constructor" de poezie, decât "creator".

Pentru concretizarea viziunii poetice se recurge la limbaj și la uneltele sale, care sunt proprietatea comunității umane generale.

Efortul instituțional al poetului este cantonat, regăsit în construcție, nu în inovare.

În context, poetul este furnizor de o anume utilitate, de obiecte speciale destinate sau achiziționate de către cititor.

Pictură de Gutiera Prodan (R. Moldova)

Victor MAROLA

Interviu cu Mgr. Jana Bukovská-Lady Dunans (Cehia)

Victor Marola: *Sărut mâna, stimată doamnă! Ne onorează prezența dumneavoastră în paginile periodicului dunărean.*

Mgr. Jana Bukovska: Vă mulțumesc frumos de invitație. De fapt eu mă simt foarte onorată că mi-ați oferit această ocazie de a mă întâlni cu cititorii revistei *Boema*, care este într-adevăr o revista splendidă de literatură și artă. Îmi plac mult și poeziile scrise de dumneavoastră, care arată că sunteți un om foarte sensibil, înțelept și cultivat. Îmi face plăcere să răspund la întrebările dumneavoastră.

V.M.: *Comunicați fluent în patru limbi. Când v-ați orientat pentru specializarea de translator?*

J.B.: N-aș spune că comunic **fluent** în patru limbi - în unele îmi vine ușor, în altele mai greu, fiindcă nu le-am studiat și practicat la același nivel. Eu am moștenit talentul pentru limbi străine atât de la mama, care era o profesoară de engleză (și germană, mai puțin), dar și de la tata, care a făcut o parte din studiile lui superioare în Anglia, ca inginer în aviație și construcții de mașini (Prof. Ing. Jan Bukovsky, M.Sc., DCAe.) a și tradus multe articole și câteva cărți de specialitate din engleză, rusă, germană și franceză. De mică vroiam să devin o învățătoare și să studiez limbi străine. La noi în casă auzeam engleza și rusa de la vârsta de 3-4 ani; veneau oamenii de știință străini la noi să discute cu tatăl meu și eu ascultam, câteodată și așezată pe genunchii savanților faimoși. La 4 ani știam deja să citesc atât în cehă, cât și în rusă, și împrumutam deja cărți de la bibliotecă. Bacalaureatul l-am luat la doi ani după ocupația Cehoslovaciei de către armata sovietică. În liceu am prins perioada de după „Primăvara de la Praga” când a început să sufle măcar puțin un vânt de libertate în țara noastră și am putut studia intens engleza și chiar istoria în limba engleză (și nu în cehă) Aveam unele discipline la școală care nu erau predate cu câțiva ani înainte și nici după acești ani - limba latină, psihologia, filosofia... Am avut această șansă și am profitat de ea foarte mult. Dar au venit anii '70, când partidul comunist a început să facă așa zisa „normalizare” și foarte mulți oameni erau persecutați în multe feluri. Eu vroiam să studiez limba engleză la Facultatea de Litere a Universității Caroline din Praga, dar deși am luat examenele de admitere foarte bine (am apărut prima pe listă datorită celor mai bune rezultate dintre toți candidații), nu am fost admisă din motive politice (părinții mei nu erau membri de partid, tatăl meu a dat un interviu la radio în favoarea grevei studenților, eu nu eram membru de partid etc.). Am înaintat o cerere, în care îmi exprimam rugămintea către decanul facultății și către rectorul universității să facă o excepție, însă fără succes. Atunci am făcut un an de cursuri intensive de engleză și rusă la Școala de Limbi Străine din Plzeň (Pilsen), unde am studiat și germana și franceza la un nivel intermediar. Am susținut ulterior examene de stat cu rezultate excelente. Apoi am încercat din nou, de această dată la Universitatea de 17 Noiembrie, să fac studii în domeniul tradologiei (engleză și rusă). În pofida rezultatelor excelente de la

Jana Bukovská-Lady Dunans (Cehia)

examene, iar n-am fost admisă din motive politice. Și de această dată am scris despre situația mea rectorului universității și în sfârșit am reușit să fiu admisă. Profesorii erau extraordinari de buni și am învățat de la ei foarte mult. La acea universitate studiau și mulți străini, mai ales din țările africane și asiatice, așa că aveam multe ocazii să vorbim engleza. Când am ajuns în al treilea an, universitatea a fost desființată, iar tradologiea a devenit un domeniu de studii la Facultatea de Litere a Universității Caroline. Acolo am și terminat studiile mele în 1975, lucrarea mea de diplomă fiind „Comparația celor trei traduceri a cărții „Vanity Fair” de William Makepeace Thackeray în limba cehă”.

V.M.: *Cum și când ați descoperit limba română?*

J.B.: Am descoperit limba română într-un mod deosebit de romantic - datorită iubirii. Tatăl meu trebuia să plece odată în deplasare în străinătate și mi-a spus că este o nebulie, că în același timp trebuie să fie și la Varșovia, și la București și nu știe unde să se ducă întâi. Iar eu i-am spus să plece în România fiindcă n-a fost acolo niciodată. Prin această hotărâre mi-am decis soarta. La București tata a cunoscut un asistent universitar de la Politehnică și dânsul a vrut să ne scriem în engleză și mi-a trimis niște discuri cu formația Mondial. După ce s-a întors tata acasă, am auzit limba română pentru prima oară și tot ascultam versurile lui Eminescu puse pe muzică: „Atât de fragedă” și alte melodii foarte dulci și reușite. După aceea m-am și întâlnit cu acel asistent, ne-am îndrăgostit, veneam de două ori pe an la București, unde trebuia să stau oficial la un hotel căci nu era permis să stea străinii în case particulare, după cum probabil știți. Ne duceam împreu-

(continuare în pag. 36)

nă și la mare. Am început să studiez limba română singură dintr-un manual pentru autodidacți, pe ascuns, în timpul orelor obligatorii de Comunism științific la universitate, sub bancă. Când m-am căsătorit și am plecat în România în 1979, știam doar 20 de lecții de limbă română din acea carte. Cu soțul vorbeam în engleză, așa cum eram obișnuiți de la început, dar am citit multe cărți în limba română, am văzut filme, piese de teatru la TV, vorbeam cu socrii, rude și prieteni și așa am reușit să învăț limba română, din mers...

V.M.: *Relatați-ne un eveniment cultural deosebit din perioada în care ați activat în România.*

J.B.: Este cam greu să decid care eveniment cultural a fost cel mai deosebit, așa că aș dori să aleg câteva din diferite domenii. La Casa Culturii Cehoslovace, unde eram angajată, apăreau multe evenimente culturale la care veneau personalități celebre din țara noastră, toate fiind comentate de personalități din România. Publicul venea să vadă și altceva decât ce i se oferea atunci "Epoca de aur" se simțea a fi în străinătate, deși era vorba de o țară socialistă. Venea la expoziții de pictură, de artă plastică și documentare, expoziții de carte, de sticlă și tapiserie, de vestimentație și gablonțuri, de fotografii și timbre poștale, la concerte de muzică de cameră, de muzică ușoară și de jazz, seri literare și de dramaturgie, conferințe de presă pe teme politice și sociale, prelegeri de specialitate din diferite domenii, cicluri de filme artistice și premiere de filme din noua producție cinematografică cehoslovacă, programe de filme și video pentru copii, întâlniri cu oamenii din domeniul culturii. Noi ne-am străduit întotdeauna să fie ceva interesant. Iar la ambasade și reședințele ambasadurilor (unde participam în calitate de traducătoare), în afara programului de discuții între ambasadori erau câteodată organizate și concerte frumoase. Dar printre evenimente culturale mai deosebite organizate de Casa Culturii Cehoslovace, aș dori să menționez de exemplu o expoziție deschisă în februarie 1990, dedicată Centenarului nașterii cunoscutului scriitor ceh Karel Čapek, care a fost omagiat de criticii Margareta Bărbuță și Mihai Berechet. Actori ai Teatrului Național au jucat, cu acest prilej, un fragment din cunoscuta piesă „Mama” - o tulburătoare pledoarie antirăzboi. O altă expoziție de o mare valoare, deschisă în septembrie 1986, a fost expoziția de grafică și umor a lui Adolf Born, un grafician și ilustrator de primă mărime, de concepție originală, combinând într-o manieră fantastică diverse elemente într-o hiperbolă grotescă și caricaturală. A realizat ulterior câteva filme remarcabile, foarte bine apreciate la diverse festivaluri internaționale. Numeroase expoziții frumoase le deschideam și în diferite orașe din țară, de exemplu o expoziție de grafică și pictură a lui Jan Souček la Târgu Jiu, o expoziție de literatură antică și-a găsit mediul cel mai natural în orașul Constanța în august 1990. Rememorez și seara literară cu scriitorul Vladimír Páral, invitatul nostru în noiembrie 1985, prezentată de Dr. Alexandra Toader de la Universitatea București. Foarte reușite au fost și numeroase seri muzicale realizate și prezentate de muzicologul Iosif Sava, de exemplu „Bedřich Smetana și Praga” din ciclul „Praga - centrul muzical al Europei” (ianuarie 1986) sau „Interpreți români la festivalurile Primăvara la Praga” (mai 1986), la fel ca și concertele virtuozilor instrumentiști cehi (violinistul Václav Hudeček). Se prezentau și retrospectivă celebrilor regizori cehi, ca de exemplu filmele lui Karel Kachyňa în noiembrie 1985, când a avut loc și o serie de filme animate: „Patru

decenii în Imaginaria” în prezența scriitorului Iordan Chimet. Retrospectiva regizorului Jaromil Jireš în martie-aprilie 1986 a fost foarte reușită, la fel ca și retrospectiva filmului cehoslovac din octombrie 1986, când au participat și regizorii Juraj Jakubisko și Juraj Herz. În cadrul retrospectivei filmului cehoslovac (în ciclul „Filmul și epoca”), în octombrie 1989 a avut loc și o seară literară interesantă intitulată: „Proza istorică din Cehoslovacia”. În decembrie 1990 a participat la premiera filmului „Vremea slugilor” regizoarea și scenarista Irena Pavlásková, care a mărturisit: „Binele și răul din om, puterea și slăbiciunea, dominarea și supunerea... Iată temele care m-au interesat dintotdeauna și pe care am încercat să le ilustrez în povestea unui cuplu tânăr”. Referitor la celelalte evenimente culturale desfășurate în perioada în care am trăit în România, în așa zisa „Epocă de aur” a lui Ceaușescu, când în România domnea cultura de masă, *Cântarea României* și *Cenaclul Flacăra* (coordonat de către Adrian Păunescu), acela erau considerate evenimente culturale deosebite, dar de fapt aveau un impact ideologic asupra românilor. Dar țin minte și unele evenimente culturale care mi-au plăcut. De pildă piesa „O scrisoare pierdută” de I.L. Caragiale la Teatrul Lucia Sturdza Bulandra în 1982. Regia artistică a spectacolului a fost realizată de Liviu Ciulei, cu Victor Rebengiuc în rolul principal, ceva de neuitat! În anii 1979-1980 această piesă se juca la Teatrul Național în regia lui Radu Beligan. Sau declararea orașului Sibiu drept capitală a jazz-ului în România a fost un eveniment deosebit. În România anilor '80 în pofida cenzurii totuși se scia, se cânta și se făcea artă și cultură interesantă, dar mai ales "underground".

V.M.: *Care dintre conducătorii (regii) sunt cei mai prezenți în scrierile autorilor cehi?*

J.B.: Cât despre conducătorii sau regii care au apărut în literatura cehă, aș putea începe cu primul conducător legendar, părintele Cech, din *Cronicile boeme* (scrise de diaconul Cosma) din secolul al 12-lea, legenda fiind cunoscută de toți cehii și folosită în multe scrieri mai târziu. Împăratul **Carol al IV-lea** din dinastia de Luxemburg, rege al Boemiei, la noi numit și „tatăl patriei”, împreună cu familia lui, apare în literatura cehă de multe ori. În anul 1348 Carol al IV-lea a întemeiat Universitatea din Praga, prima universitate din Europa Centrală. Domnia sa este considerată perioada de aur a Boemiei. El a autorizat prima traducere a Bibliei și limba cehă a început să se impună atât în literatură, cât și în comunicarea oficială. Cu personajul lui ne putem întâlni în scrierile lui Jaroslav Vrchlický, Alois Jirásek, Václav Beneš Třebízský sau František Kožík etc. Printre cei mai prezenți conducători în scrierile autorilor cehi poate fi amintit și **Jan Hus**, mare patriot ceh, profesor universitar la Universitatea Carolina, a susținut reforma ortografiei cehice, introducând semnele diacritice. Adept al ideilor lui John Wycliffe, protagonist principal în cadrul mișcării care a contestat atotputernicia Vaticanului, Jan Hus a pledat pentru oficierea slujbelor religi-

(continuare în pag. 37)

oase nu numai în limba latină, ci și în limba credincioșilor, era împotriva indulgențelor, așa că nu este de mirare că a intrat în conflict cu papa. Fiind declarat eretic, a fost din păcate ars pe rug în 1415 (de exemplu o piesă de teatru „Jan Hus” de Josef Kajetán Tyl). Apare în romane istorice, dar și în poezii lui Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Karolína Světlá, Josef V. Frič, Václav Šolc, Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer, Karel Hynek Mácha, care la noi se compara cu Mihai Eminescu, chiar și într-o poezie a istoricului František Palacký). Conducătorul husiților **Jan Žižka**, general în timpul războaielor husite, (cu câteva grupuri de țărani și rebeli și multe victorii), este un alt personaj care apare în literatura cehă în scrierile lui Antonín Jaroslav Puchmajer, Jan Kollár, Svatopluk Čech, Josef V. Frič etc. **Regele Jiří z Poděbrad** (George de Poděbrady), ultimul rege ceh, care a fost ales ca rege în 1458, susținea constituirea a unei Uniuni Europene. Personajul lui apare în scrierile multor autori, de exemplu Alois Jirásek, Bohumil Říha, Václav Erben, Václav Písař, Vladimír Kavčiak etc. **Rudolf al II-lea** din dinastia de Habsburg, a fost împărat al Sfântului Imperiu Roman și totodată **rege al Boemiei** și rege al Ungariei și principe al Transilvaniei. În 1601 Mihai Viteazu s-a întâlnit cu el când era în vizită la Praga. Acest rege apare și el în scrierile autorilor cehi, de exemplu lui Karel Štorkán, Vladimír Přebický, Jan Bauer, Petr Jirounek și Otomar Dvořák. Foarte mulți alți conducători sau regi au devenit personaje importante în scrierile autorilor cehi, am ales doar câteva exemple. Dacă am vorbi de perioada mai modernă, atunci aș vrea să menționez de exemplu „Convorbirile cu T.G.M.” lui Karel Čapek, scriere în trei volume, care cuprinde viața, opinii politice, religioase și filosofice ale lui **Tomáš Garrigue Masaryk**, primul președinte Republicii Cehoslovace. Acum 4 ani a apărut și o antologie despre scrierile lui **Václav Havel** „Citire despre Václav Havel”.

V.M.: *Ce nume de scriitori sunt mai cunoscuți în rândul opiniei publice din Cehia?*

J.B.: Despre scriitorii cehi, cei mai cunoscuți clasici par a fi Karel Čapek, Franz Kafka, Jaroslav Hašek, Karel Havlíček Borovský, Alois Jirásek, Božena Němcová, Jan Neruda, Jaroslav Seifert, František Halas și alții. Scrierile lor se regăsesc în literatura obligatorie la școală. Ivan Klíma (inspirat de scrierile lui Franz Kafka și Karel Čapek) include teme ca: singurătatea, umanismul și mecanismul puterii, problema existenței umane. De asemenea, îi amintesc pe: Ota Pavel și pe foști disidenți: Václav Havel, Bohumil Hrabal, Arnošt Lustig, Vladimír Škvorecký, M. Kundera. În prezent cei mai cunoscuți și citați sunt: Michal Viewegh, Květa Legátová, Jáchym Topol și alții. Din autorii contemporani cehi mie personal îmi plac foarte mult Alena Mornštajnová, scriitoare foarte talentată și populară la noi, „Hana”, cartea ei de referință, a apărut deja în traduceri în străinătate. Evžen Boček, a dat literaturii cartea „Ultima aristocrată”, care a fost ecranizată. Patrik Hartl, scriitor și regizor, este și el foarte bine cunoscut, la fel ca și Radka Třeštková sau Petra Stehlíková. Din autorii străini cei mai cunoscuți clasici în spațiul public ceh sunt: Ernest Hemingway, L.N. Tolstoi, F.M. Dostoevski, Honoré de Balzac, Miquel de Cervantes y Saavedra, Thomas Mann, J.W. Goethe, G. Flaubert, Ch. Dickens, Emily Brontë, R. Kipling. Din autorii contemporani cei mai citați la noi: sunt Jo Nesbo, Andrzej Sapkowski, Jonas Jonasson, Daniel Cole, Paulo Coelho, J.K. Rowling ș.a.

V.M.: *Cenzura ideologică și-a pus amprenta și în*

literatura postbelică din Cehoslovacia?

J.B.: Desigur... În anii 1950-1953 a fost întocmită o listă de cărți interzise, care era actualizată pe parcurs și schimbată în legătură cu situația internațională sau reacția la situația politică sau culturală în țară. După decesul lui Stalin, după ce a murit și președintele Gottwald în 1953, situația s-a schimbat. Subiectivitatea și individualismul s-au întors în poezie. În 1954 a început publicarea noilor periodice: *Host do domu* („Oaspete în casă”), unde publicau Oldřich Mikulášek și Jan Skácel, dar și revista *Květen* („Mai”), în care publicau începând din 1955: Milan Kundera, Karel Šiktanc ș.a. În anii 1960-1961 literatura cenzurată și interzisă era divizată în anumite categorii: literatura politică nocivă, beletristica nocivă, literatura pentru copii nocivă, literatura economică nocivă, literatura grupărilor oculte și a sectelor, dar și literatura politică învechită. A funcționat nu numai cenzura oficială, dar și autocenzura. Mulți autori cenzurați erau trimiși în lagăre comuniste fără nicio judecată, erau învinuiți de spionaj sau răsturnarea republicii. Unii scriitori au și murit în pușcării (de exemplu Vladimír Šís), sau ca urmare condițiilor din închisori (Jan Alois Zahradníček), dar și unii scriitori comuniști au fost persecutați, ca Konstantin Biebl de exemplu. În 1970 a fost desființată Uniunea scriitorilor, iar în 1972 s-a înființat Uniunea scriitorilor cehi, dar numai vreo 15% din scriitori au devenit membri. Cea mai dificilă perioadă (sub aspectul cenzurării cărților) a fost între anii 1972-1975, când numeroși scriitori ca Eva Kantůrková, Pavel Kohout, Milan Kundera, Josef Škvorecký și Karel Pecka, au părăsit țara. În anii 1970-1980 literatura de „samizdat” a atins vârful ei. Autorii colaborau cu editorii „samizdatului” cehoslovac și cu editorii din exil. În anii '80 cărțile autorilor cehi ca Milan Kundera, Václav Havel, Josef Škvorecký și alții au apărut în traduceri în Vest, deși în țară nu se știa mult despre ele din cauza cenzurii și lipsei criticii literare. Deși din anul 1989 Republica Cehă are libertatea presei, literaturii etc., cei mai mulți autori nu o folosesc destul de efectiv și se străduiesc să nu se atingă de teme politice de actualitate.

V.M.: *Cum l-ați perceput pe Vaclav Havel înainte de 1989? Dar după anul 1990?*

J.B.: Înainte de 1989 pe Václav Havel l-am considerat scriitor și dramaturg, mai ales în jurul anului 1968, când a activat în Clubul scriitorilor independenți și în Clubul non-membrilor de partid angajați și în Uniunea scriitorilor, condusă de Jaroslav Seifert. Eram însă prea tânăr atunci să-mi fac o opinie matură despre scrierile lui. Când au năvălit peste țara noastră trupele statelor din Tratatul de la Varșovia, Havel a fost forțat să părăsească teatrul. Când eu am terminat studiile universitare în 1975, Havel a înființat o ediție de literatură independentă: „Editia Expeditia” sub formă de „samizdat”, paginile erau scrise la mașina de scris în puține copii multiplicare în mai multe locuri, eu n-am avut acces la ele, dar știam de ediția lui. Havel lupta împotriva represiunii politice tot timpul,

(continuare în pag. 38)

În acel an a și redactat o scrisoare deschisă președintelui Husák. A devenit unul dintre fondatori Cartei 77, a fost unul dintre primii trei purtători de cuvânt ai acestei grupări. În aprilie 1979 a devenit unul dintre fondatorii Comitetului pentru apărarea persoanelor urmărite pe nedrept, fiind întemnițat de trei ori (5 ani în spatele gratiilor). În vara aceluși an, eu m-am stabilit în România. În 1989 Havel a devenit unul dintre liderii „Revoluției de Catifea” și președinte al Forumului Civic. Îmi amintesc cu ce emoții urmăream acele evenimente istorice din țara mea la București, ascultând radioul cehoslovac. Simțeam o euforie nemaipomenită. Amnistierea lui Havel și a 2/3 dintre deținuți (unii chiar criminali) poate fi percepută ca fiind controversată, dar emoțiile din primele zile ale libertății pot fi de vină și o pot justifica într-un fel. Destrămarea Cehoslovaciei în 1992 am simțit-o ca un eșec, un insucces în cariera lui Havel ca președinte, deși nu el era de vină și el s-a pronunțat pentru menținerea Cehoslovaciei. Eu am crescut într-o țară, în care slovacă era a doua limbă, la radio și TV se vorbeau amândouă limbi, vedeam filme slovace, nu se traducea nimic, fiindcă toată lumea în Cehia înțelegea limba slovacă și invers. Pentru generația tânără de azi este deja o limbă străină. Eu am dat și un examen la facultate în limba slovacă și o înțeleg perfect și acum, pot și vorbi această limbă foarte apropiată. Havel a fost ultimul președinte al Cehoslovaciei și primul președinte al Cehiei. Soția lui a murit în 1996. Eu am citit cartea lui *Scrisori către Olga*, mi-a plăcut foarte mult și mi l-a arătat pe Havel dintr-un alt unghi, privat, ca un soț iubitor și un om excepțional de sensibil. Când s-a recăsătorit în 1997 cu actrița Dagmar Veškrnová, mulți oameni îl judecau pentru infidelitate. Mulți oameni îl judecă și în ziua de azi - că îi plăcea să bea... Eu nu judec pe nimeni, ultima judecată o las lui Dumnezeu, Domnului nostru iubitor, just și milostiv. Pentru mine și majoritatea cetățenilor din țara mea, Václav Havel a fost și va rămâne cel mai bun președinte dintre toți, un om foarte inteligent, curajos, pașnic, cinstit, cu înțelegere și cu inima curată. În mormântarea lui în 2011 a arătat cât de mult a fost apreciat și iubit de către poporul ceh și cât de cunoscut și stimat a fost și este în toată lumea.

V.M.: *Ce idei se desprind din conținutul imnului Republicii Ceha?*

J.B.: Imnul Republicii Ceha începe cu versuri „Kde domov můj...”, adică „Unde este casa mea...”. Muzica a fost oferită de František Škroup, compozitor de muzică de operă și autorul libretului este Josef Kajetán Tyl, dramaturg, regizor, actor, traducător, scriitor și jurnalist. Pentru prima dată, această melodie cu textul respectiv a apărut pe 21 decembrie 1834 în piesa de teatru scrisă de Tyl - „Fidlovačka” și prima strofa a devenit prima parte a imnului național în 1918, când a fost înființată Cehoslovacia, iar după divizarea țării pe 1 ianuarie 1993, a devenit imnul de stat al Republicii Ceha. La prima vedere, s-ar putea părea că cehii nu știu unde este casa sau țara lor, dar întrebarea de la începutul imnului este doar retorică și în versurile care urmează se explică prin descrierea frumuseților țării - „Apele clocotesc de-a lungul luncilor, Pădurile de pin foșnesc printre colții de stâncă, Grădina este glorioasă cu florile pomilor, primăvara, Paradis pe pământ este ceea ce vezi, iar aceasta este frumoasa țară - Patria Cehă, țara mea”. Este un text liric, în comparație cu textul

imnului României, care este de fapt un cântec patriotic de luptă. Imnul ceh este foarte poetic, liniștit și romantic. Omul își poate închipui un peisaj frumos de primăvară. La noi în țară se discută destul de des că națiunea cehă nu arată lumii că ar fi gata să lupte pentru libertatea ei, deși a fost umilită și ocupată în timpul istoriei de foarte multe ori, că ar trebui un cântec mai militant, curajos. Dar cehii nu prea au fost militanți în cursul istoriei. Au luptat mult și bine pentru regii lor, pentru religia lor, pentru împărat și pentru alții (de exemplu aviatorii noștri pentru Marea Britanie în timpul războiului). Textul imnului arată sufletul națiunii, caracterul: „porumbița pașnică”. Mie îmi place, dar îmi place foarte mult și cel român. Când aud primele note, deseori apar lacrimi în ochii mei, fiindcă îmi aduc aminte de clipe istorice pe care le-am trăit când imnul era cântat de mii de oameni. Această trăire o am și când ascult versurile imnului românesc, am trăit zilele revoluției la București și imnul național al României.

V.M.: *S-au realizat traduceri din literatura română în limba cehă? Ați întâlnit asemenea cărți?*

J.B.: Da, sigur. S-au realizat multe și am întâlnit destule, atât în librării, cât și în biblioteci - deși, din păcate, nu prea sunt cunoscute și citite. Tradiția acestor traduceri a început în a doua parte a secolului al XIX-lea și este legată de prof. Jan Urban Jarnik, care a înființat seminarul de limbi române la Universitatea Carolina din Praga și se ocupa de limba română personal. După primul război mondial contactele între țările noastre s-au intensificat și au apărut primele traduceri din limba română, dar apăreau cu greu și nu erau citite mult. Cel mai cunoscut și popular autor român la noi în țară atunci era Panait Istrati, care trăia totuși în Franța și era prieten cu Romain Rolland. În timpul comunismului se traduceau mai ales cărți tendențioase, dar a apărut și o foarte reușită traducere a poeziilor lui Mihai Eminescu, realizată de un traducător excepțional - Vilém Závada. În perioada socialistă cele mai multe traduceri de literatură postbelică din limba română, multe din care le-am citit și eu, au apărut datorită traducătoarei Eva Strebingerová, de exemplu operele lui Tudor Arghezi, Geo Bogza, Ion Budai-Deleanu, Iordan Chimet (*Eroi, fantomă, șoricei*), traducerea a fost distinsă cu premiul Fondului Literar Ceh pentru cea mai bună operă tradusă), Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Radu Tudoran și alții. *Domnișoara Cristina*, lucrarea lui Mircea Eliade a apărut în traducerea lui Jiří Našinec în 1984, constituind o parte din volumul *Cinci nuvele românești* (Pět rumunských novel). În anii 80 au fost publicate traduceri din cărțile lui Eliade: *Maitreyi* și *Nunta în cer*. În ultimii 30 ani au apărut toate capodoperele lui Mircea Eliade, dar nu erau scrise în limba română în original. În anii 90 au fost traduse și *Pagini bizare* lui Urmuz (Demetru Demetrescu-Buzău) de Petr Turek. Traducătoarea Hana Janovská a publicat traduceri din romanele lui Max Blecher (Mihail Bera) și Jitka Lukešová a tradus romanul lui Modest Morariu, *Întoarcerea lui Ulise*. Însă, cea mai reușită traducere din limba

(continuare în pag. 39)

română după 1989 a devenit *Simion Liftnicul* lui Petru Cimpoeșu, realizată de Jiří Našinec în anul 2006. Această carte a primit cel mai prestigios premiu ceh pentru literatură în două categorii - „Cartea anului” și „Cea mai reușită traducere”. Cât privește literatura modernă, Jindřich Vacek, pe care l-am cunoscut personal (născut la Pizeň în 1955, a studiat franceza și româna la Facultatea de Litere a Universității Caroline din Praga, în anii în care eu lucram la Casa Culturii Cehoslovace (1985-1991), dânsul era lector de limbă cehă la Universitatea din București), a tradus cartea lui Octavian Paler *Viața pe un peron* (2009), și *Pogrom* a lui Eugen Luca (2007), *Elegie pentru Ana-Maria* a lui Vasile Vasilache (1990) și cartea autorului Mihail Sebastian, *Jurnal 1935 - 1944* (2004). A publicat și traduceri de anumite pasaje din cartea lui Mircea Ciobanu, *Cartea fiilor* și lui Vlad Zografi, *Săruta-mă* în revista *Tvar* (Forma) în octombrie 2012. În 2008 Tomáš Vašut a tradus cartea *Hotel Europa* lui Dumitru Țepeneag, scrisă în românește, deși autorul trăia în Franța. În 2012 Jitka Lukešová a tradus o carte din perioada interbelică: *Rusoaica* lui Gib Mihăiescu. Jiřina Vyoralčková a tradus două romane ale scriitoarei Anca Maria Mosora - *Arhangeli nu mor* (2008) și *Reality game show* (2011). În 2008 a apărut și antologia de poezie românească *Tahle čtvrt' je naše* (Acest cartier este al nostru). Din păcate în țara noastră în ziua de azi nu exista o concepție cât privește traduceri din limba română, așa că depinde de gustul traducătorului, de interesul lui și de ce dorește editura.

V.M.: *Cum explicați faptul că adolescenții și tinerii învață mai ușor limba engleză în raport cu alte limbi de circulație universală (germană, italiană, spaniolă, rusă)?*

J.B.: Cred că nu este greu să explic acest fapt. În primul rând, adolescenții și tinerii iubesc muzica, cântece, iar cele mai multe texte din muzica universală în ziua de azi sunt scrise în engleză și ei vor să înțeleagă despre ce este vorba, sunt motivați și învață textele pe dinafară. Aceasta se întâmplă deja de foarte mult timp, și eu învățam de exemplu textele formației Beatles pe dinafară. În al doilea rând, tinerii de azi au multe posibilități de a călători, de a se întâlni cu prietenii lor din străinătate, de a urma studii în lumea întreagă, de a vorbi și scrie în engleză. În al treilea rând, limbajul computerelor și al internetului se bazează tot pe engleză, așa că engleza pătrunde viețile lor peste tot și este în multe țări prima limbă străină pe care o învață. Atunci nu este de mirare faptul că engleza a devenit o „lingua franca”, și nu numai a tinerilor...

V.M.: *În numele cititorilor revistei Boema, vă mulțumim pentru participare.*

(urmare din pag. 25)

liric cu provocări tradiționale dar și cu manifestări contemporane. Această apariție editorială este o dovadă în plus că marile întrebări vor avea nevoie de revolta fie și șoptită a trubadurilor pentru optimizarea atât a noastră dar și a tot ce se află lângă noi. Chiar dacă sau tocmai pentru că *”revoltele poezilor sunt înecate/ în sânge, în propriul lor sânge”*

(urmare din pag. 32)

nevăzute, de trăirile care intrau cel mai des în pavajul dislocat pe alocuri ori printre șinele obosite, iubeam zecile de mâini care fluturau la geamurile trenului, în semn de rămas bun sau adio, zâmbeam îmbrățișărilor sau otheadelor, unui sărut pasional sau de complezență, unui gest naiv sau bine studiat.

Priveam cu plăcere și nerăbdare, în timp ce picioarele băteau step, căci de când mă știam tot înghețate erau, cercetam acele ceasornicului de pe peretele exterior al gării, numărând minutele, și zâmbeam clipei ce avea să vină.

Fracțiune de secundă, coana Leana și don' Gică mi-au zâmbit, făcându-mi cu mâna! Și ei se iubeau! Îmi apăruseră în imagine ca semn al efemerului, dar și al eternului, căci flacăra iubirii se poate stinge într-o clipă sau poate dăinui toată viața. *Cât de frumoase sunt poveștile iernii*, mi-am repetat în sinea mea!

... Și trenul pufăi din greu sub nasul meu.

Cum ai călătorit? A fost frig? Ți-e bine?

Era viitura întrebărilor, pe care nu le-aș fi pus, dacă nu mi-ar fi păsat.

Mi-e bine, iar binele vine de la tine, ești atât de aproape! mi-a răspuns șoptit, iar buzele lui atingeau suav obrazul îmbujorat. *Credeam că nu mai ajung!*

Uite c-ai ajuns! Frumoasă surpriză! am răspuns, alintându-mă la brațul său puternic.

Ina, știi că dorul doare?

Cui spui tu acest lucru, oare eu din ce aluat sunt făcută, crezi că nu-i cunosc puterea? Uneori l-am urât!

Rău ai făcut, există ceva mai trist decât dorul dor, este atunci când nu este de cine să-ți fie dor. Mai intuiesc și o altă etapă, groaznică, dar nu suntem noi pe aproape, aceea în care nu mai poți să ai vreun dor, când nu mai poți trăi dorul.

Mă sperii, am zis, oprindu-mă în loc și strângându-l de braț. Mă bucur că ești aici, mă bucur că am un dor atât de frumos! apoi i-am zâmbit, făcându-i semn că-l iubesc.

Nimic din ceea ce fusese până în clipa reîntâririi nu mai era valabil, prezentul conta, iar eu voiam să trăiesc, și-n semn de acceptare m-am trezit învârtită cum numai în copilărie mi se întâmpla, doar că în locul tatei se afla el, cel care avusese forța și capacitatea de-a topi sloiul din inima mea.

Măinile mele descurau ușa cu viteză maximă. Din prag, căldura interiorului ne-a îmbrățuit, învăluindu-ne ca-ntr-o pânză de păianjen, nevăzută, țesută din firele de mătase ale dorului. Ne oglindeam în lumina ochilor și simțeam cum dorurile nu mai dor, ci se împletesc în magice culori, scaldându-ne în lacrima de bucurie a iubirii. Uitasem de tot și de toate! Iubeam, începeam să înțeleg legile iubirii, neînțelese până atunci. Trăiam, începusem să învăț a trăi, iubind.

Până să ajungem în sufragerie, acolo unde sub bradul împodobit de dragul lui așteptau surprizele învelite în hârtie colorată și strălucitoare, fotoliul din

(continuare în pag. 44)

Marian VIȘESCU

Zborul sufletului

În fiecare dimineață,
îmi umplu gândurile cu chipul tău,
iar seara îmi descânt fericea
și-ți chem tandrețea.
Vocea ta și-a pus amprenta
pe timpanul meu
și în fiecare moment
ascult acordul ei,
pentru a înțelege
zborul sufletului tău
către mine.

Umbrele nopții

E trist pământul, purpuriu,
monoton, cu cerul el se ceartă;
e mult amar în el aici,
e otrăvit și plânge-n versuri.
Într-un vis urât cu necrofagi,
un înger negru mă aleargă
printr-un dormir ce n-are poartă.
Mă zbat să fug și nu am unde,
ca un corb ce vrea să fugă
dintr-o cușcă cu grilaj.
În vis se crapă brusc din poezie
o clepsidră cu portretul
celor care pleacă azi.
Stelele-nghețate plâng,
îi cheamă-n cimitir,
cu glas tăcut și blând,
iar pământul rece tace,
în barbă suspinând!

Gri

Sunt nimic – o umbra gri, fără lumină,
în contururi incerte.
Tu îmi dai sens, blândețe și culoare.
Sunt o lacrimă strivită între genele tale
și pătrund în tine, dincolo de-adâncuri,
prin venele-ți cu sânge, gânduri, labirinturi.
Ploi reci de toamnă și pași greoi
amestecați cu dor...

Pământul s-a făcut nimic, iar tu îmi ești esență.

Oameni supărați și oraș tăcut ascuns,
bălți pe trotuare, lumini, ferestre aburite –
un gând de mi-ai trimite...
sugrumă-mi infinitul,
cuprindem-mă în doruri și-mbrățișări dospite,
ascundem-mă de ploaie, și fă să-nghețe timpul!

Pastel sideral

Brațele cerului se întind
peste lumea imensă, obosită.
Miroase a toamnă moartă și iarnă...
Norii gri decolorează cerul,
iar nopțile se înfășoară
în stele lipsite de culoare.
Luna își încalță picioarele
în frunze moarte și reci.

Astral

Ascuns în liniștea umbrelor din noapte,
cu pleoapele-mi deschise în întuneric,
te ating doar cu privirile umede,
îmbibate într-un ceai morfeic.
Somnul tău, secret seducător,
în șoaptă-mi spune să te chem,
căci un coșmar iarăși se repetă
în noaptea care stă pe-o pajiște de gheață,
mergând spre dimineață, mai departe.
Deschide-ți ochii...
noaptea fulgeră cuiburi de mâini,
iar în fereastră țipă luna și cerul înnorat.
Prinde-mi vocea cu lațul genelor de somn
și ascultă-mi sunetul privirilor ce roagă.

De-a baba oarba

Azi am învățat ziua să moară,
am sedus-o, făcând-o să-și taie venele,
lăsând-o să leșine-n ploaie.
Îi striga sângele în vene,
cu ritmul plecării păsărilor,
în schimbul anotimpurilor.
Leg septembrie la ochi
cu fulgere de vară,
așa o să pot culege
câteva vise...
unde se iubesc
gutuile în toamnă!

Exod

O liniște surdă între două secunde...

Se scurge timpul cu mâinile la gură,
un calm răcoros între două țipete de vânt,
se usucă luna între lume și soare,
se zvântă toamna între anotimpuri,
cu pauze înguste, stingându-se pe margini,
se simte iarna cum stă la rând,
aplauze de crengi, când lungi, când dese;
între două bătăi de anotimpuri,
se sting flori –
catargele nasc aripi.

Lucia PĂTRAȘCU

AȘTEPTARE

Zburdă o sanie cu zurgălăi
 Și scapără sub tălpile în fugă,
 Când, înotând în neaua strânsă-n clăi,
 Se duce, se tot duce ca nălucă.
 Doar tu rămâi și-aștepți într-un colind
 Să înflorești ca mărul din poveste,
 Dar ning la tâmplă-ți florile de-argint...
 Poți să mai crezi în timpul ce mai este?

ASFINȚITURI

În clipa despărțirii,
 Am înapoiat pentru totdeauna
 Asfințiturile însângerate,
 Punând în această carte
 Suava deznădejde,
 Ca o închinăciune a inimii,
 Pentru sufletul care a murit
 Sub tăișul privirii tale.

ACOLO

Învăț să cred plecările
 Care au nimicuit trecutul
 Frunzelor ruginii.
 Încetez să mai înțeleg
 Armonia florilor de măr
 Ce depășește anotimpul,
 Rămânând pentru totdeauna
 Triumfătoare, acolo.

ALERGAM

Alergam să prind
 Bucuria cuvântului jucăuș,
 Ce picura în pași de dans
 Albastre armonii celeste.
 El se rotea în jurul meu,
 Desenând o armată ordonată de litere,
 Ce priveau către lumină,
 Ca florile soarelui, în plină vară.

CHEMAREA LUNII

Cu speranța primăverii,
 Primesc chemarea lunii
 Ce îmi râde albastru
 În fereastra cu doruri.
 Urme cenușii de lup
 Coboară prin anotimpul
 În care țipă bezmetic
 Mirările inimii Albastre.

Cătălina HAȘOTTI

TĂCERE DUPĂ TĂCERE

lui Mihai Eminescu

Mihai, ți s-a deschis ușa
 acolo, undeva sus de tot
 și ai ieșit în aerul odihnelor
 Ai tras cuiele din uluci
 să-ți faci poteci către cer.
 N-a fost capătul drumului,
 singurătatea nu te-a sfâșiat ,
 ți-a adormit la picioare.,
 s-a urcat ca o rugăciune,
 ca o rază a lunii
 A coborât apoi să lumineze
 o margine caldă a sufletului nostru
 prin spații uitate de noi,
 prin gândurile, prin rânile,
 prin rătăcirile noastre
 și-apoi
 prin liniștea dinainte de cuvânt

CELOR NEÎNTREBAȚI

lui Mihai Eminescu și Nichita Stănescu

Neîntrebați s-au născut,
 neîntrebați s-au despletit
 din risipite inimi,
 din risipite trupuri,
 din risipite chipuri
 Și tot neîntrebați au nemurit
 Unul este o lungire
 și celălalt o prelungire
 a pietrei peste care
 învingători au plâns
 și au șezut
 ca peste-un viitor
 numai de ei văzut
 ca o înveșnicire.
 Și tot neîntrebați
 ochii și-au ridicat
 spre-al lor mister
 dumnezeiesc,
 că moartea se învață,
 că-i lecție despre viață,
 că nașterea e oarbă
 ca ochii lui Borges,
 e-o moarte inversă
 ce până la sfârșit
 încet, încet
 și ea se-nvață

Coralia DRĂGAN

Mărturisire

Mi-e inima plină de versuri
Și sufletul mi-e plin de dor,
Aș strânge în brațe universul,
Spre stele aș putea să zbor.

Mi-e cugetul plin de simțire,
De-un straniu elan tineresc;
Am raze de soare-n privire,
Iar glasul mi-e tunet ceresc.

Un cântec mi-e toată ființa
Și-aș vrea să le strig tuturor
Că-n tine mi-e toată credința
Ființa pe care-o ador.

Prietenia

Prietenia...
E îngerul care veghează
Să poți zâmbi când viața te trădează;
E darul cel suprem de pe pământ,
Iubire-n suflet fără legământ.

Prietenia...
E zborul lin către lumină,
Speranță multă, bucurie;
E sufletul bogat în pace
Și armonie-n orice-ai face.

Prietenia...
E adierea discret-a vieții,
Șoapta caldă a dimineții;
E aburul din ceașca de cafea,
Acord suav al clapei de pian.

Prietenia...
E primăvara ce renaște,
Vara cu parfum de astre;
E toamna amintirilor bogate
Și iarna clipelor imaculate.

Prietenia...
E sângele ce nu vuieste
Și inima ce se-odihnește
Când a găsit cu-adevărat,
Ființa dragă și fără de păcat.

Vis de noapte

Cerul mi te-a dăruit pe tine
Când stelele îl luminau
Și am putut zări prin ele
Un chip frumos ce strălucea.

E visul furișat în noapte
Tiptil, timid dar hotărât
Să-mi dăruiască fericirea,
Ascunsă-n al meu suflet frânt.

Dor de tine

Spre asfințit mi-e sufletul
Și-mi este dor de tine;
În bucla norului te văd,
Tu nu privești spre mine.

Rămâi și încă nu pleca,
Pustie-mi pare clipa
Când singură sunt pe o stea;
Nu pot zbura, rănită mi-e aripa.

În taina cerului curat
Te caut printre stele
Când ele-apar pe înserat,
Dar nu ești printre ele.

Te caut, nu știu cine ești
Dar sufletul îmi spune
Să nu renunț, să te găsesc;
În ce dimensiune să-mi spui tu,
străine !

În noapte

Doru-mi frânge noaptea,
Ochii se deschid,
Gândul mi-e zburdalnic,
Dar vreau să-l înving.

Camera e rece,
Nimeni nu petrece;
Sunt dorinței fierbinți,
Gânduri necuminți.

Sunt ca o vioară
Cu sunet ce zboară
Spre anii din urmă;
Acorduri se curmă.

Mirifică-i tinerețea,
Nu-ncape tristețea
În gânduri și vise
Și dorințele atinse.

Adorm cu gândul la tine;
Și peste gene cad cortine,
Iar gândul ușor se așează
În trupul ce nu mai visează.

Ștefan Lucian MUREȘANU

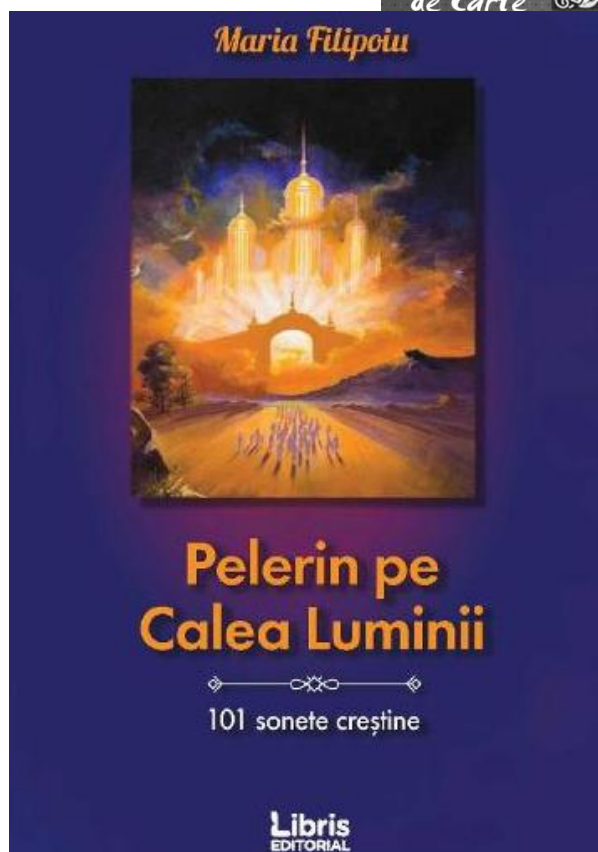
MISIUNEA UNUI POET CREȘTIN

O scriitoare profundă transmite prin poemele sale, în număr de 101 sonete, o liniște a veștii găsirii Căii care a dus-o spre lumină. Ne plămădim în întuneric, iar după ce ne naștem orbecăm într-o lume în care oamenii se caută și-și întăresc convingerea că drumurile vieții duc spre o cale a luminii. Poezia "Eu", cu care volumul de sonete se deschide în fața cititorului, concentrează în cele zece versuri o existență, este experiența de viață a poetei Maria Filipoiu. Aplecată asupra unei cugetări de-o viață, poeta inspiră și expiră din interiorul versului ei fapta ca regret al unei dorințe prin care voiește perfecțiunea întru credința că lumea își poate găsi calea spre lumină, dorind-o, așa cum și-a dorit-o scriitoarea în interiorul fiindului ei: "Însuflețită-n chip de pelerin, \ din universul spiritelor vin \ cu pana gândului de bun creștin \ și lacrimile cerului senin \ pe-al timpului răboj să-mi scriu destin, \ spre proslăvirea Tatălui divin, \ când viața mea se află în declin; \ din preaplinul pocalului de vin \ golesc licoarea cu gust de pelin \ să nu mai simt amarul din suspin". Observăm că după fiecare titlu dat poeziei urmează destăinuirea a ceea ce poeta dorește să reverse în sonetul creat. Astfel, incursiunile în cunoștință de cauză în sonetele Mariei Filipoiu, sunt singulare, dar cu atât mai necesare, căci cititorul este lipsit de multe ori și cu atât mai nefericit, de sprijinul studiului teologic, indispensabil înțelegerii depline a ceea ce dorește să transmită poeta în înțelegerea poeziei religioase.

În excursul de față, ne propunem să expunem câteva din temele pe care le considerăm majore în poezia Mariei Filipoiu și, nu atât temele, cât modalitatea literară – poetică ca expresie inefabilului trăirii religioase, cât și viziunii creștin ortodoxe asupra a tot ceea ce ține de existența și experiența umană. De asemenea, în consonanță cu felul în care stihuitoarea consideră poezia ca artă, vom încerca să ne eliberăm de limitativa considerare a acestei trăiri ca o simplă atitudine estetică și îi vom acorda importanța cuvenită unei mărturisiri de credință și de viață.

În volumul de sonete al poetei Maria Filipoiu, omul este definit de caracteristicile sale de făptură creată de Dumnezeu. Deși, este de fapt pământ, omul poartă ontologic, în sine, reflexele divinității. Nu reprezintă decât adevărul dogmatic, acela al vieții și al morții și sunt părți ale unui singur întreg care formează soarta și destinul omului, vremelnice și veșnice. Imaginile simbolice trimit către adevăruri biblice revelate, adevăruri de nezdruccinat și imposibil de evitat, rânduite de Dumnezeu într-un plan veșnic imuabil, adevăruri pe care poezia le ia cu asalt prin mijloace specifice.

"Dedicație" este mărturisirea adâncă, este legătura egoului teluric cu eul cosmic, este întrepătrunderea și cugetarea poetei spre binecuvântarea Creatorului, este o iubire dăruită cititorului, dorința ca cel ce îi citește sonetele

să se contopească întru cuvântul divin. Mesajul poetei Maria Filipoiu este direct și unul singur acela de a căuta "Cărarea spre Absolut", calea divină, despre care ne atrage atenția că "nu este netezită pentru toți pelerinii. Unii caută toată viața, dar nu deslușesc traseul corect, prejudiciind, astfel, propria veșnicie. Alții o găsesc la jumătatea vieții, iar puțini zăresc ținta și tot traiectul de la început până la final. Aceștia se pot considera, cu adevărat, norocoși. Cei care bâjbăie își pot atinge ținta doar pe calea spirituală, cu lumina unei călăuze divine, care să le lumineze drumul cel bun".

Primul sonet, "Iubirea de Dumnezeu", este sonetul învățăturii creștine după cum însăși poeta mărturisește și întră într-o melancolie a aducerilor aminte pe când mama sa o ducea în vremea copilăriei să se roage, făcându-și semnul crucii în casa primitoare a lui Dumnezeu, Biserica Domnului Nostru Iisus Hristos. Legătura aceasta, a ființei cu duhul, o va călăuzi întru armonia minunată a vieții în iubire, dându-i "Pacea sufletească" pe care o descrie în cel de-al doilea sonet: "Însemnați cu mirul purificator / Și pe chip făcând semn de închinare, / Creștinii duc taină la casele lor". Maria Filipoiu își desăvârșește Calea și este conștientă că drumul vieții ei este însoțirea permanentă cu "Îngerul ei păzitor" pe care îl simte în toată ființa ei, cântându-l în "sonet spiritului creștin": "În suflet îl duc pe cărări de stele, / Când cursa vieții ajunge la sfârșit, / Iar chipul meu va fi lut de ulcele".

După ce parcurge un drum al purificării minții, poeta încearcă să-și apropie spiritul de Poarta Raiului și, atunci, "Cu inima pe cerul din ochi

(continuare în pag. 44)

vibrând,/ Privesc nedumirita spre Dumnezeu/ Și-l rog să-
ngăduie sufletului meu/ Să se înalțe pe-o aripă de gând".
Acest sonet scris într-o măsură de 11 silabe, cu rimă îmbră-
țișată definește, prin formă, poezia canonică specifică crea-
țiilor poetice religioase, iar faptul că rima alternează de la
verb la substantiv evidențiază dinamismul tabloului descris.
Luat în parte, fiecare sonet reprezintă un tablou, o pictură
murală a unor timpuri care au fost și există în prezent prin
creația poetică a Mariei Filipoiu care a dorit să deschidă, cu
aceste sonete, o Cale a adevărului, a mărturisirii, a ceea ce a
simțit și simte când inima ei primește semnul existenței divi-
ne. Poeta cugetă cu fiecare sonet și în fiecare poezie trăim
momente în tablouri diferite unde, prin fiecare în parte, dom-
nia sa își trăiește timpul existenței. Fiindul său teluric este o
nădăjduire a curățirii sufletului: "Nădăjduiesc în tine, Sfânt-
Părinte./ Că-mi vei duce sufletu-n alt început/ Să-mi veșni-
cească gânduri în cuvinte". Poeta este conștientă că, într-un
moment al existenței telurice, vine și acea trecere dintr-o
lume într-alta, despre care filosoful Constantin Noica, în stu-
diul său "Sentimentul românesc al ființei", spunea: "În fapt,
înțelesul deosebit al ființei, la noi, este poate lucrarea înțe-
lesurilor deosebite ale lui *întru*, care a venit să exprime ființa
dinăuntru parcă, sugerând că a fi înseamnă a fi *întru ceva*,
adică a fi în și nu pe deplin în ceva, a se odihni dar a și nă-
zui, a se închide dar și a se deschide. Ființa a fost astfel
scoasă din încremenire și s-a clătinat. Dar dacă nu s-ar
clătina, ar fi cu adevărat? Ce fel de ființă este aceea în care
nu e loc pentru nicio vibrație și nicio devenire?" Acest rit de
trecere este o traversare a Căii pregătită încă din starea
fiinduală, o cale despre care poeta vorbește și amintește
cititorului, în fiecare sonet, anume, ispășirea. Cuvintele nu
sunt totuna cu vorbele, *Cuvântul* este însuși Fiul lui Dum-
nezeu care a venit ca Om să ne binecuvânteze într-o lume
multă cu oameni puțini.

Dacă poetica creștină are rolul de a pune omul în
legătură cu Dumnezeu, consider că poezia ascetico – misti-
că constituie cel mai înalt grad al poeziei de factură
religioasă. Este punctul în care Maria Filipoiu, curățindu-se
pe sine prin asceză, se întâlnește cu Dumnezeu, participă
la această comuniune în mod conștient și, mai mult, îl caută
pe Dumnezeu, ajungând să spună precum psalmistul David
"gustați și vedeți că bun este Domnul". Pe Dumnezeu
ajungem să îl vedem după sânguința și iubirea noastră,
spun Sfinții Părinți: "Rugăciune duc la Poarta Domnului,/ Când
intru în Templul din Ierusalim,/ Că-n ea am pus
ofranda sufletului", mărturisește poeta în poezia "Ofrande
Mântuitorului (sonet creștinătății)". Am putea asemăna
poetica volumului "Pelerin pe calea luminii (101 de sonete
creștine) cu un templu al rugăciunii începutului lumii creș-
tine. Prima parte a volumului de sonete, ne-am putea-o ima-
gina ca pe un pronaos, acest fapt îl constituie chiar sursa de
inspirație a acestui volum de sonete creștine, partea de șle-
fuire a sufletului, căutarea cuvântului în liniștea interioară a
minții. În naos, regăsim partea pregătitoare o deschidere

spre urmarea primirii cuvântului divin și participa-
toare la taina lui Hristos. Este momentul căutărilor
poetei, al incertitudinilor, al revoltei, al mesajului
creștin transmis prin simboluri. Este perioada omu-
lui modern care caută și dorește să aibă certitu-
dinea luptei sufletului: "Cu ispita, lupta nu e ușoa-
ră;/ Când intră în om, îi umbrește traiul/ Și cu gâl-
ceavă îi ascute graiul,/ Având porniri de sălbatică
fiară", spune poeta în sonetul "Dumnezeu e aripa
Duhului Sfânt".

Sonetele acestui volum de inspirație religi-
oasă își au sursa în imnurile religioase ale Bisericii
primare creștine, după cum am observat, deoa-
rece, din epistolele Sfântului Apostol Pavel, vedem
că în adunările de cult se citeau "Psalmii", Cân-
tările din Biblie.

Fie că este vorba despre invocarea divi-
nității prin rugăciune, fie că este vorba de întâl-
nirea omului cu Dumnezeu, poeta a trăit duhov-
nicește aceste momente și a reușit să transmită
cititorilor parte din lumina și bucuria acestei trăiri
unice.

Ce este mai frumos decât să te întâlnești
în rugăciune cu Dumnezeu și să te împărtășești de
slava Lui?

Poeta Maria Filipoiu a reușit să facă din
versurile sonetelor sale adevărate rugăciuni și trăiri
tainice, împărtășind și cititorului din această bucu-
rie. Părintele Rafail Noica afirma că "ortodoxia este
firea omului", iar "adevărata cultură a omului este
cultura Duhului", cel care descoperă tainele dum-
nezeiești în chip minunat. Maria Filipoiu a reușit să
descopere taina cuvântului divin, să îl trăiască în li-
niștea creației ei și să îl transmit iubitorului de poe-
zie creștină.

(urmare din pag. 39)

hol, niciodată atât de primitiv, în seara aceea s-a-
ncărcat cu trupurile noastre. *Te iubesc, Ina! Să nu
uiți!*

Nu, altceva aveam de uitat, dar mângâierea lui,
niciodată și, mai ales, într-o noapte de decembrie,
când luminile cerului par mai aproape de cei care
învață a iubi și-a trăi.

Cynthia ORSZAG

Toate astea au un cost

Locul în care-și ducea băiatul zilele, cu greu putea fi numit acasă. Era mai mult o magazie, cu pereții aplecați, înclinând micuța căsuță și amenințând s-o răstoarne la primul vânt mai puternic. Karina se culca neliniștită în fiecare seară, mai ales că ea-și petrecea cel mai mult timp în unica încăpere existentă, încercând să îmbogățească ciorba pentru cină sau prânz.

Părul lung și gros, de un șaten spre arămiu, îi era împletit într-o coadă voluminoasă, întoarsă, semănând cu un colac de sărbători. Era o coafură învechită, dar care o prindea.

Mai arunca câte o privire peste umăr la cel care butona telefonul, fără a-și lua privirile de la ecranul ce-i lumina fața.

- Te-ai întors devreme azi, zise ea, încercând să pară cât mai naturală, să nu dea impresia că insinuează ceva.

- Aha, răspuse el și își mușcă buza inferioară, nemulțumit de ce îi arăta micul ecran. Mda, până și ungerii au ajuns să ne bată la handball, îți vine să crezi?! Ce rahat, zise cu o grimasă și aruncă telefonul spre o măsuță, eșuând lamentabil să nimerească ținta. Nu se deranja să-l adune de pe jos.

- De ce te-ai întors așa devreme? Insistă fata, proptindu-și mâinile în mica bucată de mobilier din spatele ei.

- Ești enervantă rău de tot. Plouă de rupe afară, i-o întoarse el iritat și sări în picioare, repezindu-se în direcția Karinei, care înlemni și își înfipse mai bine degetele în marginea mobilierului.

- Fă-mi loc, vreau să iau zahăr, zise atingând-o ușor pe braț, semnalându-i să se dea la o parte. Fata închise pleoapele, cu ușurare, iar el rămase blocat, cu mâna pe mânerul dulăpiorului, fixând-o cu privirea. Nu era el un superman cognitiv, dar deduse cauza pentru care fata se încordase.

- Te-ai speriat? O întrebă încet, îndepărtându-și mâna de la dulăpior, fără a mai scotoci după zahăr.

Karina nu răspunse. Se simți rușinată de gestul său, căci acum i se păru total nejustificat. Rareș nu fusese niciodată violent, oricât de mult s-ar fi supărat.

Băiatul îi ridică bărbia, a cărei paloare și finețe, contrastau cu pielea lui dură și negricioasă. Privirile li se contopiră.

- Scuze, zise ea, încă buimăcită, nu știu de ce am crezut că- se opri, strângându-și buzele într-o linie subțire. Nu contează, era o prostie, în orice caz, adăugă, făcând un gest de indiferență cu mâna.

- Poate nu crezi, dar sa știi că te iubesc, îi șopti el, la o distanță atât de mică de chipul ei, încât o atinse cu vârful nasului și Karina îi putea simți respirația caldă pe obrazul ei rece.

- Da, știu, răspuse, nefiind convinsă nici măcar de propriile sentimente, nicidecum de ale lui. Doar că mă deranjează unele lucruri.

- Cum ar fi? întrebă, îndepărtându-se de ea, cu brațele încrucișate la piept, cu o grimasă cam iritată.

- Păi, încep ea. Aș vrea să- amuți din nou. Știu că e urât afară, dar avem nevoie de bani.

- Păi și? Nu îți mai dau ai tăi? întrebă cu non-șalanță, întorcându-se la dulăpior. Scoase un un micuț vas de porțelan și luă între degete praful alb, cristalin, pe care-l eliberă apoi în cana plină de cafea.

- Nu, răspuse simplu și-și trecu degetele prin cele două șuvițe arămii, ieșite din împletitură. Rareș o privi cu admirație sinceră. Chipul, cu pomeții ridicați, îi era așa de frumos scos în evidență acum, că uită de orice supărare. Îi părea a fi o păpușă vie, a cărei afecțiune o câștigase tocmai el, un individ fără cine știe ce educație sau perspective de viitor. Era probabil cea mai mare mândrie a sa-probabil singura, însă nici nu avea pretenții la altele. Băiatul de douăzeci și cinci de ani nu era o fire ambițioasă.

Cumva înduioșat de privirea ei care cerșea răspunsuri ce nu aveau să vină, se apropie din nou de ea și-i luă fața în mâini.

- Ești frumoasă, îi spuse și o sărută pe frunte, îndepărtându-se din nou. Deschise ușa din lemn, ce scârțăia deranjant și o închise în urma lui. Prin geamul murdar, acoperit acum de un strat de aburi, văzu silueta lui înaltă și scânteia de la țigară. Se întoarse la amestecat în oală.

Nici ea, o fată școlită nu putea să-și dea seama dacă trăsese lozul câștigător, căci găsisse pe cineva care, cel puțin pe moment, corespundea nevoilor sale, sau își trăsese singură preșul de sub picioare.

Cel mai surprins de această relație era tocmai Rareș, care nu-și putea aminti să fi făcut vreun efort sau ceva ieșit din comun să-i trezească fetei interesul. Inițial crezuse că „tipa” voia ceva diferit pe moment, senzații tari, ca să aibă ce discuta cu prietenele și nu-i acorda prea multă atenție, cu toate că nu-i era indiferentă. Prefera însă să se limiteze la niște priviri fugare, aruncate în grabă, când se apleca să ridice vreo cărămidă sau să împrăști pietrișul, în zilele în care lucra la complexul bunicului ei. Nici în cele mai îndepărtate vise nu s-ar fi gândit că fetei îi plăcea la modul cel mai serios de el.

Când orezul cu legume și ciorba erau gata, Karina, cu o lingură mare îi puse porția în farfurie, întrebându-l dacă mai avea nevoie de ceva și-l atenționă că „frige!”. Rareș, încântat de preocuparea ei față de el, dar în același timp dornic s-o vadă și pe ea așezată la masă, o rugă să își umple și propria farfurie, asigurând-o că totul era în regulă.

- M-am uitat la meteo, zise ea, suflând în orez. O să fie tare frig la noapte. Ce-ai zice să vii la mine? Intri pe geam, n-o să afle nimeni.

(continuare în pag. 46)

Rareș nu aștepta să i se zică de două ori. Se mai putea, oare, îndoii de faptul că relația aceea era biletul său spre paradis? Îi era tare dragă fata, dar nu putea să treacă cu vederea nici beneficiile materiale pe care i le oferea legătura lor neașteptată.

Și, într-adevăr nopțile se făceau din ce în ce mai reci, iar Rareș și le petrecea acasă la Karina, chiar dacă, inițial, voia să-și trimită fratele mai mic la căldură. Mama lor, care stătea în aceeași curte, dar într-o altă încăpere folosită ca magazie, nu-și dăduse acordul legat de asta.

Într-o zi, pe când leneveau tolăniți pe patul acoperit cu două pături groase, Karina îi dăduse o veste neașteptată iubitului său:

- Am vorbit cu bunicul și i-am zis de tine, aruncă ea bomba, iar Rareș o privi ca și cum i-ar fi zis, total relaxată, că mica încăpere avea să explodeze în zece secunde.

- De ce ai făcut asta?

- Adevărul e că mi-a scăpat ceva, bunicul și-a dat seama de asta, a tot insistat și până la urmă i-am zis.

Karina zâmbi, iar buzele-i rozalii, date cu un luci transparent, se întinseră într-o linie subțire.

- E în regulă, a reacționat bine, doar că ar vrea să mergem la el... chiar azi dacă se poate.

Gândurile băiatului o luară razna. Începură să-i alerge haotic prin minte, ca niște cai sălbatici, scăpați din frâu, incapabile să se așeze într-un șir logic, cu sens.

- Să mergem azi la el?! Ești cretină?!

Sări din pat, dezmeticindu-se în sfârșit, realizând abia atunci gravitatea situației. Își duse pumnul la gură, mușcându-și ușor în carne. Îi venea s-o ia la bătaie pe Karina, oricât de dragă i-ar fi fost. El avusese alte planuri. Fie s-o ia de nevastă, rapid, pe ascuns, fie să facă un copil cu ea, lucru care ar fi dus la același rezultat: s-ar fi legat de ea pentru toată viața și era asigurat.

- Tu nu înțelegi că nu a zis nimic de rău? A fost surprins și atât, insistă ea gesticulând energic, iar brațările de pe încheietura dreaptă scoteau sunete metalice. Sări și ea din pat și se repezi la el, dar Rareș întinse brațul, împiedicându-o să ajungă la el.

Șatena nu insistă.

- Știu că te simți prost, trebuia să te anunț înainte, dar te rog să vii cu mine.

Până la urmă se lăsă convins. Nu neapărat din cauza faptului că nu-i putea refuza nimic fetei, chiar dacă o trata de cele mai multe ori ca pe un bibelou de porțelan, dar nu avea de ales. Fie mergea și risca, fie se băga bătrânul ori-cum și i-o sufla pe Karina. Îl zbură din viața ei cu tot, cu cer-celul ăla din urechea dreaptă care sigur nu l-ar fi impresionat.

Satisfăcută de izbânda ei, fata se așeză înapoi pe pat, cu un picior îndoit sub ea, și-l urmărea pe Rareș cum se schimba în hainele de zi cu zi. Venise de la muncă și cum ploua, în picioare avea niște cizme înalte de cauciuc care-i dădeau un aer masculin. Era la fel de fascinată de el, precum era el de ea. Dacă pe Rareș îl atrăgea la culme fragilitatea și feminitatea ei, blândețea din privire și zâmbetul de fetișcană, pe ea o înnebunea tocmai opusul: gesturile lui brutale, privirea ageră, masculinitatea în cea mai primitivă formă a ei. Nu era nimic artificial la el. Avea forță în mâini pentru că muncea fizic, pe caniculă și pe ger, nu pentru că mergea la sală. Rareș nu era un bărbat cu mușchi, dar avea corpul format de ani întregi de ridicat cărămizi și bucăți de

beton. Și cu aceleași mișcări bruște, nestăpânite, de pui crescut în sălbăticie, o posedă în toate modurile posibile și pe ea.

Avea nevoie de asta. Era o ființă rațională, școlită până în vârful unghiei, cu zeci de diplome obținute la tot felul de concursuri de limbi străine, șefă de promoție. Toate acestea valorau mult pentru ea, dar o umpleau de o energie negativă care culmina cu o tensiune fizică și psihică ce se cerea a fi descărcată cumva. Cu Rareș, acest lucru era posibil, căci prin controlul și posesivitatea lui exagerată, se simțea protejată. Simțea că nu mai trebuia ea să se frământă pentru toate. Îl lăsa să facă ce voia.

Totuși, Karina, în toată fascinația ei nu își dorea neapărat un legământ pe viață. Nu simțea că ar fi putut să-și formeze o familie cu el. Uneori un gând negru pune stăpânire pe ea, ca o gheară uriașă. „Bun, să zicem că o să vreau s-o termin cu el. Mă va lăsa să plec?” Îi controla telefonul, mesajele, facebook-ul. Voia să aibă parola de la toate. La început și asta-i plăcea, căci i se părea o dovadă de interes. Apoi începuse s-o sperie puțin. Nici prin gând nu-i trecuse însă, adevăratul motiv pentru care făcea Rareș asta. Era tare nesigur. Pusese mâna pe ea, dar o putea și păstra? Gândul acesta nu-l lăsa să doarmă noaptea și uneori simțea nevoia să-i cuprindă mijlocul pe sub pătură și s-o lipească de el.

Acum Karina-l urmărea pe brunetul cu părul aspru la atingere cum își aduna hainele din toată părțile și nu putea nicicum să-și închidă cureaua. Degetele lungi, cu unghii albe ce contrastau cu nuanța închisă a pielii, îi tremurau necontrolat.

Cu o privire ce emana o senzualitate jucăușă, amestecată cu amuzament, din trei pași fata era lângă el și-l trase de pantaloni spre ea, sărutându-l scurt pe buze și atingându-i obrazul bărbierit.

- Hai c-o fac eu pentru tine, se oferi și-i închise cu mișcări sigure cureaua. Trage-ți o bluză pe tine și să mergem.

Pictură de Gutiera Prodan (R. Moldova)

Ana Maria STUPARU

Încercări

Aud un pas străin pe scări
E singur dorul, încercări
De împăcare mă apasă,
Mă chinuie și nu mă lasă.

Aud un pas străin pe hol
Și fericirea-mi dă ocol.
E mult amarul și suspină
Dorința-n inima-mi senină.

Aud un pas străin în mine
E viitorul ce nu vine;
Lumini se sting în Univers,
În gânduri strănse într-un vers.

Adu-mi eternitate...

Taie-mi sufletul în două
(Chiar dacă în suflet plouă);
Golește-l de sentimente,
Pune-n locul lor doar pietre...

Înălță-mi inima, ca zmeu,
Pe seninul cer al tău;
Pune-i ancoră de stele,
Să n-ajungă pân' la ele.

lubește-mi tristețea doar
Fă din ea totem solar
Și adu-mi eternitate –
Așa nu vom muri, poate...

Și adu-mi eternitate
Pentru suflete uitate,
Fiindcă fără tine toate
Simțămintele-s păcate...

Eu spun...

Ei zic că sunt prea tăcută pentru lume
Eu spun că sentimentele mele
sunt prea tari pentru ea;
Ei zic tot ce s-ar putea spune
Când eu tac, strălucesc ca o stea.
Ei zic că sunt altfel, că poate nu contez,
Eu spun că viața-mi e-o teză
pe care n-o demonstrez;
Ei zic că sunt slabă, la trup și la suflet,
Eu spun că destinul-mi e artă și cântec
Căci trupu-i firav, dar sufletul doare
Că n-are nici aripi, nici unde să zboare...
Căci sufletul meu e primordialul sărut
Din care și strofă și vers s-au născut
Și iată că-ntreg Universul nu-ncap
În inima-mi strânsă ce bate, și bate...

Adu-mi un fir de viață

Adu-mi copile-un alambic
Veninul scoate-l și ucide-l
Pe gălme mari de borangic
Destinul lui decide-l.

Tu, croitorule vestit,
Adu un fir de viață
Și coase-mi sufletul rănit
Și fără de speranță.

Inerm destinul nu-i nicicând
Și s-a pălit, se pare,
Trecut-au valuri, ploi și vânt –
El se usucă-n zare...

Să fie totul inerent,
Și fără de putință?
Apostazie, gând absent,
Ori gând de neființă?

Cu hedonismul-n vene trec
Mulțimi pe-al vieții drum;
Și printre ele eu mă-ndrept
Spre cerul meu de fum.

Căci raiul cel de lazurit
Astupe-al traiului hârtop;
Un paradis ce-i hărăzit,
Buchet de muguri de soroc.

Solstițiul lapidar revine,
Trăiesc în apocopă;
Căci parcă-aud pe lângă mine
Cuvintele-unui popă...

Culoaru-i sfânt, grăiesc în șoaptă
Arhanghelii cu chip senin;
„Drăguță mamă, dragă tată,
Nu am știut că vin!...”

Dar asta ne e nouă soarta,
Pierim, la fel ca tot...
Lăsăm familia și vatra,
Și toate la un loc...

Un gâde taie firul vieții
Luând astfel tot sfârșit,
Mireasma dulce-a tinereții
Pierind în infinit...

Destin pustiu

Eu nu suspin, ci cânt melancolie
De vremi trecute, de cele ce-o să vie...
Mai luptă iar, destin fervent
Pentru un vis tot mai absent.

Căci astrul meu e prea fervid
Și al meu suflet interpid
Și nu-ndrăznesc să mai rănesc
Cu toate-acestea ce-i firesc.

Să-mi dai acum, e prea târziu,
Un leac pentru destin pustiu;
Dă-mi pentru tot, ser lenitiv,
Ucide dorul fugitiv.

BOEMA

apler

www.boema.inforapart.ro